

STATENS
KUNSTNERSTIPEND
Kulturrådet

Utredning av Statens kunstnerstipend

2016

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	3
2. Beskrivelse av dagens ordning	5
3. Stipendkomitéstruktur	11
4. Oppnevningsprosedyrer – stipendkomiteene	22
5. Utvalgets mandat og ansvar	28
6. Stipendstrukturen	31
7. Kostnader og videre prosess	35
8. Vedlegg	38

1. Innledning

Kulturdepartementet har i brev av 28.10.2015 gitt Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere (Utvalget) i oppdrag å vurdere organiseringen av statens kunstnerstipend og eventuelt foreslå endringer. Departementet ber Utvalget se nærmere på følgende:

1. Utvalgets mandat og ansvar
2. Oppnevningsprosedyrer – stipendkomiteene
3. Stipendkomitéstrukturen
4. Stipendstrukturen

Oppdragsbrevet er vedlagt.

1.1 Organisering av arbeidet

I perioden desember 2015 til april 2016 ble det avholdt fire møter i Utvalget i forbindelse med utredningsarbeidet. Utvalget nedsatte også et arbeidsutvalg som forberedte grunnlaget for Utvalgets behandling av saken. Arbeidsutvalget bestod av to representanter fra Utvalget og to representanter fra sekretariatet.

I tillegg til dette ble det arrangert et informasjons- og innspillmøte for kunstnerorganisasjonene 15. januar. Hensikten med møtet var å orientere om oppdraget og om det videre arbeidet. Hver kunstnerorganisasjon ble også invitert til å gi et kort muntlig innspill om forhold og hensyn de anser som viktige i lys av oppdraget. Det ble også oppfordret til å sende inn skriftlige innspill i etterkant av møtet. Det kom inn 14 innspill fra følgende organisasjoner:

- Kunstnernetverket
- Den norske Forfatterforening
- Norske scenografer
- Forbundet Frie Fotografer
- Norske Kunsthåndverkere
- Norsk Skuespillerforbund
- Norske Billedkunstnere
- Norske Dansekunstnere
- Norsk Oversetterforening
- Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere
- Kritikerlaget
- Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
- Musikernes fellesorganisasjon
- Dramatikerforbundet

Innspillene er vedlagt.

1.2 Avgrensninger

Oppdraget favner vidt og Utvalget har derfor funnet det nødvendig å avgrense oppgaven. Det innebærer at det er behov for ytterligere utredning av noen av forholdene som er tatt opp til vurdering. Dette gjelder også spørsmålet om kostnader og fremdriftsplan.

Vurderingene som fremkommer bygger på erfaringsbasert kunnskap som Utvalget besitter i kraft av sin rolle som forvalter av stipendordningene. På noen områder er det behov for en mer systematisk kunnskapsinnhenting som grunnlag for forslag om konkrete endringer.

1.3 Kapitteloversikt

Utredningen har sju kapitler. I kapittel 2 gis en overordnet oversikt over organiseringen av Statens kunstnerstipend i dag. Kapittel 3 til 6 er Utvalgets vurderinger i henhold til de fire hovedtemaene i oppdragsbrevet fra Kulturdepartementet. Rekkefølgen på kapitlene er endret i forhold til brevet for å tydeliggjøre sammenhengen mellom de ulike vurderingstemaene. Stipendkomitéstrukturen behandles i kapittel 3. I kapittel 4 og 5 behandles spørsmålet om Utvalgets mandat og ansvar i forhold til oppnevningen av stipendkomiteene, budsjettsøkna og kvotefordelingen. I kapittel 6 behandles temaer som gjelder stipendstrukturen. Hvert av disse kapitlene består av en innledning, en vurderingsdel der aktuelle temaer belyses og drøftes, og en oppsummering med konkrete anbefalinger som Utvalget gir på bakgrunn av vurderingene. I kapittel 7 gis en kortfattet oversikt over hvilke endringer som vil medføre merkostnader, samt Utvalgets vurderinger med hensyn til den videre prosessen.

2. Beskrivelse av dagens organisering

2.1 Stipendkomitéstrukturen

Stipendkomiteenes hovedoppgave er å innstille til stipend i henhold til lov- og regelverk innenfor de økonomiske rammene som er fastsatt i kvotebrevet. Komiteene innstiller også til fortsatt opprettholdelse eller bortfall av garantiinntekt, og de avgir uttalelser i saker som gjelder omdisponering av stipend, søknad om lengre permisjoner og klagesaker.

Stipendkomiteene skal bestå av minst tre medlemmer med eventuelle varamedlemmer. Komiteene er beslutningsdyktige når minst tre medlemmer, eller deres varamedlemmer, er til stede. De komiteene som har flest medlemmer p.t. er stipendkomiteen for musikere, sangere og dirigenter med 14, stipendkomiteen for billedkunstnere med 10 og stipendkomiteen for skjønnlitterære forfattere med 9. Varamedlemmer er ikke tatt med i disse tallene. Totalt i 2016 er det 124 komitémedlemmer som er involvert i arbeidet med å innstille til statens kunstnerstipend, i snitt litt over fem medlemmer pr. komité. Varamedlemmer er ikke tatt med.

De fleste komiteene har en sekretær, eventuelt flere, som er ansatt i kunstnerorganisasjonen. I fire komiteer ivaretas sekretærfunksjon av komiteens leder eller et annet medlem. Sekretærfunksjonen i stipendkomiteen for andre kunstnergrupper har de siste årene blitt ivaretatt av Utvalgets sekretariat.

Sekretærens oppgave er å legge til rette for stipendkomiteens arbeid. Dette gjøres ved å informere medlemmene om mandat og regelverk, innkalle til og gjennomføre møter, påse at komiteens arbeid og innstillinger er i henhold til lov- og regelverk, registrere komiteens innstillinger og være kontaktperson for Utvalgets sekretariat, som ikke er representert på disse møtene.

Det er store variasjoner komiteene i mellom med hensyn til hvor mange søknader den enkelte komité behandler. Stipendkomiteen for billedkunstnere er den komiteen som behandler desidert flest søknader, hele 3306 av totalt 8188 (gjennomsnittlig antall søknader 2014-2016). Dette utgjør ca. 40 prosent av den totale søknadsmengden. De komiteene som kommer nærmest i søknadsmengde får langt færre søknader til behandling, selv om det også her er snakk om et høyt antall (gjennomsnittlig antall søknader 2014-2016), henholdsvis 740 (musikere, sangere og dirigenter), 641 (kunsthåndverkere) og 511 (skjønnlitterære forfattere).

Blant komiteene med færrest søknader finner vi interiørarkitekter, filmkritikere, teatermedarbeidere, journalister og arkitekter, som har hatt henholdsvis 2, 6, 7, 9 og 21 søknader i gjennomsnitt til behandling i perioden 2014-2016.

Den enkelte kunstner kan sende inn flere søknader, for eksempel om både arbeidsstipend og diversestipend. Antallet søkere er derfor vesentlig lavere enn antallet søknader. Summen av antall unike søkere pr. komité, gjennomsnittet for 2014-2016, er 4380. Noen kunstnere sender søknader til flere komiteer og er derfor telt mer enn én gang – det faktiske antallet unike søkere til statens kunstnerstipend er dermed noe lavere enn 4380.

I tillegg til stor variasjon mellom de enkelte stipendkomiteene med hensyn til søknadsmengde, er det også stor variasjon når det gjelder kvoter som den enkelte komité har til rådighet. Kvotefordelingen er heller ikke «matematisk rettfærdig». Det er således relativt stor variasjon i tilgang på stipend i de ulike gruppene også når man tar hensyn til forskjellene i antall søkere. Kvoten fordeles på 23

kunstnergrupper – kunstnergruppen kritikere omfatter alle kritikere, inkludert filmkritikere, men filmkritikere har en egen komité. Kvoten til kritikere fordeles derfor på disse to komiteene.

I 2016 er det til sammen 130 arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere i gruppen billedkunstnere (26 % av totalt antall hjemler for alle grupper), og 262 garantiinntekter og stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere (54 % av totalt antall hjemler for alle grupper). Disse tallene inkluderer flerårige stipend tildelt tidligere år som fortsatt løper. I tillegg har gruppen en kvote på 3 814 000 kroner til diversestipend og 4 809 000 kroner til diversestipend for nyutdannede kunstnere. Beløpene inkluderer ikke overførte midler fra tidligere år.

I den andre enden av skalaen er det flere kunstnergrupper som ikke har kvoter på alle stipendtyper. Teatermedarbeidere og journalister har eksempelvis bare diversestipendkvoter, henholdsvis 51 000 kroner og 58 000 kroner i 2016. Arkitekter og interiørarkitekter har heller ikke egne kvoter utover diversestipend, henholdsvis 65 000 kroner og 60 000 kroner i 2016 – overførte midler fra tidligere år holdt utenom. Men stipendkomiteen for arkitekter og interiørarkitekter kan innstille kandidater til arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere og stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere til stipendkomiteen for andre kunstnergrupper. Denne komiteen fastsetter endelig innstilling etter en vurdering av øvrige søknader som komiteen behandler. Kritikere har kun kvoter på arbeidsstipend i tillegg til diversestipend. Faglitterære forfattere og oversettere har kvote på arbeidsstipend og langvarige stipend/garantiinntekt (2 hjemler) i tillegg til diversestipend.

Det er også stor variasjon mellom komiteene med hensyn til søknadsporfølje og bredde i kunstuttrykk som behandles. Stipendkomiteen for billedkunstnere behandler søknader innenfor et stort spenn som også i noen grad overlapper områder andre komiteer dekker. Innenfor tekst er det større grad av spesialisering. Det er egne komiteer for henholdsvis skjønnlitterære forfattere (voksne), barne- og ungdomslitterære forfattere, dramatikere, faglitterære forfattere og oversettere, skjønnlitterære oversettere, kritikere og journalister.

Et annet element som særpreger arbeidet til enkelte stipendkomiteer, særlig innenfor litteratur og visuell kunst, er at de i tillegg til å behandle søknader om statens kunstnerstipend også behandler søknader om midler fra ordninger som kunstnerorganisasjonene selv forvalter, normalt ulike vederlagsordninger. Eksempelvis behandler stipendkomiteen for billedkunstnere vederlagsstipend og statlige stipend under ett. Et annet eksempel er Forfatterforeningens litterære råd som er stipendkomité for både Statens kunstnerstipend og for foreningens eget vederlagsfond.

Ansvar for å administrere stipendkomitévederlag ble overført fra Kulturdepartementet til Statens kunstnerstipend i 2003. Dette gjelder vederlag til alle kunstnergrupper bortsett fra billedkunstnere og kunsthåndverkere. Disse får tilskudd til komitéarbeidet fra en annen post på statsbudsjettet og er dermed ikke omfattet av ordningen. I etterkant av søknadsrunden sender sekretariatet ut et tilbud til de aktuelle kunstnerorganisasjonene, og de får en frist til eventuelt å be om forhandlinger om vederlaget. Den totale bevilgningen skal også dekke de direkte utgiftene til stipendkomiteen for andre kunstnergrupper der medlemmene får honorar og reisegodtgjørelse etter statens regelverk.

Fordelingen av stipendkomitévederlag mellom de ulike kunstnergruppene følger i stor grad den opprinnelige som ble overtatt fra departementet da Statens kunstnerstipend fikk ansvaret for ordningen. Det har vist seg å være vanskelig å overføre midler mellom kunstnergrupper. Når den totale bevilgningen har økt, har det imidlertid vært mulig å foreta en viss omfordeling ved å prioritere grupper som har relativt lite midler per søknad. Kunstnerorganisasjonene kan disponere stipendkomitévederlaget slik de ønsker, og Utvalget har ikke kunnskap om hvordan tilskuddet blir

brukt og hvordan komitémedlemmene honoreres. Organisasjoner som har vært i forhandlinger med sekretariatet om stipendkomitévederlaget, har imidlertid uttrykt at vederlaget ikke dekker de faktiske utgiftene til komitéarbeidet. Det er grunn til å anta at det er store variasjoner med hensyn til hvor stor del av utgiftene som blir dekket inn av tilskuddet.

2.2 Oppnevningsprosedyrer – stipendkomiteene

Stipendkomiteene er faglige sakkyndige organer for Utvalget. De oppnevnes på følgende måte i følge forskriftens punkt 8.2.1 andre ledd:

«Stipendkomiteer oppnevnes for et tidsrom på inntil tre år av kunstnerorganisasjonens generalforsamlinger, årsmøter eller annen innretning som organisasjonene anser som høyeste fungerende myndighet i slike saker.»

Dette gjelder 23 komiteer. Den 24. komiteen - stipendkomiteen for andre kunstnergrupper - oppnevnes av Utvalget.

Forskriften åpner for at departementet, eller den departementet delegerer til, kan oppnevne en stipendkomité dersom det ikke utpeker seg en representativ organisasjon med nødvendig sakkyndighet, dersom kunstnerorganisasjonen ikke oppnevner sakkyndig komité innen fastsatt frist eller hvis komiteens innstilling ikke er gjort i henhold til retningslinjene som er gitt. Etter det Utvalget kjenner til, har det ikke forekommet tilfeller der departementet har oppnevnt stipendkomiteer.

Siden 2003 har Utvalget, på oppdrag for departementet, oppnevnt stipendkomiteen for andre kunstnergrupper. Denne komiteen behandler tverrfaglige søknader og søknader som ikke hører naturlig hjemme i noen av de andre komiteene. I tillegg innstiller komiteen til de ulike arbeidsstipendordningene dersom kunstnergruppene arkitekter og interiørarkitekter har innstilt noen søkere til disse ordningene. Det er fast praksis at Utvalget inviterer kunstnerorganisasjonene til å foreslå kandidater, men Utvalget er ikke bundet til å oppnevne blant de foreslåtte, og kandidater kan også innhentes på annen måte der det anses som nødvendig. Stipendkomiteen for andre kunstnergrupper oppnevnes for to år, med mulighet for gjenoppnevning. Komiteen skal bestå av minst 3 og maksimum 7 medlemmer, samt to varamedlemmer. Det tilstrebes en overlapping på minst én representant mellom to komitéperioder.

Kunstnerorganisasjonene har en sentral rolle i dagens organisering i og med at de oppnevner stipendkomiteene. Flere kunstnerorganisasjoner har beskrevet hvordan prosessen i forkant av oppnevning av ny stipendkomité forløper i sine innspill til Utvalget.

2.3 Utvalgets mandat og ansvar

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere (Utvalget) har fem medlemmer med varamedlemmer, og oppnevnes av Kulturdepartementet for fire år av gangen. To av medlemmene oppnevnes etter innstilling fra Kunstnernettverket.

Utvalgets hovedoppgave er å forvalte Stortingets bevilgning til statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Stipendtildelingene skjer på grunnlag av begrunnede innstillinger fra 24 sakkyndige stipendkomiteer, der de kriterier som ligger til grunn for innstillingene er kunstnerisk kvalitet og aktivitet. Tildelingene blir gjort etter en vurdering av om stipendkomiteenes innstillinger er i tråd med de krav som følger av forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Utvalget gir også veiledning til stipendkomiteene om forståelsen av regelverket og om utvalgspraksis. Videre påser Utvalget at tildelingene er innenfor de økonomiske rammene gitt i kvotefordelingen.

Utvalget fremmer forslag til kvotefordeling til Kulturdepartementet. Kulturdepartementet sender forslaget på høring til kunstnerorganisasjonene, før den endelige kvotefordelingen vedtas av departementet. Forslaget fremmes kort tid etter at forslag til årets statsbudsjett er lagt frem, og blir justert dersom det endelige stortingsvedtaket medfører endringer i dette. Utvalgets forslag er basert på fjorårets fordeling mellom kunstnergruppene, slik at det har etablert seg en praksis der eksisterende hjemler eller midler ikke omfordeles fra en kunstnergruppe til en annen. Utvalgets forslag til fordeling av friske midler, det vil si nye stipendhjemler eller friske midler til diversestipend, blir gjort etter bestemte prinsipper. Når det gjelder diversestipend for nyutdannede kunstnere, er antall søkere til årets runde et av de kriteriene som blir lagt til grunn for fordelingen mellom de gruppene som er omfattet av ordningen. Departementet har ikke endret vesentlig på Utvalgets forslag til kvotefordeling de siste årene, og Utvalgets prinsipper er heller ikke kommentert.

I tillegg til det som er nevnt ovenfor, vurderer Utvalget yrkesaktiviteten til innehavere av garantiinntekt, behandler klager på avslag og avvisning og behandler søknader om omdisponeringer og permisjoner. Beroende på sakens karakter, vil det innhentes uttalelse fra den aktuelle stipendkomiteen før vedtak fattes. Iverksettelse av tiltak ved manglende overholdelse av betingelser for tildeling er også en del av Utvalgets mandat.

Oppnevning av stipendkomiteen for andre kunstnergrupper er også en av Utvalgets oppgaver, se avsnittet Oppnevningsprosedyrer – stipendkomiteene.

Utvalget avgir innspill til utredninger og høringsuttalelser. Som eksempel kan nevnes at stipendkomiteenes ledere og sekretærer ble invitert til møte med Utvalget der Vigdis Moe Skarstein presenterte sin utredning «Kunstens autonomi og kunstens økonomi» fra 2015. Slike dialogmøter har også vært arrangert tidligere, gjerne med utvalgte komiteer, i forbindelse med et utvalgsmøte. Det avholdes også et eget møte med lederen for stipendkomiteen for andre kunstnergrupper årlig. Også i forkant av denne utredningen har det vært arrangert et møte, men da med kunstnerorganisasjonene.

Utvalget utgjør også styret for Anton Christian Houens og Conrad Mohrs legat for kunstnere. Styrets oppgaver omfatter tildeling av legatstipend – etter innstilling fra stipendkomiteene – godkjenning av årsregnskap, plassering av legatets midler og eventuelle andre oppgaver i tilknytning til forvaltningen av legatet.

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstneres sekretariat tilrettelegger sakene før de blir behandlet.

2.4 Stipendstrukturen

Stipend- og garantiinntektsordningen skal legge til rette for at enkeltkunstnere, gjennom å motta direkte tilskudd fra staten, skal kunne bidra til et mangfoldig og nyskapende kunstliv. Ved tildeling skal det bare legges vekt på kunstnerisk kvalitet og aktivitet. Forskrift om statens stipend og

garantiinntekter for kunstnere, fastsatt av Kulturdepartementet i 1998 og sist endret i 2013, er regelverket som i dag ligger til grunn for stipendkomiteenes innstillinger og Utvalgets tildelinger.

Arbeidsstipend skal gi kunstnere anledning til å arbeide med prosjekt eller fordypningsoppgaver for å videreutvikle sitt kunstnerskap. Stipendene blir gitt for en periode fra ett til fem år. Det er ingen øvre aldersgrense for tildeling av stipendet. I 2016 er det totale antall arbeidsstipend 336, som inkluderer både nytildelte og videreførte stipend.

Arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere skal gi yngre kunstnere i etableringsfasen anledning til å utvikle seg kunstnerisk og bedre muligheten til å leve av sitt virke som kunstner. Stipendene blir gitt for en periode fra ett til tre år. I 2016 er det totale antallet stipend 167, som inkluderer både nytildelte og videreførte stipend. I år gir tildelingsbrevet Utvalget mulighet til å overføre stipend mellom de to arbeidsstipendordningene, og flere stipendkomiteer har derfor benyttet seg av muligheten til å omdisponere stipendhjemler fra den ene ordningen til den andre. Årsbeløpet i 2016 for begge stipendene er 229 609 kroner.

Stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere ble tildelt for første gang i 2014. Stipendene er opprettet for å erstatte garantiinntektsordningen, som er under utfasing. Ordningene omfatter samme kunstnergrupper som garantiinntekten. Stipend for etablerte kunstnere skal gi kunstnere anledning til å utvikle sitt kunstneriske virke over en lengre periode og til å kunne ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbeskjeftigelse. Det tildeles for ti år, men bortfaller når mottaker fyller 67 år. Stipend for seniorkunstnere skal sikre mottakerne økonomisk trygghet slik at de kan ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbeskjeftigelse. Det tildeles yrkesaktive kunstnere som er 57 år eller eldre for perioden frem til mottakeren fyller 67 år. Ved utgangen av 2015 var det 220 som sto i de to stipendordningene. Dette tallet omfatter innehavere av garantiinntekt som har benyttet seg av tilbudet om å gå over til stipend. Det bevilges midler til et samlet antall stipendhjemler for de to ordningene, og stipendkomiteene står dermed fritt til hvorvidt de vil innstille til den ene eller andre ordningen når det er frigjort hjemler for tildeling. Årsbeløpet for stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere var 233 945 kroner fra 1. mai 2015. Ved tildeling går stipendiaten inn i ordningen den måneden hjemmelen blir ledig.

Diversestipend skal være et bidrag til den enkelte søkers kunstneriske virksomhet. Det kan blant annet gis støtte til etablering, fordypning, kurs, reiser, materialer, utstyr, markedsføring og konsulentbistand. Det er ingen aldersgrense for tildeling av stipendet. Maksimumsbeløpet i 2016 er 80 000 kroner, og det totale bevilgningen er 15,1 mill. kroner.

Diversestipend for nyutdannede kunstnere skal bidra til å lette overgangen til yrkeslivet for kunstnere som har gjennomført kunstutdanning på bachelor- eller masternivå. Stipendet erstatter stipend basert på gjennomført kunstutdanning, et rettighetsbasert stipend som ble tildelt kunstnere som hadde fullført høyere kunstfaglig utdanning ved nærmere angitte høyskoler. Det er knyttet strenge formelle krav til diversestipend for nyutdannede kunstnere. Det kan gis støtte til samme type formål som ordinært diversestipend, men det er et begrenset antall kunstnergrupper som er omfattet av ordningen. Maksimumsbeløpet i 2016 er 90 000 kroner, og den totale bevilgningen er 14,2 mill. kroner. Tildelingsprosenten er høy, slik intensjonene med ordningen tilsier.

I 2016 gir tildelingsbrevet Utvalget mulighet til å overføre midler mellom de to diversestipendordningene.

Garantiinntekten skal gi kunstnere økonomisk trygghet og mulighet til å ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbeskjeftigelse. Den opphører ved fylte 67 år. Ordningen fases ut og blir erstattet av stipend

for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere, og det har ikke blitt tildelt nye garantiinntekter siden 2012. Kunstnere som allerede er i ordningen beholder garantiinntekten, men får årlig tilbud om å gå over til de langvarige stipendordningene. Ved utgangen av 2015 var det 262 igjen i garantiinntektsordningen. Maksimal garantiinntekt var 233 945 kroner fra 1. mai 2015.

Stipend for eldre fortjente kunstnere var et ikke-søkbart stipend som ble tildelt eldre kunstnere som en påskjønnelse for mangeårig og verdifull kunstnerisk innsats. Stipendet varer livet ut hvis det ikke sies opp av stipendiaten. Ordningen er under utfasing, og det har derfor ikke blitt tildelt nye stipend siden 2012.

Houens og Mohrs legatstipend tildeles billedkunstnere, arkitekter, utøvere innen arkitekturtilknyttet kunst det ene året, og forfattere, journalister, skuespillere, musikere og komponister det neste året. I tillegg settes det av midler til Houens arkitekturdiplom samme år som de visuelle gruppene blir tildelt stipend, disse midlene blir utbetalt på forespørsel fra Norske Arkitekters Landsforbund. Houens og Mohrs legat er regulert av egne vedtekter. Det er avkastningen av legatets kapital på snaut 5 mill. kroner, fratrukket administrative utgifter til regnskapsbyrå, revisor, gebyr til Stiftelsestilsynet o.l., som i henhold til legatets vedtekter skal tildeles som reise- og studiestipend. Det har vært vedvarende lavt rentenivå de siste år og følgelig lavt tildelingsbeløp. I 2015 var det totale tildelingsbeløpet 97 000 kroner som ble fordelt på fire stipendmottakere. På grunn av ytterligere nedgang i rentenivået, har styret vedtatt at det hverken skal tildeles stipend i 2016 eller 2017.

Alle stipend har søknadsfrist i midten av oktober, og søknadene sendes inn elektronisk. Det er mulig å søke om midler fra forskjellige ordninger innenfor samme kunstnergruppe, og det er også mulig å søke midler forbeholdt forskjellige kunstnergrupper. Forskriften setter imidlertid følgende begrensninger:

«Som hovedregel kan ikke samme kunstner få tildelt mer enn ett statlig stipend samme år. Mottakere av garantiinntekt, stipend for etablerte kunstnere, stipend for seniorkunstnere, arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere kan likevel få tildelt diversestipend, diversestipend for nyutdannede kunstnere og utstillingsstipend.»

Søknadene registreres av Kulturrådet før de distribueres til stipendkomiteene. Det er disse som foretar vurderingen av kunstnerisk kvalitet og aktivitet. Komiteenes innstillinger til stipend blir så kontrollert mot regelverk og kvotefordeling av sekretariatet, før Utvalget behandler innstillingene på tildelingsmøtet i mars/april. Kort tid etter møtet blir tildelingene offentliggjort. Dette innebærer at det går et halvt år fra søknadsfristens utløp i oktober, til tildeling skjer.

3. Stipendkomitéstrukturen

3.1 Innledning

Kulturdepartementet ber i oppdragsbrevet Utvalget om å vurdere stipendkomitéstrukturen og eventuelt foreslå endringer som kan bidra til en forenkling av søknadsprosessen. Utvalget er også bedt om å se nærmere på om det er behov for tilpasninger i lys av dagens kunstnerpraksis. Vurderingen skal i tillegg omfatte spørsmålet om hvilken plass randsonergrupper og kunstnergrupper som p.t. ikke har tilgang til enkelte stipendordninger skal ha i komitéstrukturen.

Det er gitt en kort oppsummering av dagens komitéstruktur i kapittel 2. I drøftingene som følger har Utvalget lagt til grunn at stipendkomitéstrukturen skal sikre et godt grunnlag for den kunstfaglige vurderingen av alle søknader, sikre at forvaltningsmessige hensyn ivaretas, samt bidra til en god fordeling av midlene mellom og innenfor de ulike kunstområdene. Det er videre sett på om det er svakheter ved dagens struktur som kan avhjelpest ved å redusere antall stipendkomiteer gjennom avvikling eller sammenslåing, samt hvilke konsekvenser eventuelle omlegginger vil kunne få. Utvalget vurderer disse spørsmålene hver for seg. Anbefalingene til slutt i kapitlet er gitt etter en helhetlig vurdering av alle disse aspektene.

Komitéstrukturen kjennetegnes av et stort antall komiteer med stor variasjon i antall medlemmer, antall søkere og tilgang på kvoter. 23 av komiteene oppnevnes av kunstnerorganisasjonene og komitémedlemmene oppnevnes hovedsakelig på bakgrunn av sin faglige kompetanse. Oppnevningsprosedyrene er drøftet i kapittel 4. Flere kunstnerorganisasjoner trekker frem fagfelle-vurderingen som et sentralt og viktig element i dagens organisering.

Kunstnerorganisasjonene var pådrivere for å etablere stipendordningene. Også i dag spiller organisasjonene en viktig rolle, som interessepolitisk talerør for kunstnerne og som tilrettelegger for stipendbehandlingen. Organisasjonene rekrutterer og oppnevner medlemmer til stipendkomiteene, og fungerer som sekretariat for stipendkomiteene.

Det forhold at stipendkomitéstrukturen er så nært sammenfallende med organisasjonsstrukturen gir både gevinster og utfordringer i forvaltningen av de statlige stipendmidlene. Kunstnerorganisasjonene er opprettet for å ivareta kunstnerens faglige og økonomiske interesser. Det er ikke gitt at denne inndelingen fortsatt er den mest hensiktsmessige for å vurdere søknader og innstille til statens kunstnerstipend.

Disse og andre forhold som har betydning for vurderingen av stipendkomitéstrukturen er drøftet nærmere nedenfor. Utvalget påpeker at det er behov for en ytterligere utredning av enkelte av disse forholdene i dialog med kunstnerorganisasjonene.

3.2 Vurderinger

3.2.1 Randsonergrupper

Flere av gruppene som i dag omfattes av stipend- og garantiinntektsordningen befinner seg i utkanten av kunstens kjerneområder. Dette er grupper som kjennetegnes ved at de inkluderer både kunstnerisk virksomhet og det som kan betegnes som faglig, ikke-kunstnerisk virksomhet. Enkelte av gruppene

inkluderer fagområder som hovedsakelig har sin verdi i å støtte opp om kunstens kjerneområder, men som ikke selv er et eget kunstområde.

Randsonegruppene omfattes av statens stipend- og garantiinntektsordning i kraft av at de har egne stipendkvoter og egen stipendkomité. De fleste av disse har imidlertid få søkere og begrensede kvoter til rådighet, jf. omtale i kapittel 2.1. Søkerne til randsonegruppene søker ofte om stipend fra flere kunstnergrupper. Eksempler på randsonegrupper er arkitekter, interiørarkitekter, journalister og teatermedarbeidere. Utvalget har vurdert det slik at åtte av kunstnergruppene under statens kunstnerstipend kan karakteriseres som randsonegrupper.

Det overordnede formålet med stipend- og garantiinntektsordningen er å legge til rette for kunstnerisk virksomhet, jf. forskriftens punkt 3 og de særskilte formålsbestemmelsene for det enkelte stipend. Målgruppen er profesjonelle kunstnere. Erfaring viser imidlertid at søkere og stipendkomiteer innenfor randsonegruppene ofte oppfatter at egen kvote betyr at søkere som omfattes av gruppen kan tildeles stipend uansett stipendprosjektets karakter – dvs. uavhengig av om aktiviteten er kunstnerisk virksomhet eller ikke. Dette lar seg vanskelig forene med forskriftens bestemmelser, og byr derfor på utfordringer i forbindelse med Utvalgets håndheving av den.

Utvalgets vurdering

Utvalget mener det er viktig å sikre at stipendmidlene som forvaltes gjennom statens kunstnerstipend, går til reell kunstnerisk virksomhet.

Med gjeldende forskrift som utgangspunkt mener Utvalget at egne stipendkomiteer og øremerkede kvoter for randsonegruppene bør avvikles. Gruppene det er snakk om har relativt få søknader og begrensede stipendkvoter. Et ytterligere argument for å avvikle disse gruppene, er behovet for å forenkle komitéstrukturen. En reduksjon i antall stipendkomiteer vil bidra til dette.

Utvalget mener ellers det er behov for at enkelte grupper utredes videre med hensyn til innplassering i stipendkomitéstrukturen.

Utvalget vil samtidig understreke betydningen av at søkere med kunstneriske prosjekter innenfor avviklede grupper sikres en god faglig behandling i andre stipendkomiteer. Utvalget viser her til at stipendkomiteen for andre kunstnergrupper i dag behandler søknader fra flere mindre kunstnergrupper som ikke er representert med egen komité i dagens struktur.

Utvalget mener egne kvoter og stipendkomiteer for følgende grupper bør avvikles:

Arkitekter

Fagområdet arkitektur kjennetegnes bl.a. ved at det omfatter både kunstnerisk virksomhet og det Utvalget karakteriserer som faglig, ikke-kunstnerisk virksomhet. Blant søkerne til denne komiteen er det stor variasjon når det gjelder grad av kunstnerisk innhold i prosjektene og virksomheten det søkes støtte til. Noen søkere har en klart uttalt kunstnerisk målsetting med sitt virke, mens andre ikke har dette perspektivet.

- Antall søknader, snitt siste tre år: 21 (søknader til Houens og Mohrs legatstipend er ikke medregnet). Antall søkere, snitt siste tre år: 13.
- 2 av totalt 10 søkere i 2015 og 3 av totalt 12 søkere i 2016 søkte også i andre kunstnergrupper, hhv. billedkunstnere, scenografer, fotografer og kunsthåndverkere.

- Kvote: Kr 65 000, diversestipend. Gruppen har ikke egen kvote til øvrige stipend, men komiteen kan innstille kandidater til disse stipendene til stipendkomiteen for andre kunstnergrupper. Stipendkomiteen for andre kunstnergrupper vurderer eventuelle innstillinger opp mot øvrige søknader til stipendtypen.

Utvalget anser arkitekter som en randsonegruppe i forhold til det overordnede formålet med statens kunstnerstipend. Noen søkere er klart utenfor målgruppen for stipend. Utvalget vurderer det slik at søkere med kunstneriske prosjekter innen denne kategorien vil kunne få en grundig faglig behandling i andre komiteer ved en eventuell avvikling. Erfaringene viser at mange aktuelle søknader fra arkitekter ligger nær opp mot kunstuttrykkene innen visuell kunst. Den lave søkingen tillegges også vekt i Utvalgets vurdering.

Interiørarkitekter

I likhet med arkitektur, omfatter dette fagområdet både kunstnerisk virksomhet og faglig, ikke-kunstnerisk virksomhet. Forholdet gjenspeiles til en viss grad i søknadene: Sett over tid er det variasjon når det gjelder kunstnerisk innhold og målsetting i søknadene.

- Antall søknader, snitt siste tre år: 2 (søknader til Houens og Mohrs legatstipend er ikke medregnet). Antall søkere, snitt siste tre år: 2. Begge søkere i 2015 og 2016 søkte også til andre komiteer, hhv. kunsthåndverkere og andre kunstnergrupper.
- Kvote: Kr 60 000, diversestipend. Gruppen har ikke egen kvote til øvrige stipend, men komiteen kan innstille kandidater til disse stipendene til stipendkomiteen for andre kunstnergrupper. Stipendkomiteen for andre kunstnergrupper vurderer eventuelle innstillinger opp mot øvrige søknader til stipendtypen.

Utvalget anser interiørarkitekter som en randsonegruppe i forhold til det overordnede formålet med statens kunstnerstipend. Videre vurderer Utvalget det slik at søkere med kunstneriske prosjekter innen denne kategorien vil kunne få en grundig faglig behandling i andre komiteer ved en eventuell avvikling. Den lave søkingen tillegges også vekt i Utvalgets vurdering.

Teatermedarbeidere

Graden av selvstendig kunstnerisk virksomhet blant søkerne i denne kategorien varierer. Av innstilte til stipend de siste årene, er det flere som arbeider innenfor videodesign og kostymedesign, felt som i dag også dekkes av stipendkomiteen for scenografer og kostymedesignere.

- Antall søknader, snitt siste tre år: 7. Antall søkere, snitt siste tre år: 7. 4 av søkerne i 2015 søkte også til andre komiteer, hhv. andre kunstnergrupper, kunsthåndverkere, fotografer og sceneinstruktører.
- Kvote: Kr 51 000, diversestipend.

Utvalget anser teatermedarbeidere som en randsonegruppe i forhold til det overordnede formålet med statens kunstnerstipend. Videre vurderer Utvalget det slik at søkere med kunstneriske prosjekter innen denne kategorien vil kunne få en grundig faglig behandling i andre komiteer ved en eventuell avvikling. Den lave søkingen tillegges også vekt i Utvalgets vurdering.

Journalister

Søkerne i denne kategorien arbeider i hovedsak innenfor feltene sakprosa, skriftlig journalistikk eller dokumentarfotografi. Graden av kunstnerisk tilnærming til prosjektene er varierende. Se for øvrig omtale av gruppen kritikere og faglitterære forfattere.

- Antall søknader, snitt siste tre år: 9. Antall søkere, snitt siste tre år: 9. 5 av søkerne i 2016 søkte også til andre komiteer, hhv. fotografer, faglitterære forfattere, kritikere og billedkunstnere.
- Kvote: Kr 58 000, diversestipend.

Utvalget anser journalister som en randsonegruppe i forhold til det overordnede formålet med statens kunstnerstipend. Utvalget mener at søkere med kunstneriske prosjekter vil kunne bli vurdert og få en grundig behandling i andre komiteer ved en eventuell avvikling. Den lave søkingen tillegges også vekt i Utvalgets vurdering.

Filmkritikere

Se omtale av kritikere i neste punkt.

Utvalget vurderer at følgende grupper bør utredes videre med hensyn til innplassering i stipendkomitéstrukturen:

Kritikere, inkludert filmkritikere

Kritikere spiller en viktig rolle i kunst- og kulturlivet. Kritikken bidrar til å eksponere kunsten og til å sette den i en kontekst som gir den relevans og aktualitet. Kritikeren er en formidler, en brobygger mellom kunstner og publikum, som synliggjør kunsten og kunstnerens intensjoner. Kritikken har dermed også en pedagogisk funksjon, og den bidrar til å stimulere den generelle interessen for kunst i offentligheten.

Utvalget vil understreke viktigheten av at kritikere, på lik linje med kunstnere, har gode betingelser for å utøve sitt yrke og fordype seg innenfor sitt felt. Det er også viktig at det finnes et mangfold av kritikere for å sikre at uttrykksmangfoldet i kunstverden synliggjøres og diskuteres. Disse forholdene er anerkjent bl.a. gjennom en tydelig satsing på kritikere de siste årene og en øremerking av nyopprettede stipend til denne gruppen.

Utvalget stiller imidlertid spørsmål ved om kritikere bør få midler gjennom statens kunstnerstipend. Utvalget legger til grunn at målgruppen for stipendordningene er kunstnere og at stipendene er forbeholdt aktiv kunstnerisk virksomhet. Kritikernes virksomhet er ikke omfattet av forskriften i og med at deres virksomhet ikke er kunstnerisk. Det kan også diskuteres om dagens løsning, der kritikere og kunstnere konkurrerer om de samme midlene innenfor samme stipendordning, er heldig.

Utvalgets vurdering når det gjelder kritikere som stipendgruppe, er at støtten til kritikere bør forvaltes gjennom andre ordninger enn statens kunstnerstipend. Kritikere som gruppe innenfor statens kunstnerstipend bør avvikles, og stipendstøtten forvaltes av andre. Dersom gruppen skal opprettholdes innenfor statens kunstnerstipend, mener Utvalget at forskriftens bestemmelser med hensyn til formål, målgruppe og tildelingskriterier må gjennomgås og revideres for å sikre at kritikernes plass innenfor stipendordningene er tydelig hjemlet.

Særskilt om filmkritikere

Kvoten til kritikere omfatter også filmkritikere. Denne gruppen har imidlertid egen stipendkomité. Antallet søknader til de stipendene komitéen forvalter er lavt, gjennomsnittlig seks søknader de siste tre årene. Utvalget kan ikke se at det er grunnlag for å opprettholde en egen komité for denne gruppen og mener at søknader fra kritikere bør vurderes samlet dersom gruppen opprettholdes, jf. drøftingen over.

Faglitterære forfattere og oversettere

Ikke alle former for faglitteratur kan betegnes som kunst, og ikke alle faglitterære forfattere kan betegnes som kunstnere. Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening anfører i sitt skriftlige innspill til Utvalget at faglitterære forfattere inntar en stadig viktigere mellomposisjon mellom den spesialiserte fagformidlingen og den rene kunsten. Utvalget mener at nettopp denne mellomposisjonen gjør det utfordrende å definere kunstnerisk virksomhet innenfor denne kategorien. Noen forfattere har tydelige kunstneriske målsettinger, andre har åpenbare faglige målsettinger.

Utvalget mener det bør foretas en nærmere kartlegging av denne gruppen som utgangspunkt for en tydelig presisering av hva slags faglitterær virksomhet som faller innenfor formålet med stipendordningene. Se for øvrig også omtale av det litterære feltet i avsnittet om sammenslåing.

Folkekunstnere

Gruppen består av både kunstnere innenfor ulike kunstfelt, for eksempel musikk og dans, og søkere som har en virksomhet som er hovedsakelig forankret i håndverkstradisjoner. Mange søkere fremhever det tradisjonsbærende elementet i deres virksomhet, og formidlingsaspektet står sentralt.

Utvalget mener det er viktig å bevare og stimulere til et mangfold av kunstneriske uttrykk, og at det derfor er viktig å opprettholde en komité som har et særskilt ansvar for folkekunsten. Utvalget mener samtidig at denne gruppen bør avvikles i sin nåværende form og at det i stedet bør opprettes en ny komité for tradisjonskunst for kunstnere som arbeider med tradisjonsbåren kunst uavhengig av opprinnelsesland. I dag preges kunstlivet av at et økende antall kunstnere skaper og utøver tradisjonskunst fra ulike deler av verden. En ny komité for tradisjonskunst skal sikre at dagens mangfold og bredde av uttrykk innen tradisjonskunst er dekket av de statlige stipendordningene. Utvalget understreker at søkere til gruppen skal være profesjonelle kunstnere innenfor sitt felt og hovedsakelig bo og virke i Norge, i tråd med forskriften.

3.2.2 Kunstnerpraksiser og søknadsvurdering

Utviklingen i kunstfeltene har de siste årene vært preget av en stadig sterkere tverrfaglighet. Mange kunstnere tar i bruk nye metoder og materialer, og kombinerer ulike uttrykk, medier og formater. Lojaliteten til tradisjonelle rammer endres, og kunsten blir til i spennet mellom etablerte og nye sjangre og disipliner. Dette medfører at det stilles store krav til stipendkomiteenes evne til å vurdere prosjekter og kunstnerskap som beveger seg utover det spesifikke kunstfeltet. Evnen til å vurdere kunst tilhørende nærliggende kunstdisipliner og kunstfelt blir vesentlig. Kunstnernettverket kommenterer dette i sitt skriftlige innspill til Utvalget, og skriver bl.a. at deres generelle inntrykk er at stipendkomiteene er åpne for vurdering av kunstnerisk kvalitet uavhengig av kunstnerens formelle bakgrunn.

Mange kunstnere har også et flerfaglig kunstnerskap. Det innebærer at de arbeider med ulike disipliner og uttrykk i separate kunstneriske prosjekter. Et eksempel på flerfaglig kunstnerskap er en scenekunstner som arbeider både som danser og skuespiller. Det store antallet komiteer medfører at

mange av disse kunstnerne hører hjemme i flere kunstnergrupper. Videre påvirker det store antallet komiteer hvordan ulike kunstnerpraksiser blir vurdert. Med mange komiteer, er det på enkelte områder en del overlapping mellom de ulike kunstfeltene når det gjelder type kunstnerisk virksomhet som vurderes. Dette gjelder for eksempel innenfor det visuelle feltet der fotografi er skilt ut som egen kunstnergruppe. Mange visuelle kunstnere som arbeider med fotografi arbeider også innenfor andre disipliner på det visuelle feltet. Dette medfører at det er mange kunstnerskap som vurderes av både stipendkomiteen for billedkunstnere og stipendkomiteen for fotografer. 63 prosent av søkerne i gruppen fotografer søkte også i gruppen billedkunstnere i 2015.

Utvalgets vurdering

Utvalget mener at en sammenslåing av enkelte komiteer innenfor nært beslektede kunstområder vil gi bedre grunnlag for en helhetlig vurdering av både tverrfaglige og flerfaglige kunstnerskap. Det vil også bidra til en reduksjon i antall dobbeltsøknader.

Det bør vurderes å slå sammen komiteer innenfor både litteratur, visuell kunst, scenekunst og musikk.

En viktig forutsetning for at en sammenslåing av komiteer har ønsket effekt, er at komiteene har kompetanse til å vurdere alle søknader og at de har tid og ressurser til å behandle alle søknader. Utvalget understreker at sammenslåingen ikke må medføre en svekkelse av mangfoldet, for eksempel ved at smale kunstuttrykk eller mindre synlige kunstnerskap kommer dårligere ut enn i dag.

3.2.3 Vurderingskompetanse

Et trekk ved dagens komitéstruktur er at det på noen av kunstområdene finnes flere spesialiserte komiteer som hver behandler sjangerspesifikke stipendsøknader. Det litterære feltet kan tjene som eksempel. Behandlingen av søknader innenfor dette feltet er delt mellom fem komiteer; henholdsvis stipendkomiteen for skjønnlitterære forfattere, stipendkomiteen for barne- og ungdomslitterære forfattere, stipendkomiteen for dramatikere, stipendkomiteen for skjønnlitterære oversettere og stipendkomiteen for faglitterære forfattere og oversettere. Styrken ved en slik komitéstruktur er at den sikrer spesialkompetanse i vurderingen av søknader til et utvalgt kunstområde. For andre kunstområder behandles imidlertid stipendene bredt innenfor én og samme komité. Eksempler her kan være stipendkomiteen for billedkunstnere (med unntak av fotokunst som har egen komité), stipendkomiteen for filmkunstnere og stipendkomiteen for andre kunstnergrupper. Nivået på inndelingen av komiteene i forhold til uttrykk og sjangre, er med andre ord forskjellig på de ulike kunstområdene.

Når det gjelder vurderingskompetanse er spørsmålet om man kan sikre god faglig behandling av søknader til alle kunstområder hvis antall komiteer reduseres. Færre komiteer vil sannsynligvis medføre færre komitémedlemmer totalt, og dermed en annen kompetansemessig sammensetning enn i de sjangerspesifikke komiteene.

For å være i stand til å «innstille søkere på grunnlag av en skjønnsmessig vurdering av kunstnerisk kvalitet og aktivitet» (jf. forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere, § 8.2.2) kreves at komiteene har fagkompetanse som gjør dem i stand til å gjenkjenne, forstå og vurdere kunstnerskap og søkerens kunstneriske planer på detaljnivå og i helhet. Et viktig poeng i denne sammenhengen er at noen kunstnerskap lar seg vanskeligere dokumentere i en søknad enn andre. For å kunne foreta en skjønnsmessig vurdering av kunstnerisk kvalitet og aktivitet kreves det derfor ofte

at stipendkomiteen besitter en innsikt i og kjennskap til søkerens totale kunstnerskap utover det som kan leses ut av selve søknaden.

Et sentralt spørsmål når det gjelder fagkompetanse er hva som kan regnes for samme fagområde og hva som er relevant eller tilstrekkelig kompetanse for å vurdere et kunstnerskap.

Gjennom en omlegging til færre, men bredere komiteer vil man miste noe av den spesialkompetansen som dagens struktur sikrer. Fordelen vil være at vurderingen av det enkelte kunstnerskap vil kunne bli satt inn i en bredere faglig sammenheng. Når komitémedlemmene skal foreta skjønnsmessige vurderinger som går ut over det enkelte medlems spesialkompetanse, kreves økt språkliggjøring og evne til å begrunne de vurderinger som gjøres. En sammenslåing av komiteer kan dermed bidra til at den enkelte komité vil ha bredere kompetanse og at flere perspektiv bringes inn i de faglige diskusjonene. En fordel med en bredere sammensatt komité er at komiteen vil kunne fange opp utviklingstrekk og tendenser, og se området samlet, på en annen måte enn når man deler opp et kunstområde i spesialiserte komiteer.

Utvalgets vurdering

Utvalgets vurdering er at dagens struktur med mange komiteer sikrer at de enkelte søknadene underkastes en faglig kompetent vurdering. Utvalget er samtidig av den oppfatning at dette fortsatt vil sikres dersom nært beslektede kunstområder slås sammen. Dette kan bl.a. gjøres ved at det enkelte komitémedlem som oppnevnes har forutsetninger for å vurdere kunstnerskap innenfor flere uttrykk og nært beslektede felt. Etter Utvalgets mening vil en bredere sammensetning av komiteene og av komiteens portefølje enn det dagens struktur inviterer til, sikre at flere kunstfaglige perspektiver bringes inn i vurderingene av stipendsøknadene. Dette igjen vil stimulere til meningsutveksling og meningsbrytning i komitéarbeidet, noe som igjen vil kunne gi økt innsikt i og bevissthet om tendenser og utviklingstrekk på kunstområdene. Antallet medlemmer i de respektive komiteene må samtidig vurderes slik at man sikrer nødvendig kompetanse i de enkelte komiteene.

Utvalget understreker at endringer i komitéstruktur ikke må medføre en nedprioritering av smale uttrykk og kunstnere med mindre synlige kunstnerskap i tildelingene av stipender.

3.2.4 Kvoter

Bevilgningen til statens kunstnerstipend fordeles på de 24 kunstnergruppene gjennom kvotefordelingen. De ulike kunstnergruppenes tilgang på stipendmidler avhenger av flere faktorer, jf. prinsippene som legges til grunn for Kulturdepartementets fastsettelse av kvotefordelingen. Det er bl.a. antall søkere, det generelle inntektsnivået i den aktuelle kunstnergruppen og kunstnergruppens tilgang på stipendmidler gjennom andre ordninger. Som beskrevet i kapittel 2 er det store forskjeller i hva den enkelte kunstnergruppe har til rådighet. Noen kunstnergrupper har eksempelvis ikke kvoter til arbeidsstipend eller de langvarige stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere.

Fordelingen av kvotene til de ulike kunstnergruppene fastsettes av Kulturdepartementet etter forslag fra Utvalget og innspill fra kunstnerorganisasjonene. Praksisen over lang tid har imidlertid vært å opprettholde tidligere fastsatte kvoter innenfor de ulike kunstnergruppene og kun fordele friske midler. Det er som regel en begrenset andel friske midler til rådighet, og praksisen med ikke å omfordele eksisterende midler medfører derfor at det relative forholdet mellom kunstnergruppene når det gjelder tilgang på stipendmidler ikke endres stort fra det ene året til det neste. Dette medfører at det er vanskelig å justere gruppens kvoter i henhold til endringer i feltet.

Utvalgets vurdering

Dagens kvotestruktur bidrar til å opprettholde skjevheter i fordelingen mellom kunstnergruppene. Sammenslåing av komiteer vil medføre en sammenslåing av kvoter som vil gi større fleksibilitet med hensyn til fordelingen av kvotene. Dette vil motvirke at det oppstår og opprettholdes skjevheter i fordelingen mellom nært beslektede kunstområder.

Utvalget presiserer at det vil være behov for en helhetlig gjennomgang av kvotefordelingen når det er avgjort hvilke komiteer som eventuelt skal avvikles eller slås sammen.

3.2.5 Utvalgets forvaltningsansvar

Utvalgets hovedoppgave er å forvalte Stortingets bevilgning til statens stipend og garantiinntekter for kunstnere og påse at tildelingene er i tråd med de krav som følger av forskriften. Utvalget gir retningslinjer for stipendkomiteenes arbeid og har ansvar for å veilede komiteene om prinsippene for forsvarlig saksbehandling, føre tilsyn med at prinsippene følges, og påse at lovanvendelse og saksbehandling er korrekt. Mandatet følges opp på ulike måter, primært gjennom Utvalgets kontroll av stipendkomiteenes protokoller med innstilling til stipend og gjennom sekretariatets veiledning av komiteene i informasjonsmøter, utarbeidelse av skriftlig materiale og fortløpende dialog underveis i vurderingsarbeidet. Sekretariatet har i tillegg i oppgave å distribuere søknader til komitésekretærer og komitémedlemmer, gi opplæring i arbeidsmåter og rutiner for bruk av det elektroniske søknadsbehandlingssystemet og være brukerstøtte underveis i vurderingsarbeidet.

Stipendkomiteene består av medlemmer med stor faglig kompetanse og integritet, og med en høy bevissthet om ansvaret de har. Stipendkomiteenes sekretærer er, med unntak av sekretæren for stipendkomiteen for andre kunstnergrupper, som hovedregel ansatte i den kunstnerorganisasjonen som oppnevner komiteene. Sekretærene har både innsikt i eget kunstfelt, kunnskap om stipendordningene og kunnskap om aktuelt regelverk og retningslinjer.

Et særtrekk ved dagens komitéstruktur er at det er ansatte i kunstnerorganisasjonene selv som tilrettelegger for komitémøter, veileder komitémedlemmene og gjør sekretærarbeidet for komiteene. Utvalgets sekretariat er ikke til stede på komitémøtene. Sekretariatet og Utvalget har dermed i liten grad kunnskap om og innsikt i komiteenes vurderinger og arbeid, samtidig som det er Utvalget som har det overordnede ansvaret for å påse at lov- og regelverk følges og at vurderingsarbeidet er i tråd med prinsipper for forsvarlig saksbehandling og god forvaltningsskikk i samtlige 24 komiteer. Dagens struktur gir slik sett utfordringer med hensyn til Utvalgets oppfølging av stipendkomiteene.

Fordi det ikke er noen faglig dialog eller kunnskapsutveksling mellom komiteene og Utvalget, tilflytter det lite kunnskap om utviklingstrekk eller tendenser på kunstområdene fra komiteene til Utvalget basert på søknadsbehandlingen. Dette er viktig kunnskap som grunnlag for å vurdere den årlige kvotefordelingen og som grunnlag for rådgiving til Kulturdepartementet.

Utvalgets vurdering

Utvalget mener at en reduksjon av antall komiteer vil gjøre det lettere å veilede og påse at regelverket følges likt i alle komiteer. Utvalget mener at dette også vil kunne bidra til økt dialog og informasjonsutveksling mellom stipendkomiteene og Utvalget, og mellom de ulike stipendkomiteene.

I tillegg er det vesentlig at stipendkomiteenes rolle som sakkyndige organer for Utvalget er tydelig.

Utvalget vil for øvrig påpeke at dette vil medføre et behov for å styrke de administrative ressursene i sekretariatet, selv ved en eventuell reduksjon i antall komiteer.

3.2.6 Samordning av søknadsbehandlingen

Flere stipendkomiteer tildeler stipend fra ulike vederlagsfond og legater som kunstnerorganisasjonene forvalter i tillegg til at de innstiller til statens kunstnerstipend. Dette gjelder hovedsakelig komiteer innenfor det litterære og det visuelle feltet. Kunstnernettverket og flere av kunstnerorganisasjonene påpeker i sine skriftlige innspill at denne samordningen gir effektiviseringsgevinster av både praktisk og økonomisk art. Dette er et argument for å opprettholde dagens stipendkomitéstruktur.

Samordningen har også en positiv effekt i et faglig perspektiv. Ved å vurdere alle søknader samlet, får komiteen en helhetlig oversikt over feltet, noe som gir et bedre utgangspunkt for innstillingsarbeidet.

En oppdeling av arbeidet vil være ugunstig sett i et økonomisk perspektiv. Det er imidlertid forvaltningsmessige konsekvenser ved en slik samordning som det er viktig å påpeke. Vurderingsarbeidet for henholdsvis organisasjonenes egne stipend og statens kunstnerstipend følger ulike regelverk og lovverk. Ordningene kan derfor ikke vurderes som parallelle eller sammenfallende i et forvaltningsmessig perspektiv. Behandlingen av søknader om statens kunstnerstipend må derfor skje uavhengig av behandlingen av søknader om andre stipend. Samordning bidrar til at stipendkomiteenes rolle som sakkyndige organer for Utvalget blir utydelig.

Utvalgets vurdering

Stipendkomitéstrukturen skal først og fremst sikre et godt grunnlag for den kunstfaglige vurderingen av søknadene, sikre at Utvalgets forvaltningsansvar ivaretas, og at det skjer en god fordeling av midlene mellom kunstområdene.

Utvalget vil understreke at det vil være nødvendig med en grundig gjennomgang av alle konsekvenser ved eventuelle sammenslåinger, praktiske og økonomiske. Dersom komiteer besluttes slått sammen, må det før implementering beskrives gode rutiner for forholdet mellom behandlingen av statens stipend og behandlingen av andre stipend for å redusere de praktiske og økonomiske konsekvensene i størst mulig grad. Utvalget understreker at eventuelle økninger i bevilgning til administrasjon ikke må gå på bekostning av bevilgningene til stipend.

3.2.7 Søknadsvolum og søknadsbehandling

En sammenslåing av stipendkomiteer vil innebære at de fleste komiteer får vesentlig flere søknader til behandling enn i dag. En viktig forutsetning for en omlegging av stipendkomitéstrukturen er derfor at det iverksettes tiltak for å redusere arbeidsbelastningen i komiteer og sekretariat.

Utvalgets vurdering

Følgende forslag til endringer i søknadsbehandlingen bør utredes videre:

Søknadsbehandlingen deles i flere runder

Arbeidsstipendene og diversestipendene utlyses separat slik at søknadene behandles i hver sin runde.

I dag utlyses alle stipendene samtidig. Det innebærer at all søknadsbehandling i komiteer, sekretariatet og Utvalget foregår innenfor samme tidsramme. Ved å dele arbeidet i to utlysninger, vil antall søknader og arbeidsbelastningen i den enkelte runde reduseres. Forslaget innebærer imidlertid at kunstnere som søker i begge runder vil måtte vurderes to ganger. Søknadsbehandlingen vil derfor samlet sett være mindre effektiv enn i dag, og de totale kostnadene vil bli høyere.

Utvalget mener likevel at dette vil gi en bedre fordeling av arbeidsbelastningen enn dagens ordning. Forslaget bør derfor utredes.

Vedtaksmyndighet delegeres til stipendkomiteene

Myndighet til å fatte vedtak om tildeling av diversestipend og diversestipend for nyutdannede kunstnere delegeres til stipendkomiteene.

Selv om dette tiltaket ikke gir en reduksjon i komiteenes arbeidsmengde, vil det føre til en generell effektivisering av søknadsbehandlingen og gi kortere behandlingstid. På sikt kan det være aktuelt å dele behandlingen av disse stipendtypene i to runder for å redusere søknadsmengden i den enkelte runden.

Forslaget innebærer at prinsippet om at søknader skal behandles i to ledd må fravikes. To-trinnsbehandling er viktig for å sikre legitimitet og er en forutsetning for at den skjønsmessige kunstneriske kvalitetsvurderingen kan unntas fra klageadgangen. Utvalget mener likevel dette forslaget bør utredes nærmere.

Sammenslåing av søknader

I dag sender søkere inn separate søknader for hver ordning innen samme kunstnergruppe. Dette medfører et stort antall søknader som bidrar til å øke arbeidsbelastningen for både søkere og stipendkomiteer. Utvalget mener at muligheten for å slå sammen søknader fra samme kunstner bør utredes.

3.3 Anbefalinger

På bakgrunn av Utvalgets vurderinger anbefales følgende:

- Stipendkomiteen for arkitekter avvikles. Søkere med kunstneriske prosjekter henvises til andre aktuelle komiteer. Fristilte midler omfordeles i forbindelse med fastsettelsen av kvotefordelingen.
- Stipendkomiteen for interiørarkitekter avvikles. Søkere med kunstneriske prosjekter henvises til andre aktuelle komiteer. Fristilte midler omfordeles i forbindelse med fastsettelsen av kvotefordelingen.
- Stipendkomiteen for teatermedarbeidere avvikles. Søkere med kunstneriske prosjekter henvises til andre aktuelle komiteer. Fristilte midler omfordeles i forbindelse med fastsettelsen av kvotefordelingen.
- Stipendkomiteen for journalister avvikles. Søkere med kunstneriske prosjekter henvises til andre aktuelle komiteer. Fristilte midler omfordeles i forbindelse med fastsettelsen av kvotefordelingen.

- Stipendkomiteen for kritikere og stipendkomiteen for filmkritikere avvikles. Støtte til kritikere forvaltes gjennom andre statlige ordninger. Dersom dette ikke tas til følge, anbefaler Utvalget at stipendkomiteene slås sammen og at forskriften revideres slik at kritikernes plass er tydelig hjemlet.
- Det gjennomføres en kartlegging av gruppen faglitterære forfattere og oversettere som utgangspunkt for en vurdering av hva slags faglitterær virksomhet som faller innenfor formålet med stipendordningene.
- Stipendkomiteen for folkekunstnere utvides til å gjelde tradisjonskunstnere uansett opprinnelsesland.
- Rutiner for søknadsbehandlingen endres for å redusere arbeidsbelastningen for komiteene. Tiltaket sees på som en forutsetning for å slå sammen stipendkomiteer, jf. neste punkt.
- Stipendkomiteer innenfor nært beslektede kunstområder vurderes slått sammen. Konkret forslag utarbeides. Kunstnerorganisasjonenes og Kulturrådets rolle og ansvar samt regler og rutiner for komitéarbeidet beskrives nærmere.

4. Oppnevningsprosedyrer – stipendkomiteene

4.1 Innledning

I oppdragsbrevet ber Kulturdepartementet Utvalget ta stilling til om dagens oppnevningsregler for stipendkomiteene bør endres. Dette spørsmålet drøftes i det følgende. Innledningsvis gis en beskrivelse av oppnevningsreglene for andre underorganer i Kulturrådet. Videre drøftes hvilken betydning dagens praksis har for ordningenes legitimitet, for komiteenes sammensetning og kompetanse, og for hvordan Utvalgets forvaltningsansvar blir ivaretatt. I tillegg drøftes problemstillinger knyttet til honorering, kostnader og praktiske hensyn. Utvalgets anbefalinger i punkt 4.3 bygger på en helhetlig vurdering av hvilken oppnevningspraksis som best ivaretar disse hensyn.

Oppnevningsregler i Statens kunstnerstipend, Fond for lyd og bilde og Kulturrådet

Stipendkomiteene oppnevnes kunstnerorganisasjonene, jf. punkt 8.2.1 i forskriften med unntak av stipendkomiteen for andre kunstnergrupper. Komiteene er sakkyndige organer, og blant deres oppgaver er å innstille til stipend etter en skjønnsmessig vurdering av kunstnerisk kvalitet og aktivitet, og innenfor de økonomiske rammene som fremgår av kvotebrevet. Midlene til fordeling er begrensete, noe som innebærer at komiteene ikke bare foretar en vurdering av om søkere holder tilstrekkelig nivå, men også rangerer kvalifiserte søkere. Innstillingene behandles av Utvalget som fatter endelig vedtak om tildeling.

To-trinnsmodell, med sakkyndige organer underlagt et overordnet organ, er vanlig i forvaltningen av statlige tilskuddsordninger på kunst- og kulturfeltet, jf. bl.a. Kulturrådets behandling av søknader om tilskudd fra Kulturfondet, og styrets behandling av søknader om tilskudd fra Fond for lyd og bilde. Det er imidlertid noen forskjeller når det gjelder oppnevningsprosedyrene for de sakkyndige underorganene i de tre nevnte eksemplene.

Fagutvalgene i Kulturfondet oppnevnes av det øverste organet, rådet. Oppnevning skjer etter innstilling fra rådets sekretariat. Rådet står fritt med hensyn til om det vil følge innstillingen eller oppnevne medlemmer på selvstendig grunnlag.

Fagutvalgene i Fond for lyd og bilde oppnevnes også av det øverste organet, styret. Oppnevningen skjer etter innstilling fra rettighetshavernes organisasjoner. På grunnlag av disse innstillingene utarbeider styrets sekretariat et forslag som legges frem for styret. Ved oppnevning vurderer styret forslagene på fritt grunnlag. Stipendkomiteen for andre kunstnergrupper oppnevnes på samme måte som fagutvalgene i Fond for lyd og bilde.

4.2 Vurderinger

Drøftingen er fordelt over fem avsnitt for å synliggjøre noen sentrale vurderingstemaer. Utvalget understreker at flere av de forholdene som drøftes har relevans på tvers av denne inndelingen.

4.2.1 Legitimitet

Kunstnerstipendene er et knapphetsgode og konkurransen om midlene er stor: Bare ca. en av ti søknader innvilges. Det er derfor avgjørende at både kunstnere, bevilgende myndigheter og offentligheten har tillit til forvaltningen av midlene og til stipendkomiteenes arbeid.

Som nevnt i innledningen, skal tildeling skje etter en vurdering av kunstnerisk aktivitet og kvalitet, og bare det. Det fremgår uttrykkelig av forskriften at det ikke skal tas hensyn til kjønn, medlemskap i kunstnerorganisasjoner, religiøs eller politisk oppfatning. Kunstnernes tillit til ordningen beror dels på at de kan være trygge på at deres kunstnerskap blir underkastet en faglig sterk vurdering, og dels at forhold som ikke knytter an til kunstnerskapet, ikke tillegges betydning.

Tillit til hvordan stipendkomiteene oppnevnes er en viktig forutsetning for tillit til komiteenes arbeid. Dagens oppnevningsprosedyrer er hjemlet i forskriftens punkt 8.2.1 hvor det fremgår at komiteene skal oppnevnes «av kunstnerorganisasjonenes generalforsamlinger, årsmøter eller annen innretning som organisasjonene anser som høyeste fungerende myndighet i slike saker.» 23 av 24 komiteer oppnevnes etter denne bestemmelsen. Stipendkomiteen for andre kunstnergrupper oppnevnes av Utvalget etter innstilling fra kunstnerorganisasjonene.

I sine skriftlige innspill gir flere kunstnerorganisasjoner en nærmere beskrivelse av oppnevningsprosedyrene i egen organisasjon. Reglene for oppnevning er ofte regulert i organisasjonenes vedtekter, og de har som formål å sikre bred deltagelse og medbestemmelse fra organisasjonenes medlemmer, bl.a. gjennom nominasjonsprosesser og åpne avstemninger. Kunstnernettverket anfører i sitt skriftlige innspill at det er en forutsetning for stipendordningenes legitimitet at oppnevningen til stipendkomiteer skjer i slike åpne, transparente og demokratiske systemer.

Disse systemene er imidlertid forbeholdt medlemmer av den oppnevende organisasjonen. Uorganiserte kunstnere kan ikke delta i nominasjons- og oppnevningsprosesser, og har heller ikke innflytelse på utformingen av eventuelt regelverk, vedtekter eller interne retningslinjer for komiteens arbeid. I noen organisasjoner er medlemskap en forutsetning for valgbarhet til komiteene, i andre er det det ikke. Utvalget har ikke oversikt over hvor mange uorganiserte kunstnere som sitter i stipendkomiteene.

Mangelen på representasjon i oppnevningsprosessene ser imidlertid ikke ut til å ha en negativ effekt på uorganiserte kunstners muligheter til å bli tildelt stipend. I Kunstnerundersøkelsen 2013 er det oppgitt at 32 prosent av tildelingene fra Statens kunstnerstipend i 2014 gikk til uorganiserte kunstnere, mens tilsvarende prosentandel i 2006 var 34 (s. 38). Det er anslått at ca. 25 prosent av kunstnerbefolkningen i 2006 ikke var medlem av en kunstnerorganisasjon, jf. s. 70 i Kunstnerundersøkelsen 2006. Tallene kan indikere at uorganiserte kunstnere ikke er underrepresentert i tildelingene.

Utvalgets vurdering

Det synes for Utvalget som at kunstnernes medbestemmelsesrett i oppnevningen av stipendkomiteene bidrar til et gjensidig tillitsforhold mellom komitémedlemmer og søkere. Utvalget mener imidlertid at det er en legitimitetsutfordring at uorganiserte kunstnere ikke er valgbar til stipendkomiteene. Riktignok indikerer de tallene som foreligger at denne gruppen ikke er underrepresentert i tildelingene, men det rokker ikke ved det faktum at 25 prosent av kunstnerbefolkningen i liten grad er valgbar til de komiteer som innstiller til stipend. Dagens ordning innebærer en fare for at kunstnere med relevant kompetanse ikke kan oppnevnes til å sitte i komiteene. Utvalget mener det er viktig for ordningenes legitimitet at kandidater oppnevnes på grunnlag av deres faglige kompetanse uavhengig av organisasjonstilhørighet.

4.2.2 Krav til medlemmene i stipendkomiteene

Komiteemedlemmer må kunne foreta faglige vurderinger av søknader fra kunstnere. Den samlede komiteen må ha kompetanse til å vurdere søknader fra kunstnere innenfor alle felt, sjangre og disipliner som inngår i den aktuelle kunstnergruppen. For å motvirke skjevheter i tildelingene er det viktig at komiteens sammensetning speiler mangfoldet i kunstnerbefolkningen når det gjelder kunstsyn, geografisk tilhørighet og kjønn.

Det å sette sammen en stipendkomité som tilfredsstillende kravene til både enkeltmedlemmers og komiteens samlede kompetanse krever innsikt i og kunnskap om det aktuelle kunstområdet, ulike kunstuttrykk og aktuelle komitékandidater. Nominasjons- og oppnevningsreglene må derfor være utformet på en måte som sikrer bred rekruttering til komiteene både med hensyn til kompetansekravet og med hensyn til den geografiske og kjønnsmessige representasjonen.

Det er neppe mulig å sette sammen komiteer på en måte som ivaretar alle krav til fagkompetanse og mangfold til enhver tid. Sammensetningen av den enkelte komité må derfor sees i forhold til sammensetningen i foregående perioder slik at det over tid oppnås en balanse.

Utvalgets vurdering

Den enkelte kunstnerorganisasjon har bred kunnskap om og innsikt i det aktuelle feltet som stipendkomiteen skal dekke. Organisasjonenes kompetanse bidrar til å sikre den nødvendige fagkompetansen og fagsammensetningen i komiteen. Utvalget mener derfor at kunstnerorganisasjonene fortsatt må ha en sentral rolle i oppnevningen av komiteene.

Utvalget mener det bør stilles tydeligere krav til at sammensetningen av komiteene over tid må speile mangfoldet i kunstnerbefolkningen når det gjelder kunstneriske uttrykk, geografi og kjønn. Utvalget er kjent med at kunstnerorganisasjonene har en høy bevissthet om dette og at dagens oppnevningsprosedyrer i stor grad ivaretar dette hensynet. Utvalget mener likevel det er viktig å fastsette noen overordnede minstekrav for å sikre at disse hensyn ivaretas likt.

4.2.3 Utvalgets forvaltningsansvar

De vedtak Utvalget fatter skal være i henhold til forskrift og lovverk. Utvalget har videre ansvar for at tildelingene foretas innenfor de økonomiske rammene fastsatt av Kulturdepartementet i kvotefordelingen. Utvalget har dermed også et overordnet ansvar for stipendkomiteenes arbeid og skal, jf. forskriftens bestemmelser, veilede komiteene om prinsippene for forsvarlig saksbehandling, og så langt det er mulig føre tilsyn med at prinsippene følges.

Dette innebærer at Utvalget skal holde seg oppdatert om stipendkomiteenes arbeidsmåter og praksiser, om administrative og fagrelaterte utfordringer som stipendkomiteene møter, og om tendenser og utviklingstrekk innenfor det aktuelle kunstfeltet. Slik kunnskap er viktig for at Utvalget skal kunne gi retningslinjer og eventuelle føringer for komiteenes arbeid. Det er også viktig i et større utviklingsperspektiv at Utvalget og sekretariatet har nødvendig kontakt med relevante fagmiljøer for å kunne bidra aktivt til at ordninger og regelverk utvikles i henhold til behov og endringer i feltet.

Kommunikasjon og informasjonsflyt mellom komiteene og Utvalget er viktige forutsetninger for at Utvalget skal kunne ivareta sitt forvaltningsansvar på en god måte. Dagens oppnevningsregler gir stor avstand mellom de to behandlingsleddene i statens kunstnerstipend., jf. beskrivelsen i punkt 4.1

Komiteene har i dag en tydelig kobling til kunstnerorganisasjonen og kan lett oppfattes som organisasjonenes eget organ. Det kan være uklart for både komité, kunstnerorganisasjon og offentligheten for øvrig hvem komiteen utfører et oppdrag på vegne av.

Utvalgets vurdering

For å sikre en god forvaltning av ordningene, mener Utvalget det er viktig å styrke dialogen, diskusjonen og informasjonsflyten mellom komiteene og Utvalget. En forutsetning for god kommunikasjon er at det er gjensidig forståelse av rolle, mandat og ansvarsforhold. Oppnevningsprosedyrene bør innrettes på en slik måte at de bidrar til større tydelighet med hensyn til komiteenes rolle som sakkyndige organer for Utvalget.

Det vises for øvrig til punkt 2 i oppdragsbrevet hvor Utvalget blir bedt om å ta stilling til om det skal gis årlige tildelingskriterier for søknadsbehandlingen. Utvalget mener tildeling må baseres på en vurdering av kunstnerisk kvalitet og aktivitet jf. forskriften. Utvalget mener det må tilligge de sakkyndige komiteene å avgjøre hva som utgjør kunstnerisk kvalitet. Det bør derfor ikke utarbeides andre kriterier for tildeling enn de som er fastsatt i forskriften.

4.2.4 Honorering

Stipendkomiteenes medlemmer er profesjonelle kunstnere som er oppnevnt i kraft av sin fagkompetanse og kunnskap om feltet. Søknadsvurderingen er et ansvarsfullt arbeid som ikke bare stiller krav til komitémedlemmenes kunstfaglige kompetanse, men også til deres formidlingsevne og evne til analyse og kritisk refleksjon. Det er avgjørende for stipendordningenes legitimitet at det er god rekruttering til stipendkomiteene, både for å sikre nødvendig fagkompetanse og bredde i komiteene, og for å sikre regelmessige endringer i komiteenes sammensetning.

Det er viktig at komitémedlemmene honoreres i henhold til etablerte praksiser for honorering av personer som utfører tilsvarende arbeid. Det vil bidra til å sikre rekruttering av riktig kompetanse over tid. Det er videre viktig at det er Utvalget, som stipendkomiteenes oppdragsgiver, som har det formelle ansvaret for honoreringen, fordi dette tydeliggjør ansvarsforholdene mellom Utvalget og komiteene, og komiteenes rolle som sakkyndige organer for Utvalget.

I dag er det kun stipendkomiteen for andre kunstnergrupper som honoreres på denne måten. Komiteens medlemmer mottar honorar fra Kulturrådet etter gjeldende statlige timesatser for utvalgsarbeid. Eventuelle utgifter til reise, opphold og diett dekkes også. Øvrige komiteer i statens kunstnerstipend honoreres av kunstnerorganisasjonene, som mottar et årlig tilskudd til komitéarbeidet fra Kulturrådet (med unntak av Norske Billedkunstnere og Norske Kunsthåndverkere). En del av organisasjonene peker på at tilskuddet fra Kulturrådet ikke dekker de faktiske utgiftene de har. Fordelingen av tilskuddet på de ulike kunstnerorganisasjonene samsvarer heller ikke nødvendigvis godt med de reelle forskjellene i behov i de ulike organisasjonene.

Organisasjonenes kostnader i forbindelse med søknadsbehandlingen omfatter både utgifter til det administrative arbeidet, som sekretariat for komiteen, og utgifter til å honorere komitémedlemmene og dekke eventuelle utgifter til reise, opphold og diett. Utvalget har ikke informasjon om hvordan tilskuddet fra Kulturrådet forvaltes i de ulike organisasjonene, og har heller ikke oversikt over i hvilken grad de ulike organisasjonene mottar andre statlige tilskudd som er ment å dekke utgifter til arbeidet med søknadsbehandlingen.

Utvalgets vurdering

Dagens ordning innebærer at organisasjonene har ulike økonomiske betingelser for arbeidet, noe som medfører forskjeller i hvordan komitémedlemmene honoreres.

Ordningen for honoreringen av stipendkomiteenes medlemmer bør endres. Dette for å sikre rekrutteringen til komiteene, sikre lik betaling for likt arbeid, og for å tydeliggjøre Utvalgets myndighet og ansvar som oppdragsgiver og komiteenes rolle som sakkyndige organer for Utvalget. Ansvar for honorering bør legges til Kulturrådet, og komitémedlemmer bør honoreres etter de samme statlige satsene som benyttes ved avlønning av andre som utfører tilsvarende arbeid i Kulturrådet. Honoreringen må gjelde arbeidet medlemmene utfører på oppdrag fra Utvalget, og ikke eventuelt komitéarbeid som utføres på oppdrag fra kunstnerorganisasjonen.

En slik endring av ordningen for honorering vil antagelig medføre økte utgifter, både til honorar og til administrativ oppfølging av komitémedlemmene.. Det vil derfor være nødvendig med en grundig kartlegging av faktiske utgifter før ordningen legges om.

Utvalget vil for øvrig presisere at det også bør etableres en ordning som sikrer at kunstnerorganisasjonene kompenseres for det arbeidet de utfører som sekretariat for komiteen.

4.2.5 Praktiske og økonomiske hensyn

Som tidligere beskrevet innstiller flere komiteer til statens kunstnerstipend i tillegg til at de tildeler stipend som forvaltes av organisasjonen. Å ha én komité til å utføre begge oppgaver gir en effektiviseringsgevinst for de aktuelle organisasjonene både når det gjelder praktiske, administrative og økonomiske forhold.

En eventuell endring av oppnevningsprosedyrene for stipendkomiteene som innebærer at Utvalget oppnevner komiteer på bakgrunn av innstillinger fra kunstnerorganisasjonene vil ha følgende konsekvenser når det gjelder Kulturrådets kostnader:

- Økte kostnader til honorar, reise mm. for Utvalget som følge av hyppigere møtevirksomhet og en eventuell utvidelse av Utvalgets sammensetning.
- Økte kostnader til administrativt arbeid i sekretariatet, jf. forrige punkt.
- Økte kostnader til administrativt arbeid i sekretariatet i forbindelse med saksforberedelse til Utvalgets behandling av innstillinger samt kontakt med aktuelle organisasjoner og kandidater.

De økonomiske konsekvensene for kunstnerorganisasjonene som i dag oppnevner komiteer som har oppdrag fra flere oppdragsgivere vil avhenge av i hvor stor grad dagens samordningsgevinster kan opprettholdes. Dersom organisasjonene innstiller de samme kandidatene til stipendkomiteen som de oppnevner i forbindelse med egne ordninger, vil endringen i oppnevningsprosedyrer ikke behøve medføre store økonomiske eller praktiske konsekvenser. Det forutsetter imidlertid at Utvalget følger organisasjonenes innstilling ved oppnevning. Dersom Utvalget oppnevner kandidater i tillegg til dem organisasjonene har innstilt, vil det sannsynligvis medføre praktiske og økonomiske utfordringer med hensyn til organisasjonenes samordning av søknadsbehandlingen.

Det er viktig i denne sammenhengen å påpeke at komiteenes arbeid med å innstille til stipend i mange tilfeller ikke er begrenset til arbeidet med å lese og vurdere søknader i forkant av og under

komiteens møter. For å vurdere kunstnerskap må komiteene holde seg oppdatert om det som produseres i det aktuelle feltet.

Praktiske og økonomiske utfordringer må også vurderes i lys av forslag om sammenslåing av komiteer, jf. kapittel 3, og andre endringsforslag som fremmes i denne rapporten. Det er behov for en helhetlig vurdering av konsekvensene for både Utvalget, komiteene, kunstnerorganisasjonene og Kulturrådet. Vurderingen må bygge på forslag til konkrete modeller for organiseringen av statens kunstnerstipend der alle forhold omtalt her sees under ett.

Utvalgets vurdering

Dagens organisering gir gode samordningsgevinster for kunstnerorganisasjonene. Utvalget mener likevel dette alene ikke gir grunnlag for å beholde dagens oppnevningsprosedyrer. En endring av prosedyrene krever imidlertid at de praktiske og økonomiske konsekvensene kartlegges.

Videre vil Utvalget understreke at eventuelle endringer bør gjennomføres i dialog med berørte kunstnerorganisasjoner for å sikre at flest mulig av gevinstene ved dagens organisering kan videreføres.

4.3 Anbefalinger

På bakgrunn av Utvalgets vurderinger anbefales følgende:

- Kandidater til stipendkomiteene oppnevnes av Utvalget etter innstilling fra kunstnerorganisasjonene.
- Kandidater til stipendkomiteene innstilles av kunstnerorganisasjonenes generalforsamlinger, årsmøter eller annen innretning som organisasjonene anser som høyest fungerende myndighet i slike saker.
- Utvalget kan oppnevne tilleggskandidater til stipendkomiteene etter en selvstendig vurdering.
- Utvalget kan gi retningslinjer for stipendkomiteenes sammensetning og arbeid.
- Kunstnerorganisasjonene skal være sekretariat for stipendkomiteene.
- Stipendkomitémedlemmer skal honoreres etter statens satser direkte av Kulturrådet.

Utvalget presiserer at disse anbefalingene må sees i sammenheng med øvrige anbefalinger i dette dokumentet. Det vil være nødvendig å beskrive de praktiske og økonomiske konsekvensene av disse og øvrige anbefalinger nærmere.

5. Utvalgets mandat og ansvar

5.1 Innledning

I kapittel 4 blir Utvalgets mandat i forhold til oppnevningen av stipendkomiteer omtalt, og det anbefales at myndigheten til å oppnevne bør ligge hos Utvalget. I dette kapitlet vurderes spørsmålet om hvilket mandat og ansvar Utvalget skal ha med særlig utgangspunkt i arbeidet med fastsettelse av bevilgningen til kunstnerstipend og fordelingen av bevilgningen på kunstnergruppene.

Utvalget er gitt et overordnet ansvar for å forvalte midlene til stipend. Utvalgets rolle som rådgivende organ er ikke spesifikt omtalt i forskriften, men i praksis fungerer Utvalget som et rådgivende organ for Kulturdepartementet i spørsmål som gjelder utforming av retningslinjer, forskrift og kvotefordeling. Utvalget er også høringsinstans i aktuelle saker.

Utvalget mener det er rom for å formalisere og tydeliggjøre mandatet i forhold til Utvalgets rolle som rådgivende og besluttsende organ. Det er samtidig viktig at andre har tillit til at Utvalget er i stand til å rådgi og forvalte sitt ansvar på en god måte. Et utvidet mandat forutsetter at Utvalgets sammensetning og kompetanse må vurderes. Det medfører også et økt kunnskapsbehov som grunnlag for de råd og beslutninger Utvalget skal foreta.

En eventuell utvidelse av Utvalgets mandat vil medføre økte kostnader. Dette forholdet er drøftet nærmere i kapittel 5.2.3. Anbefalingene til slutt i kapitlet er utarbeidet på grunnlag av en helhetlig vurdering av disse forholdene.

5.2 Vurderinger

5.2.1 Budsjettsøknad og kvotefordeling

Stipendene gir en økonomisk forutsigbarhet som setter mottakerne i stand til å vie tid til fordypning og utvikling av kunstnerskapet på fritt grunnlag. I løpet av en stipendperiode gis mottakeren mulighet til å konsentrere seg om utforskning av egne ideer, uten å måtte skjele for mye til inntjening eller prosjektstøtte. Stipendenes betydning for kunstnere er omtalt i rapporten *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015) hvor de fremheves som en sentral del av kunst- og kunstnerpolitikken.

Til tross for vekst i bevilgningene til kunst- og kulturformål de siste årene, utgjør kunstnerne fortsatt en lavinntektsgruppe i Norge. I *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* blir det vist til Telemarksforsknings rapport om kunstneres levekår i 2013 hvor det fremgår at den totale lønnsveksten for kunstnere siden 2006 har vært lavere enn for befolkningen for øvrig. Rapporten viser også at både inntekt fra kunstnerisk arbeid og tid brukt på kunstnerisk virksomhet har gått noe tilbake siden 2006. Samtidig er rekrutteringen til kunstneryrkene stor og kunstnerbefolkningen er i vekst.

Disse forholdene bidrar til press på de statlige stipendmidlene. Innenfor statens kunstnerstipend er tildelingsprosenten gjennomgående lav og stipendkomiteene melder at deres oppgave ofte består i å velge bort høyt kvalifiserte kandidater. I 2016 ble kun 5,7 prosent av alle søknader om arbeidsstipend innvilget. I lys av dette, er det viktig å sikre at bevilgningen til stipend, og fordelingen av bevilgningen på ordninger og kunstnergrupper, er best mulig tilpasset det faktiske behovet.

I kapittel 3 tar Utvalget til orde for en sammenslåing av kvoter for å redusere skjevheter mellom nært beslektede kunstnergrupper. Det er viktig at det ligger en helhetlig strategi til grunn for fastsettelsen av totalbevilgningen og fordelingen av midlene på ordninger og kunstnergrupper. Strategien må være bygget på en samlet vurdering av aktuelle utfordringer og behov i feltet. Utvalget har et overordnet forvaltningsansvar, og det bør derfor også ligge i Utvalgets mandat å gi innspill til Kulturdepartementet i forbindelse med budsjettarbeidet. Dette innebærer å ha et ansvar for å vurdere utviklingstrekk, tendenser og utfordringer innenfor feltet som påvirker kunstneres inntektsmuligheter og grunnlag for kunstnerisk virke.

I en budsjettsøknad vil Utvalget kunne synliggjøre behov, både kortsiktige og langsiktige, og skissere strategier for å møte utfordringer. Dette vil styrke grunnlaget for videre prioriteringer og satsinger. Det vil være viktig at prioriteringene som ligger til grunn for fastsettelsen av bevilgningen følges opp i kvotefordelingen. Utvalget har et utgangspunkt som er godt egnet for å ha et samlet blikk på dette. Dersom myndighet delegeres til Utvalget som kollegialt organ, bidrar dette dessuten til å styrke armlengdesprinsippet i forhold til bevilgende myndigheter.

Utvalgets vurdering

Utvalget bør gis myndighet til å sende inn budsjettsøknad i forkant av fastsettelsen av bevilgningen til kunstnerstipend. Budsjettsøknaden vil synliggjøre behov, utfordringer og relevante prioriteringer fremover. Prioriteringer som ligger til grunn for totalbevilgningen vil videre kunne avspeiles i fastsettelsen av kvoter til de ulike kunstnergruppene. I forlengelsen av dette mener Utvalget at det bør ligge i Utvalgets mandat å ha myndighet til å vedta kvotefordelingen etter en høringsrunde blant kunstnerorganisasjonene.

En slik endring i dagens praksis forutsetter at Utvalget har kontakt med relevante fagmiljøer, slik at Utvalget kan ha et godt grunnlag for de prioriteringer som skal ligge til grunn for budsjettsøknaden.

5.2.2 Kunnskapsgrunnlag og Utvalgets sammensetning

Et utvidet mandat innebærer økt kunnskapsbehov. De vurderinger som ligger til grunn for prioriteringer og for forslag om fordelingen av midler må være basert på et bredt kunnskapsgrunnlag. Dette er også viktig for å sikre ordningenes legitimitet.

Relevant kunnskap vil være både av konkret art, eksempelvis rapporter om de ulike kunstnergruppenes levekår, men også generell informasjon om endringer og tendenser som påvirker forutsetningene for kunstnerisk virksomhet. Det vil også være behov for evalueringer av stipendordninger og for å innhente kunnskap om hvordan stipendordningene samspiller med andre tiltak og virkemidler på området. Utvalgets kunnskapsbehov handler i tillegg om løpende dialog og faglig utveksling med stipendkomiteene som behandler og vurderer søknader. Kunnskap om utfordringer og behov i feltet må innhentes kontinuerlig gjennom dialog med aktører i feltet.

Samtidig som det er viktig at Utvalget har et bredt kunnskapsgrunnlag for vurderingene, vil det være vesentlig at Utvalget selv har tilstrekkelig bred kompetanse til å foreta strategiske prioriteringer. Utvalget bør derfor utvides med hensyn til antall medlemmer. Dette vil også styrke tilliten til beslutningene som tas.

Utvalgets vurdering

Utvalget må ha tilgang på kunnskap og for å kunne være en strategisk aktør i forhold til fastsettelse av budsjetter og kvotefordelingen. For at det skal være tillit til Utvalgets vurderinger, må det være bred tilgang på kunnskap som bidrar til å belyse de ulike forholdene som er relevante i forhold til å vurdere hvilke utfordringer de ulike feltene har og hvilke utviklingstrekk man ser. Det er viktig av hensyn til ordningenes legitimitet at kildene til kunnskap er aktører som det er bred tillit til.

Ved en eventuell endring i mandatet anbefales det at Utvalget utvides fra fem til sju medlemmer. Dette for å gi bredere grunnlag for vurderingene og sikre at det er tillit til de beslutningene som tas. Utvalget har ikke konkludert med hvilken kompetanse det er behov for, men mener det vil være viktig at Utvalget har tilstrekkelig kunnskap til å vurdere feltet helhetlig og innhente relevante fagpersoner og bestille fra relevante fagmiljøer. Behovet for å utvide Utvalget sees også i sammenheng med anbefalingene i kapittel 4 om å utvide Utvalgets mandat til også å gjelde oppnevningmyndighet for stipendkomiteene.

5.2.3 Kostnader

En utvidelse av Utvalgets mandat vil medføre merkostnader til honorering av Utvalget på grunn av økt aktivitet og møtevirksomhet, herunder også dialogmøter med relevante fagmiljøer. Dersom Utvalget utvides med hensyn til antall medlemmer, vil også dette bidra til høyere utgifter. Samtidig vil utvidelsen medføre flere arbeidsoppgaver for Utvalgets sekretariat. De administrative utgiftene vil dermed øke.

Utvalgets vurdering

Merkostnader som følge av endringer i Utvalgets mandat må utredes nærmere.

5.3 Anbefalinger

På bakgrunn av Utvalgets vurderinger anbefales følgende:

- Utvalgets rolle som rådgivende organ for Kulturdepartementet formaliseres, blant annet med hensyn til budsjettarbeidet
- Utvalget gis myndighet til å vedta kvotefordelingen etter innspill fra kunstnerorganisasjonene
- Utvalget utvides med to medlemmer
- Kostnadene som følge av endringene utredes nærmere

6. Stipendstrukturen

6.1 Innledning

I oppdragsbrevet er Utvalget bedt om å se nærmere på stipendstrukturen og vurdere om de ulike stipendordningene bør justeres, eventuelt samordnes, for å treffe kunstnergruppens behov. I den forbindelse er Utvalget også bedt om å vurdere kunstnerisk aktivitet etter fylte 67 år oppmerksomhet. I dette kapittelet vurderes mulige endringer av stipendordningene på bakgrunn av oppdraget fra departementet. Et formål med gjennomgangen er også eventuell forenkling i søknads- og tildelingsprosessene.

Det ble foretatt omfattende endringer i stipendordningene i 2012 og 2013. Stipend basert på gjennomført kunstutdanning er faset helt ut og erstattet av diversestipend for nyutdannede kunstnere. Garantiinntekten er under utfasing og erstattes av stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere etter hvert som hjemler blir frigjort eller innehavere søker overgang til stipend. Stipend for eldre fortjente kunstnere fases også ut, og det blir ikke gjort nye tildelinger. Ordningen er ikke erstattet av noe nytt stipend.

Da det er gjort store endringer i stipendordningene ganske nylig, ser ikke Utvalget behov for noen omfattende endringer nå. I forvaltningen av de nye stipendordningene er det i midlertid gjort erfaringer som viser at det er behov for å vurdere visse endringer. Dette gjelder hovedsakelig diversestipend for nyutdannede kunstnere. Spørsmålet om ordninger for kunstnere som er over 67 år behandles særskilt. Utvalget, som også er styre for Houens og Mohrs legat, har dessuten et forslag til endring av legatstipendet.

6.2 Vurderinger

6.2.1 Diversestipend for nyutdannede kunstnere

Det er utfordringer knyttet til forvaltningen av diversestipend for nyutdannede kunstnere. Dette gjelder først og fremst håndhevingen av de strenge formelle kravene som forskriften setter med hensyn til målgruppen for stipendet:

«Søknaden må være innsendt innen 15. oktober det året utdanningen er avsluttet eller innen nærmeste søknadsfrist dersom utdanningen avsluttes senere på året. Det kan også etter søknad gis utsettelse til påfølgende søknadsfrist. Masterstudenter som har påbegynt sitt siste studieår, kan velge å søke om stipendet før utdanningen er avsluttet, men må i så fall dokumentere avsluttet grad for å få stipendet utbetalt.»

Bestemmelsen i forskriftens punkt 16.2 andre ledd begrenser antall reelle søkere og bidrar dermed til en høy tildelingsprosent sammenliknet med de andre ordningene. Dette er i samsvar med intensjonen ved innføringen av stipendet, men det har vist seg utfordrende å praktisere regelverket og å vurdere hvem som er i målgruppen for stipendet. Det er heller ikke lett å kommunisere dette ut til søkerne.

Det er stor variasjon i studieløp og studiesammensetning blant søkerne, og det vil derfor være flere grensetilfeller der det ikke er opplagt om søkeren er i målgruppen. Grensetilfellene knytter an til når utdanningen må være fullført, men også til utdanningsnivå, jf. punkt 16.1 i forskriften:

«Diversestipend for nyutdannede kunstnere skal bidra til å lette overgangen til yrkeslivet for

kunstnere som har gjennomført kunstutdanning på bachelor- eller masternivå.» For utdanning avlagt i utlandet kreves det at søkeren fremlegger godkjenning fra NOKUT som viser at utdanningen tilsvarer en bachelor- eller mastergrad. Dette kan være problematisk i og med at NOKUT ikke ser på det kunstfaglige innholdet, men vurderer søknad om godkjenning ut fra akademisk nivå og akkrediteringsregelverk. Det finnes også kunstutdanninger i Norge som kan ha et høyt kunstfaglig nivå uten å gi slik akkreditering. Hva som er relevant kunstfaglig utdanning innenfor ulike kunstnergrupper er heller ikke alltid like opplagt og bidrar således også til utfordringer i forvaltningen av diversestipend for nyutdannede kunstnere.

Et annet ankepunkt mot dagens ordning er at mange helt nyutdannede kunstnere har lite å vise til av kunstnerisk produksjon. Det kan derfor være vanskelig for stipendkomiteene å vurdere disse søkerens kunstneriske kvalitet og aktivitet, jf. forskriftens bestemmelser om tildelingskriterier for alle stipend.

Diversestipend for nyutdannede kunstnere omfatter bare visse kunstnergruppe, nemlig billedkunstnere, kunsthåndverkere, fotografer, dansekunstnere, sangere/dirigenter, komponister, skuespillere, sceneinstruktører, scenografer og filmkunstnere. Utvalget har tidligere tatt til orde for at alle som har tatt en kunstfaglig utdanning, bør inkluderes i ordningen, slik at den utvides til også å gjelde musikere og kostymedesignere da disse gruppene også kan ha behov for starthjelp etter fullført utdanning.

Dagens ordning bærer preg av å være et kompromiss mellom den gamle rettighetsbaserte ordningen, jf. høy tildelingsprosent for utvalgte grupper, og en søkbar ordning som baserer seg på kvalitative kriterier.

Utvalgets vurdering

Utvalget mener regelverket for diversestipend for nyutdannede kunstnere bør forenkles med hensyn til de formelle kravene. Hensikten med forenklingen er å lette arbeidet med å forvalte ordningen og å redusere sjansen for at aktuelle søkere utelukkes fra å motta stipendet på grunn av avvik i studieløp o.l. Å knytte stipendet til tidspunktet for avlagt akademisk grad, skaper store administrative utfordringer, og det er heller ikke den beste måten å støtte etablering av kunstnerskap på.

Utvalget mener videre det bør vurderes å gjøre stipendet om til et generelt etableringsstipend for yngre nyutdannede, der søkerne vurderes etter kvalitative kriterier, og studieløpet i seg selv ikke er en avgjørende faktor. Ordningen bør omfatte flere kunstnergrupper enn nå, men det må tas hensyn til de ulike kunstnergruppens forutsetninger for etablering ved fordelingen mellom gruppene. Det bør også vurderes å slå stipendet sammen med eksisterende ordninger slik som arbeidsstipend for yngre nyetablerte/kunstnere og ordinært diversestipend. Dette må gjøres på en måte som sikrer at midlene fortsatt vil gå til kunstnere i en etableringsfase.

Spørsmålene omkring diversestipend for nyutdannede kunstnere bør utredes videre i dialog med kunstnerorganisasjonene.

6.2.2 Houens og Mohrs legatstipend

På grunn av lavt rentenivå har det vært liten avkastning av Houens og Mohrs legat de senere år. Det har dermed heller ikke vært mye å fordele til legatstipend. Med et fortsatt fallende rentenivå, har styret vedtatt at det ikke skal tildeles stipend og ikke avsettes midler til Houens arkitekturdiplom i 2016. Det skal heller ikke tildeles stipend i 2017. Selv om rentenivået skulle ta seg noe opp, vil både

beløpsstørrelsen og antallet legatstipender fortsatt befinne seg på et lavt nivå i og med at de skal fordeles på flere kunstnergrupper, jf. vedtektene.

Utvalgets vurdering

I kraft av å være styre i Houens og Mohrs legat mener Utvalget at ressursbruken i forbindelse med legatet ikke står i forhold til stipendene som blir tildelt. Dette gjelder både for søkere, stipendkomiteer, sekretariat og styre. Utvalget foreslår derfor at hele legatet overføres til Norske Arkitekters Landsforbund og at overskuddet av avkastningen brukes til Houens arkitekturdiplom. Når overskuddet blir disponert slik, i stedet for å bli fordelt på flere kunstnergrupper slik som nå, vil det bli et vesentlig bidrag til en av landets viktigste arkitekturpriser dersom rentenivået øker igjen. Det er også grunn til å tro at en slik løsning vil være rasjonell med hensyn til de administrative kostnadene som er forbundet med driften av legatet.

6.2.3 Aktivitet etter fylte 67 år

Det er viktig at yrkesaktive kunstnere har tilgang til stipend uansett alder. Det er i dag ingen aldersgrense for ordinært arbeidsstipend og diversestipend, og det er eksempler på at begge stipendene har blitt tildelt kunstnere over 67 år. Det er likevel ikke snakk om mange tildelinger til denne aldersgruppen, og det er usikkert om dette er et uttrykk for det reelle behovet eller for at muligheten til å motta stipend etter fylte 67 år er lite kjent.

Stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere har i dag en aldersgrense på 67 år. Kunstnernetverket har anført i sitt skriftlige innspill at de har inntrykk av at en stor andel av kunstnerne fortsetter sitt kunstneriske virke etter fylte 67 år, men nettverket erkjenner at det er behov for å innhente mer kunnskap om dette. Kunstnernetverket mener også at det er viktig å avdekke hvordan nye og mer fleksible systemer for pensjonsalder og uttak av pensjon slår ut for kunstnere.

Utvalgets vurdering

Kunstnere over 67 år skal ha tilgang til stipend. Det har de allerede ved at det ikke er noen aldersgrense for arbeidsstipend og diversestipend. Utvalget mener at den kunstneriske aktiviteten og kvaliteten skal være avgjørende for tildeling av stipend, ikke alder.

Kunstnernes aktivitetsnivå bør kartlegges før en eventuell endring av øvre aldersgrense for stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere. Utvalget har ikke forutsetninger for å vurdere hvilke pensjonsmessige konsekvenser en endring i alderskravet vil ha for den enkelte kunster. Disse forholdene må vurderes av departementet. Det er viktig at man ved en eventuell utvidelse ikke samtidig nedprioriterer yngre kunstnere.

6.2.4 Sammenslåing av stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere

Stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere behandles samlet på kvotefordelingen, og stipendkomiteene avgjør selv om de vil innstille ledige hjemler til den ene eller andre ordningen avhengig av aldersfordelingen i søknadsmassen.

Utvalgets vurdering

Stipend for seniorkunstnere ble opprettet som en egen ordning for yrkesaktive kunstnere over 57 år. Ordningen er imidlertid lik stipend for etablerte kunstnere bortsett fra alderskravet. Utvalget går inn

for at de to ordningene slås sammen med en generell føring om at det skal være en rimelig spredning når det gjelder alder.

6.3 Anbefalinger

På bakgrunn av Utvalgets vurderinger anbefales følgende:

- Regelverket for diversestipend for nyutdannede kunstnere forenkles. Det bør vurderes om stipendet skal gjøres om til et generelt etableringsstipend der søkerne vurderes ut fra kvalitative kriterier og ikke studieløp. Stipendet bør omfatte flere kunstnergrupper enn nå. Det bør vurderes å slå sammen stipendet med ordninger som arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere og ordinært diversestipend på en måte som gjør at midlene fortsatt vil gå til kunstnere i en etableringsfase.
- Houens og Mohrs legat overføres i sin helhet til Norske Arkitekters Landsforbund som bruker overskuddet av avkastningen til Houens arkitekturdiplom.
- Utvidelse av aldersgrensen for stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere vurderes. Eventuelle pensjonsmessige konsekvenser for stipendiater over 67 år utredes videre.
- Stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere slås sammen til én ordning med føringer om en viss spredning når det gjelder alder.

7. Kostnader og videre prosess

7.1 Kostnader

Som vist i de foregående kapitlene vil flere av endringene Utvalget foreslår innebære merkostnader for forvaltningen av Statens kunstnerstipend. Faktiske kostnadsestimater vil avhenge av omfanget av de endringer som vedtas gjennomført, og må derfor utarbeides nærmere på grunnlag av konkrete og helhetlige forslag. Nedenfor gis en samlet oversikt over de merkostnader Utvalget har pekt på.

I hovedsak kan merkostnadene knyttes til følgende punkter:

1. Utvalgets arbeid
2. Stipendkomiteenes arbeid
3. Sekretariatets arbeid

Utvalget har ikke vurdert eventuelle merkostnader for kunstnerorganisasjonene.

7.1.1 Merkostnader knyttet til Utvalgets arbeid

En utvidelse av Utvalgets mandat og ansvar vil gi økte kostnader til honorar og reiseutgifter for Utvalgets medlemmer i form av økt arbeidsmengde (flere møter i året) og flere utvalgsmedlemmer for å sikre nødvendig kompetanse. Økt arbeidsmengde for Utvalget følger også av en eventuell endring i søknadsbehandlingen til to søknadsrunder årlig i stedet for én.

7.1.2 Merkostnader knyttet til stipendkomiteenes arbeid

For å tydeliggjøre og formalisere at det er Utvalget som er oppdragsgiver for stipendkomiteenes arbeid med å behandle og vurdere søknader til Statens kunstnerstipend, anbefaler Utvalget at komitémedlemmene honoreres direkte av Kulturrådet etter statens satser. Det er ikke foretatt en beregning av hvilke merkostnader dette kan medføre, men det må påregnes at samlede utgifter til honorar og reisekostnader vil øke. Selv om antall søknader i den enkelte runde går ned, vil den totale arbeidsmengden for det enkelte komitémedlemmet øke.

7.1.3 Merkostnader knyttet til sekretariatets arbeid

Flere av Utvalgets anbefalinger vil medføre merarbeid for sekretariatet i Kulturrådet. Et utvidet mandat og ansvar for Utvalget vil kreve mer forarbeid av sekretariatet for å sikre at beslutninger fattes på et godt faglig kunnskapsgrunnlag. Videre vil en utvidelse av antall søknadsrunder fra én til to medføre et merarbeid. Hvis dialogen og kunnskapsutvekslingen mellom komiteer og Utvalg skal styrkes, vil dette kreve merarbeid i form av større grad av tilstedeværelse for sekretariatets ansatte på stipendkomiteenes møter. En omlegging av ordningen for honorering av komitémedlemmene vil medføre et behov for økte ressurser til administrering av utbetalingene.

7.2 Videre prosess

Nedenfor gis en oversikt over Utvalgets overordnede vurderinger med hensyn til den videre prosessen. Planene kan konkretiseres når det er tatt en avgjørelse med hensyn til hvilke anbefalinger som skal følges.

Utvalget understreker at det vil være behov for ytterligere utredninger på enkelte områder, slik det er beskrevet i de foregående kapitlene. Flere av anbefalingene forutsetter endringer i forskrift. Arbeidet med å konkretisere disse bør samordnes for å unngå mange runder med forskriftsendringer. Det er dessuten viktig at det ligger en helhetlig og konkret plan til grunn for endringene, slik at involverte parter gis tid til å innrette seg. Utvalget anbefaler at kunstnerorganisasjonene involveres i arbeidet med å konkretisere forslag til sammenslåinger og ellers i prosesser som direkte berører dem. Kunstnerorganisasjonene og andre relevante instanser vil også ha anledning til å gi innspill i en eventuell høringsrunde i forbindelse med forskriftsendring.

7.2.1 Stipendkomitéstruktur

Arbeidet med endringer i stipendkomitéstrukturen kan igangsettes raskt da det ikke kreves forskriftsendring. Det tas stilling til hvilke komiteer som skal avvikles. Endringer i stipendkomiteen for folkekunstnere og stipendkomiteen for faglitterære forfattere og oversettere utredes. Arbeidet med å utrede nærmere hvilke komiteer som kan slås sammen igangsettes. Sammenslåinger forutsetter at det er iverksatt tiltak for å redusere arbeidsbelastningen i komiteene, jf. avsnitt 3.2.7. Arbeidet med å konkretisere og implementere slike tiltak bør derfor også settes i gang raskt.

Dersom stipendkomiteen for kritikere opprettholdes som egen komité, må forskriften endres i henhold til anbefalingen i kapittel 3. Forskriftsendringen kan fastsettes samtidig med de øvrige forskriftsendringer.

7.2.2 Oppnevningsprosedyrer

Omlegging av oppnevningsprosedyrene krever forskriftsendring og arbeidet bør koordineres med andre endringsprosesser som forutsetter endringer i forskriften. Det vil være fornuftig å implementere nye regler for oppnevning samtidig som større endringer i stipendkomitéstrukturen implementeres. Det understrekes imidlertid at en endring i oppnevningsprosedyrene ikke forutsetter sammenslåing av komiteer.

Ny ordning for honorering av komitémedlemmer og kompensasjon for sekretariatsarbeidet som kunstnerorganisasjonene utfører, utredes nærmere.

7.2.3 Utvalgets mandat og ansvar

En utvidelse av Utvalgets mandat, ansvar og sammensetning krever forskriftsendring og må skje parallelt med endringer i oppnevningsprosedyrene.

7.2.4 Stipendstruktur

Spørsmål knyttet til omlegging og tilpasning av stipendordninger utredes nærmere, uavhengig av andre endringsprosesser. Fastsettelse i forskrift bør samordnes med andre forskriftsendringer.

Avvikling av Houens og Mohrs legatstipend krever ikke forskriftsendring. Utvalget har vedtatt at legatstipendet ikke skal utlyses for 2017 og arbeidet med å avvikle legatstipendet bør derfor være gjennomført før utlysning for 2018.

8. Vedlegg

8.1 Brev fra Kulturdepartementet av 28.10.2015

8.2 Skriftlige innspill fra kunstnerorganisasjonene

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Utvalget for statens kunstnerstipend
Sekretariatet
Postboks 8052 Dep
0031 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

14/4044-

28.10.2015

Forvaltning av statens stipend og garantiinntekter for kunstnere

Det vises til skriftlige innspill og møter hvor Utvalget for statens kunstnerstipend og sekretariatet tar til orde for behovet for å utvikle forvaltningen av statens stipend og garantiinntekter for kunstnere, sist 13.8.2015. Det vises også til St.meld. nr. 48 *Kulturpolitikk fram mot 2014* (2002-2003) og Løkenutvalget (2008) som anbefalte at stipendkomiteer legges utenfor kunstnerorganisasjonene og at antall komiteer reduseres for å gjenspeile dagens kunstpraksis. I *Meld. St. 23 Visuell kunst* (2011-2012) går departementet inn for å se nærmere på dagens fordelingsordning.

Departementet ber Utvalget om å se nærmere på følgende:

1. Utvalgets mandat og ansvar

Formål: Avbyråkratisere og forenkle forvaltningen og tildelingsprosesser, samt sikre prinsippet om armlengdes avstand.

Virkemiddel: Utvalgets mandat, herunder se på en mer forenklet og fleksibel disponering av årlig bevilgning under post kap. 321, post 73-74. Vurdere om Utvalget bør sende budsjettøknad for budsjettåret som alternativ til rutine med estimater.

2. Oppnevningprosedyrer - stipendkomiteene

Formål: Profesjonalisere arbeidet med søknadsbehandling

Virkemiddel: Stipendkomiteer oppnevnes av og får oppdrag fra Utvalget. Definere nærmere Utvalgets mandat versus stipendkomiteene, herunder ev. årlige tildelingskriterier for søknadsbehandlingen.

Spesifikke hensyn: Sikre fleksibel og transparent forvaltning, mangfoldet i kulturlivet, samt kunstnerorganisasjonenes rolle.

3. Stipendkomitestruktur

Formål: Tilpasse struktur i lys av dagens kunstnerpraksis og forenkle søknadsprosess.

Virkemiddel: Reduksjon av antall stipendkomiteer, som samsvarer med dagens kunstnerpraksis.

Spesifikke hensyn: Hvordan håndtere randsonegrupper og kunstnergrupper som p.t. ikke har tilgang til enkelte stipendordninger.

4. Stipendstruktur

Formål: Treffe kunstnergruppens behov og forenkle søknads- og tildelingsprosesser

Virkemiddel: Vurdere om de ulike stipendordningene bør justeres, ev samordnes

Spesifikke hensyn: Kunstnergruppens behov og økt fokus på aktivitet etter fylte 67 år.

Kostnadsestimater, prosessbeskrivelse og framdriftsplan bør fremgå i forbindelse med forslag til eventuelle endringer. Det bør også foretas vurdering av hvordan kunstnerorganisasjonene kan bidra. Omfanget på oppgaven ses i forhold til at den foretas innen bevilget ramme. Departementet ber om tilbakemelding på oppdraget innen 18. april 2016.

Vi tar gjerne møte om oppdraget.

Med hilsen

Tore Aas- Hanssen (e.f.)
avdelingsdirektør

Mette Kvandal
seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskreven signatur.

Skriftlige innspill fra kunstnerorganisasjonene til utredningen om Statens kunstnerstipend.

Høringsfrist 01.02.2016

1. Kunstnernetverket
2. Den norske Forfatterforening
3. Norske scenografer
4. Forbundet Frie Fotografer
5. Norske Kunsthåndverkere
6. Norsk Skuespillerforbund
7. Norske Billedkunstnere
8. Norske Dansekunstnere
9. Norsk Oversetterforening
10. Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere
11. Kritikerlaget
12. Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening
13. Musikernes fellesorganisasjon
14. Dramatikerforbundet

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere
post@kulturradet.no

Oslo, 1. februar 2016

Innspill til organiseringen av Statens kunstnerstipend og mulige endringer

Kunstnernettverket samler 19 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 25 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

Innledning

Kunstnernettverket setter pris på muligheten til å komme med innspill til organiseringen av Statens kunstnerstipend. Selv om nettverket anser at organiseringen i det store og hele fungerer godt, ser vi potensial for forbedringer på flere områder. Vi vil understreke at eventuelle endringer må ha et solid kunnskapsbasert og faglig grunnlag.

Vi har i vårt innspill tatt utgangspunkt i punktene i departementets brev av 28. oktober 2015 til Utvalg for statens kunstnerstipend, i tillegg til temaer tatt opp på informasjons- og innspillmøte i Kulturrådet 15. januar. Vi viser også til vårt hørings svar til *Gjennomgang av Norsk kulturråd fra 2014*¹.

For redegjørelse av praksis og andre utdypinger i de spesifikke kunstfeltene viser vi til innspill fra de enkelte kunstnerorganisasjonene i Kunstnernettverket.

1. Utvalgets mandat og ansvar

1.1 Armlengdes avstand

Det har blitt hevdet at gjeldende praksis med fagfellevurdering og stipendkomiteer oppnevnt av kunstnerorganisasjonene, er i konflikt med prinsippet om armlengdes avstand. Vi mener dette er en feilslutning. Prinsippet om armlengdes avstand setter i essens opp en skanse mellom bevillende myndigheter og utøvelsen av kunstfaglig skjønn. Slik systemet fungerer i dag, ivaretas dette prinsippet.

Fagfellevurdering er et bærende prinsipp i norsk kunstnerpolitikk, slik det også er i beslektede samfunnsfelt som forskning og academia. Dette har mange gode grunner. Det essensielle er naturligvis den fagkompetanse og innsikt i praksis fagfeller innehar, noe som er grunnlaget for en god kunstfaglig skjonnsutøvelse.

Det er viktig for mangfoldet og maktfordelingen i norsk kulturliv at mange ulike aktører har innflytelse over hvilke kunstuttrykk som får mulighet til å utvikle seg. I alle kunstfelt er det mange arenaer der kunstnerne ikke har innflytelse, og der beslutninger som er avgjørende for kunstnerens videre karrierer blir tatt. Det gjelder i hele spekteret fra offentlige støttede kunstinstitusjoner til kommersielle aktører.

¹ http://www.kunstnernettverket.no/pdf/20140901_horing_NKR_Kunstnernettverket.pdf

Kunstneres utøvelse av kunstfaglig skjønn, som fagfeller av stipendsøkerne, forutsetter faglig integritet og overholdelse av habilitetsregler uavhengig av hvilke aktører eller strukturer som har oppnevnt dem.

1.2 Fleksibel disponering

Det er viktig at det settes et skille mellom de kortvarige og langvarige stipendene. De langvarige stipendene har en særskilt begrunnelse for å utvikle kunstnerskap, gi forutsigbare arbeidsforhold over tid og trygge senioren i bransjen. Disse hjemlene bør derfor skjermes. Kunstnernettverket er derfor mot at Utvalget skal gis mer fleksibel disponering av midlene mellom post 73 (kortvarige) og post 74 (langvarige) under kap. 321.

Nettverket støtter derimot en fleksibel disponering *innenfor* henholdsvis post 73 og 74 innenfor hver komité. Det vil være positivt med en viss fleksibilitet for stipendkomiteene til å fordele stipendmidlene til ulike stipendtyper innenfor samme kategori basert på variasjoner i søkermassen fra år til år. Dette er en fleksibilitet som gagnar formålet.

1.3 Kunstnernettverket anbefalinger:

- Prinsippet om armlengdes avstand ivaretas med dagens strukturer
- Stipendkomiteene gis anledning til fleksibel disponering mellom ordinære arbeidstipend (AS) og arbeidstipend for yngre nyetablerte kunstnere (ASY), slik det ble gitt anledning til i år, basert på variasjoner i søkermassen.
- Stipendkomiteene gis fortsatt anledning til fleksibel disponering mellom stipend for etablerte kunstnere' og seniorkunstnere, basert på variasjoner i søkermassen.
- Det er viktig at arbeidstipend for yngre nyetablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere består som egne kategorier, siden disse gruppene har særskilte behov for støtte. Kunstnernettverket kan utdype dette videre, om det er ønskelig.

2. Oppnevningssystemer stipendkomiteene

2.1 Oppnevning

Kunstnerorganisasjonene tilbyr oppnevningssystemer som er godt forankret og vel kjent i kunstnermiljøene, og som sikrer bred rekruttering av ulike kunstsyn, mangfold i kunstneriske praksiser, uttrykk og sjangre, hensyn til geografisk spredning osv. Fagfellene oppnevnes gjennom etablerte demokratiske strukturer, med innstilling av valgkomiteer og valg på årsmøter eller annen form for skriftlig valg blant medlemmene. Stipendkomiteenes medlemmer har begrenset tjenestetid, noe som sørger for rulling av komitémedlemmer med jevne mellomrom. Dette gjør at et enkelt kunstsyn ikke får feste seg som rådende i komiteene.

I rapporten «Når kunstnere vurderer ytringsfrihet i Norge, anno 2014» av Tore Slaatta og Hanne Okstad, kommer det frem at hele 83 % av de spurte kunstnerne ikke ser noen positiv effekt av at kunstnerorganisasjonene mister innflytelse på stipendtildelinger. Altså har dagens system stor grad av legitimitet blant kunstnerne.

Komiteemedlemmene utfører denne oppgaven i kraft av sin kunstfaglige kompetanse og erfaring, og ikke som representanter for organisasjonen og deres interesser. Vi spør oss hva kunstnerorganisasjonenes eventuelle egne «interesse» i stipendbehandlingen skulle være. En slik interesse er i så fall helt sammenfallende med Norsk kulturråd og øvrige myndigheters: at stipendtildelingene utelukkende skal baseres på utøvelse av kunstfaglig skjønn, sikret i fagfellelvurdering og utført i tråd med gjeldende forskrifter og habilitetsregler.

2.2 Maktkonsentrasjon og tap av kompetanse og transparens

Kunstnernettverket har tidligere argumentert mot at Kulturrådet skal oppnevne stipendkomiteer fordi oppnevning av både fagutvalg og stipendkomiteer gjennom samme organ fører til en konsentrering av makt. Hvis Utvalget for SKS skal oppnevne stipendkomiteene, slik departementet lister opp som mulig endring, flyttes makt som i dag er spredd på et høyt antall organisasjoner til ett utvalg på fem personer. Det er fortsatt en konsentrering av makt som Kunstnernettverket vil argumentere imot. Da vil ikke stipendkomiteene lenger bli oppnevnt i åpne, demokratiske prosesser blant landets kunstnere, men i en lukket prosess i et utvalg oppnevnt av departementet. Et slikt utvalg kan umulig besitte den kompetansen som alle landets kunstnerorganisasjoner og deres medlemmer besitter på sine respektive felt.

Denne endringen vil derfor både innebære en maktkonsentrasjon og et tap av kompetanse og transparens som verken kunstnerne eller myndighetene vil være tjent med. Kunstnernettverket mener det er helt avgjørende at oppnevningen av fagfeller til sakkyndigkomiteer skjer i åpne, transparente og demokratiske systemer. Det er en forutsetning for stipendordningenes legitimitet.

2.3 Organisasjonsgrad

Organisasjonsgrad er et relevant tema i denne forbindelse. Legitimiteten av dagens oppnevningssystem i kunstnerorganisasjonene forutsetter en høy organisasjonsgrad blant kunstnerne. Her vil vi sitere Kunstnerundersøkelsen 2006 fra Telemarksforskning, side 11 (siste undersøkelse fra 2013 kommenterte ikke dette):

«Ettersom Norge er et homogent land med høy organisasjonsgrad, også blant kunstnere, er det lettere å gjennomføre rimelig pålitelige nasjonale survey-undersøkelser av kunstnerbefolkningen hos oss enn i mange andre land. Mange av Norges profesjonelle kunstnere er organisert i sterke, landsomfattende kunstnerorganisasjoner. Dermed fins det også ganske oppdaterte medlemslister i de ulike organisasjonene. Det gir et relativt pålitelig grunnlag for gjennomføring av spørreundersøkelser. Det er vanskeligere å gjennomføre slike undersøkelser i land som Frankrike og England, der kunstnerorganisasjonene ofte er små, lokale og innbyrdes konkurrerende (Mangset 2008).»

Kunstnerundersøkelsen 2006 gav også et anslag på antall aktive, uorganiserte kunstnere, basert på statistikk over stipendmottakere og Bedrifts- og foretaksregisteret. Et noe usikkert anslag landet på 4850 uorganiserte av totalt 19000 aktive kunstnere, hvilket tilsvarer om lag 25 % (side 70).

En annen viktig indikator på organisasjonsgraden er at kunstnerorganisasjonene i Kunstnernettverket er anerkjent som representative for sine respektive rettighetshavergrupper jf. åndsverklovens bestemmelse § 38a:

«Avtale som skal ha virkning som nevnt i § 36 første ledd, må inngås av organisasjon som på området representerer en vesentlig del av opphavsmennene til verk som brukes i Norge, og som er godkjent av departementet. For bruk på nærmere angitte områder kan Kongen bestemme at den organisasjon som godkjennes, må være en felles organisasjon for de berørte rettighetshavere.»

2.4 Uorganiserte kunstneres tilgang til stipendordninger

Det hender kunstnerorganisasjonene møter påstander om at uorganiserte kunstnere ikke har tilgang på stipendordningene.

De statlige stipendordningene er meget vel kjent i kunstnermiljøene. Stipendene utlyses offentlig. Alle kunstnere kan søke og blir vurdert på likt grunnlag, basert på kunstnerisk skjønn. Om søkerne er medlem av en kunstnerorganisasjon er irrelevant for søknaden, og komiteemedlemmene opplyses ikke om eventuelle medlemskap. Dette betyr at både organiserte og ikke-organiserte kunstnere behandles på lik linje.

Dette bekreftes i statistikken. Kunstnerundersøkelsen 2013 opplyser at andelen uorganiserte kunstnere som mottok stipend fra SKS i 2014 var 32 % (side 38).

2.5 Kvalitetssikring og behov for innsyn

Kvalitetssikring av innstillingsarbeid er essensielt. Utvalget kan bidra til dette. Kunstnernettverket foreslår at SKS' årlige informasjonsmøte med komitéledere og sekretærer ser på best practice o.l., som åpner opp for dialog og deling mellom de ulike komiteene.

For å gi innsyn i stipendbehandlingsrutinene i både sekretariat og stipendkomité, har enkeltorganisasjoner invitert representanter fra Kulturdepartementet og Norsk Kulturråd.

Kunstnernettverket anerkjenner at Utvalget kan ha et behov for ytterligere innsyn i stipendkomiteenes arbeid, utover det som fremgår av skriftlige rapporter, innstillinger og dialogmøter. Kunstnernettverket vil derfor foreslå at Utvalget gis en rett, ikke plikt, til å sette inn en observatør i hele eller deler av behandlingen i den enkelte stipendkomité. Observatøren rapporterer til Utvalget. Dette vil gi en enda mer transparent forvaltning av innstillingsarbeidet, så fremt komiteens autonomi er ivarettatt.

2.6 Årlige tildelingskriterier

Kunstnernettverket mener kriterier for tildeling som i dag ligger i forskriftene til de ulike stipendtypene, og kvotene til de ulike kunstfelt, er hensiktsmessige, jf. Del II. Fellesbestemmelser pkt.5:

«Ved tildeling av stipend skal det bare legges vekt på kunstnerisk aktivitet og kvalitet.

Det skal ikke tas hensyn til kjønn, medlemskap i kunstnerorganisasjoner, eller religiøs eller politisk oppfatning. Alder skal/kan tas hensyn til bare i de tilfeller der departementet har fastsatt at det er/kan være kriterium for tildeling.»

Ytterligere pålegg vil kunne svekke den kunstfaglige vurderingen som ligger til grunn for stipendtildeling. Kriterier knyttet til innhold/tematikk/uttryksform i kunsten vil gi mindre kunstnerisk frihet og en mer styrt utvikling av retninger og formspråk i de ulike kunstfeltene. Dette er en utvikling vi fraråder.

2.6 Kunstnernettverket anbefalinger:

- Kunstnerorganisasjonenes oppnevning av stipendkomiteer videreføres, av hensyn til prinsipper om maktspredning, transparens og kunstnerisk kompetanse, og basert på høy organisasjonsgrad og legitimitet i kunstnerbefolkningen.
- Utvalget gis en rett til å sette inn en observatør i stipendkomiteene, for å sikre Utvalget muligheten til et større innsyn i innstillingsarbeidet og en enda mer transparent forvaltning. Observatoren rapporterer til Utvalget.
- Særskilte årlige tildelingskriterier frarådes. Forskriftens regel om at kun kunstnerisk kvalitet og aktivitet skal vektlegges er et sentralt prinsipp i norsk kunstnerpolitikk.

3. Stipendkomitéstruktur

3.1 Antall stipendkomiteer

Flere utredninger har problematisert antall stipendkomiteer. Sett fra kunstnernes ståsted er det viktigste, når en skal se på antall stipendkomiteer, at det finnes adekvat kompetanse i vurderingen av søknadene og at rammene rundt stipendbehandlingen er betryggende.

Kunstfeltet eller -feltene som komiteene skal vurdere må også være overskuelige når det gjelder kunstnerisk kompetanse og størrelse på søknadsbunken. Likeledes vil det for mindre kunstnergrupper være svært viktig å sikre at ikke skjønnsutøvelsen blir mangelfull. Komitémedlemmene må til sammen inneha så mye ulike spisskompetanse som mulig, og overlappe hverandre, slik at de representerer feltet totalt så bredt som mulig. Målet er best mulig kvalitativ vurdering av søknadene, gjennom at komiteen spiller det feltet den er satt til å vurdere.

Kunstnernettverket er åpne for at kunstnergruppene som per i dag verken har hjemler for arbeidsstipend, 10-årige eller GI og kun en liten pott for diversestipend, kan vurderes overført til nærliggende felt eller til kategorien «Andre kunstnergrupper». En eventuell endring av dette bør skje i dialog med de berørte kunstnergruppene.

Nettverket vil for øvrig fraråde ytterligere sammenslåinger.

3.2 Samordningsgevinst ved behandling av vederlagsstipend og statlige stipend under ett

Mange kunstnerorganisasjoner tildeler stipend fra vederlagsfond og ulike legat. I de fleste tilfeller er dette samme stipendkomité som også innstiller til Statens kunstnerstipend. Dette gir en stor samordnings- og effektiviseringsgevinst.

Kunstnernettverket mener en samordning av tildelinger av statlige stipend og stipend basert på ulike kollektive vederlagsmidler, herunder også statlige kulturpolitiske vederlag og private legat, er fornuftig. Prinsipielt sett er formålet det samme for disse stipendene, uansett finansiell kilde. Praktisk sett er søkerne de samme. For kunstnerens del spiller det liten rolle om det kunstneriske arbeidet finansieres av statlige stipendmidler eller vederlagsmidler. Det er heller ikke ønskelig for noen parter at en og samme kunstner skal få både et statlig arbeidsstipend og et vederlagsbasert arbeidsstipend. Den samordnede behandlingen i dagens struktur sikrer dette effektivt.

3.3 Kostnader

Kostnadene ved å skille innstillingssarbeidet for statlige stipend og vederlagsbaserte stipend, som i praksis betyr en dobbelt søknadsbehandling og muligvis en dobling av antall stipendkomiteer, vil måtte finansieres. Kunstnernettverket frykter at økte kostnader til administrasjon vil bli tatt fra stipendmidlene. Det betyr færre kunstnere som mottar stipend og mer byråkrati for å dele dem ut. I mandatet fra Kulturdepartementet er man opptatt av effektivisering, enkelhet og avbyråkratisering. Å skille behandlingen og la Statens Kunstnerstipend stå for sin egen behandling, vil være å gå motsatt vei.

Kunstnerorganisasjonene subsidierer i mange tilfeller i dag den statlige stipendbehandlingen, siden vederlaget organisasjonene mottar fra Statens kunstnerstipend på langt nær dekker kostnadene for stipendbehandlingen og sekretariatsarbeidet.

Merkostnadene for en adskilt stipendbehandling for de statlige stipendene innen Kulturrådet, vil derfor også kunne bli langt større enn det kan se ut ved første øyeblikk. Søknadsmengden til SKS vil, ved en ny organisering, ikke bli mindre enn den er i dag.

3.4 Sjangeroverskridende/nye kunstnerpraksiser

Fremveksten av nye kunstformer som faller utenfor i dagens system har blitt problematisert både i rapporten *Gjennomgang av Norsk Kulturråd* og nå av departementet. Det er riktig at kunsten er i stadig bevegelse, men det betyr ikke nødvendigvis at det finnes en rekke «hjemløse» kunstnere. Hovedkategorier som billedkunst, kunsthåndverk, skjønnlitteratur, danskunst, filmkunst etc., er fremdeles høyst gyldige. De aller fleste kunstnere vil kjenne seg hjemme i ett eller kanskje to kunstfelt. Kunstnerorganisasjonene utvikler seg i stor grad i takt med utviklingen innen de ulike kunstfeltene.

Hva gjelder sjangeroverskridende kunstnerpraksiser, er Kunstnernettverkets generelle inntrykk at stipendkomiteene er åpne for vurdering av kunstnerisk kvalitet uavhengig av kunstnerens formelle fagbakgrunn. Billedkunstnere som arbeider med filmatiske uttrykk kan få stipend både fra billedkunstnerens stipendkomite og fra støtteordninger rettet mot film. Lydkunstnere kan få støtte fra støtteordninger for musikk og billedkunst. Det er en høyst ordinær del av en kunstnerpraksis å søke støtte fra flere ulike kilder og komiteer/fagutvalg.

Kunstnernettverket imøteser imidlertid gjerne en nærmere undersøkelse av dette, som kan kartlegge dagens kunstnerpraksiser og om det faktisk eksisterer et problem for sjangeroverskridende og/eller nye kunstnerpraksiser. Vi viser til enkeltorganisasjoners egne innspill når det gjelder eventuelle kunstuttrykk som ikke fanges opp av dagens strukturer.

3.5 Kunstnernettverket anbefalinger:

- Særskilte bevilgninger til kunstnergrupper i kunstens randsone som ikke har hjemler til arbeidsstipend/GI/10-årige kan vurderes avvirket. Innstilling for tildeling av disse gruppene diverse stipendmidler kan vurderes overført til nærliggende kunstfelts stipendkomité eller under «Andre kunstnergrupper» eller eventuelt overføres andre type støtteordninger for disse kunstfeltene. Endringer må skje i nær dialog med berørte kunstnerorganisasjoner.

- Øvrig stipendkomitéstruktur videreføres av hensyn til at stipendkomiteene skal ha nødvendig spisskompetanse, at søknadsmengden skal være håndterlig og for å videreføre den viktige samordnings- og effektiviseringsgevinsten med vederlagsbaserte stipend i dagens system.
- Ulike kunstnergruppers tilgang på støtteordninger bør kartlegges.

4. Stipendstruktur

4.1 Forenkling av søknadsprosess

Kunstnernetverket oppfatter i det store og hele selve søknadsprosessen som oversiktlig og god slik den er i dag. Det bør imidlertid, i samarbeid med stipendkomiteene, jobbes videre med å forbedre den digitale søknadsportalen med særlig vekt på brukervennlighet for komiteene i deres arbeid. Her er det fremdeles et klart forbedringspotensial. Det er også et ønske fra flere organisasjoner om å tilpasse søknadsskjema til de ulike kunstfeltene, da flere av spørsmålene som stilles ikke er relevante for mange kunstfelt.

4.2 Samordning av stipendordninger

Som redegjort under pkt. 3.2 ser vi klare prinsipielle, praktiske og kostnadmessige fordeler med at behandlingen av statlige stipend og vederlagsbaserte stipend har en samordnet behandling.

Når det gjelder ordningene i Kulturrådet, som f.eks. prosjektstøtten, mener vi det er viktig å opprettholde et skille mellom disse ordningene og de statlige stipendene. Formålene bak disse støttesystemene er forskjellige. Støtteordningene i Kulturrådet har ofte mer spesifikke formål, tildelt på bakgrunn av prosjektsøknad, mens kunstnerstipendene finansierer kunstnerisk utvikling og arbeid. Dette skillet er også viktig ut fra et maktspredningsprinsipp. Kunstnere bør ha mulighet til faglig vurdering og støtte fra flere ulike fagutvalg, oppnevnt gjennom ulike maktstrukturer. Dette bidrar til et mangfold i kunstfeltene.

Kunstnernetverket mener at denne to-delingen på en god måte balanserer hensynet til effektiv samordning på den ene siden og hensynet til mangfold og maktspredning på den andre.

4.3 Aktivitet etter fylte 67 år

Vi har ikke god nok statistikk på kunstnerne arbeid etter fylte 67. Det vil være viktig å utarbeide slik statistikk. Vårt inntrykk er imidlertid at en stor andel av kunstnerne fortsetter sitt kunstneriske virke etter fylte 67 år. Det vil derfor være interessant om det ble innhentet mer kunnskap om dette, og da også om behovet for stipend til kunstnere i denne aldersgruppen. Det er også viktig å avdekke hvordan nye, mer fleksible systemer for uttak av pensjon og pensjonsalder slår ut for kunstnere.

Kunstnernetverket anbefalinger:

- Fortsette det pågående arbeidet med forbedring av søknadsportalen i samråd med kunstnerorganisasjonene.
- Videreføre samordningen av innstillingene til statlige stipend og vederlagsbaserte stipend i kunstnerorganisasjonene.
- Utrede behov for stipend for kunstnere over 67 år og pensjonssituasjonen for landets kunstnere.

5. Punkter fra innspillmøte 15. januar

På innspillmøte i januar presenterte Utvalget noen punkter som utvalget tidligere har hatt oppe til diskusjon. Vi vil her kommentere enkelte av punktene.

5.1 Bo- og virkeregelen

Det ble nevnt at kunstnere i dag trolig i større grad enn tidligere bor og arbeider utenfor Norge. Kunstnernettverket er også av den oppfatning og ber om at dette blir kartlagt og at konsekvenser av endringer av forskrifter når det gjelder tildeling til kunstnere bosatt i utlandet utredes. Dog vil vi understreke at vår holdning er at kunstnere må ha en vesentlig del av virket sitt i Norge for å kunne motta statlige stipend.

5.2 Statisk kvotefordeling

Utvalget har tidligere påpekt at kvotefordelingen i mange år har vært statisk. Dette er bare delvis rett, da nye kunstnergrupper har kommet til og enkelte kunstfelt har fått langt flere økninger i antall stipender enn andre.

Kunstnernettverket er mot en mer fleksibel kvotefordeling hvis dette innebærer å ta fra kvoter i ett kunstfelt for å styrke et annet. Alle nettverkets organisasjoner skulle gjerne hatt flere stipender. Er det et ønske fra Utvalget eller myndighetene om å styrke ett eller flere kunstfelt, må dette skje ved bevilgning av friske midler. Det å overføre midler fra et kunstfelt til et annet, gir automatisk svekkelse av kunstnerinntektene på det feltet som mister midler. Det finnes ikke et eneste kunstfelt hvor kunstnerens inntekter kan sammenliknes med gjennomsnittsinntekt blant resten av befolkningen. Det vil være urimelig å ta fra en svak gruppe og gi til en annen svak gruppe.

5.3 Lik honorering av komiteene

Kunstnernettverket støtter lik honorering for likt arbeid. Vi vil understreke at det er svært ulike arbeidsmetoder og ulik arbeidsmengde i komiteene på de ulike kunstfeltene. Ulikhetene vil komme til syne i form av ulike beløp.

Kunstnernettverket ønsker en gjennomgang av honoreringen av stipendkomiteene, for å sikre tilnærmet lik betaling for dette arbeidet og tilstrekkelig finansiering fra det offentlige. Vi foreslår her en kartlegging av stipendkomiteenes arbeidstid og -mengde over de siste to år.

5.4 Økt beløp og varighet

Kunstnernettverket har de siste årene arbeidet for en økning av stipendenes størrelse. I statsbudsjettet for 2016 fikk vi gjennomslag for første trinn i en treårig opptrapping av størrelsen på arbeidsstipendene. Vi ber Utvalget i sitt innspill til departementet støtte en opptrapping av størrelsen på stipendene, slik at arbeidsstipendene, maksimal garantiinntekt og stipend til etablerte kunstnere og seniorkunstnere fra og med 2018 utgjør minst 50 % av en gjennomsnittlig heltids årslønn i Norge, jf. SSBs statistikk².

Stipend til etablerte kunstnere og seniorkunstnere og maksimal garantiinntekt fikk ikke en økning som følge av økte bevilgninger i år på grunn av at lønnsveksten er fast regulert i forskrift. Vi ber utvalget foreslå

² <http://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/statistikker/lonnansatt/aar/2015-03-20?fane=tabell&sort=nummer&tabell=221958>

endringer i forskrift slik at disse stipendene også kan få en opptrapping. Kunstnernettverket ønsker at forskriften fastsetter at lønnsveksten skal indeksreguleres i samsvar med årslønnsveksten for statsansatte. En slik regel må ikke være til hinder for større lønnsjusteringer dersom Stortinget finner dette hensiktsmessig.

Vi foreslår derfor at forskriftens pkt. 20.3 Garantiinntektens størrelse endres til: «Garantiinntektens maksimumsbeløp skal reguleres årlig i samsvar med den gjennomsnittlige lønnsveksten for statsansatte. Stortinget står likevel fritt til å beslutte en høyere økning.»

Vi ønsker også en tilsvarende lønnsvekstregulering for arbeidsstipendene. Erfaringene over lang tid har vist at effekten av systemet med fastsettelse av stipendbeløp i statsbudsjettet er at stipendene ikke holder tritt med lønnsutviklingen for øvrig i samfunnet.

Vi foreslår derfor en endring i § 2 Bevilgning og fordeling. Gjeldende ordlyd med forslag til endring i kursiv:

«Stortinget fastsetter hvert år bevilgningen til statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Departementet fastsetter, etter samråd med Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere, heretter kalt Utvalget, og forhandlingsberettigede organisasjoner, fordelingen av midlene mellom de ulike kunstnergruppene (kvotefordelingen).

Størrelsen på arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, stipend for etablerte kunstnere, stipend for seniorkunstnere og stipend for eldre fortjente kunstnere samt maksimumsbeløp for garantiinntekt fastsettes av Stortinget i de årlige budsjettvedtak, likevel slik at garantiinntektens maksimumsbeløp reguleres med samme prosentmessige økning som gis på laveste lønnstrinn på hovedlønnstabellen (tabell A) for arbeidstakere i staten. Alle de nevnte stipendene skal reguleres årlig i samsvar med den gjennomsnittlige lønnsveksten for statsansatte. Stortinget står likevel fritt til å beslutte en høyere økning. For øvrige stipend fastsetter departementet et maksimumsbeløp for stipendene. Stipendkomiteene innstiller til de ulike stipendtypene etter skjønn og innenfor fastsatt maksimumsgrense.»

Vi ønsker Utvalget og den nedsatte arbeidsgruppen lykke til med den videre utredningen og stiller meget gjerne på flere dialogmøter, dersom det er ønskelig.

På vegne av Kunstnernettverket,
vennlig hilsen kunstnerpolitikkutvalget
Lise Stang Lund – styreleder Norske Kunsthåndverkere
Hilde Tordal – styreleder Norske Billedkunstnere
Sigmund Lovåsen – leder Den norske Forfatterforening
Anders Hovind – nestleder Musikernes fellesorganisasjon
Peder Horgen – forbundsleder Norske Dansekunstnere

Den norske Forfatterforening

Oslo 1. februar 2016

Til Utvalg for statens kunstnerstipend

Forvaltning av Statens stipend og garantiinntekter for kunstnere

Den norske Forfatterforening organiserer forfattere som skriver skjønnlitteratur for voksne og har per i dag 635 medlemmer. Vi har i vårt innspill tatt utgangspunkt i punktene i departementets brev av 28. oktober 2015 til Utvalg for statens kunstnerstipend, i tillegg til temaer tatt opp på informasjons- og innspillsmøte i Kulturrådet 15. januar. Vi viser også til vårt høringssvar til *Gjennomgang av Norsk kulturråd fra 2014*.

Forfatterforeningen er med i Kunstnernetverket og vi viser til deres innspill. I Forfatterforeningens innspill vil vi legge særlig vekt på og gi eksempler på forhold knyttet til litteraturfeltet og arbeidet til stipendkomiteen vi oppnevner.

1. Utvalgets mandat og ansvar

Armlengdes avstand

Prinsippet om armlengdes avstand setter opp en skanse mellom bevilgende myndigheter og utøvelsen av kunstfaglig skjønnsvurdering. Forfatterforeningen ser det som om dette er ivaretatt med dagens system med stipendkomiteer oppnevnt av kunstnerorganisasjonene. Forfatteres utøvelse av kunstfaglig skjønn, som fagfeller av stipend søkerne, forutsetter faglig integritet og at habilitetsregler overholdes uavhengig av hvem som har oppnevnt dem. Forfatterforeningens stipendkomité forholder seg til habilitetsregler gitt av Statens kunstnerstipend.

Fleksibel disponering

Forfatterforeningen er mot å gi utvalget en mer fleksibel disponering mellom post 73 og post 74 under kap. 321. Det er viktig at det settes et skille mellom de kortvarige og langvarige stipendene. De langvarige stipendene har en særskilt begrunnelse for å utvikle kunstnerskap, gi forutsigbare arbeidsforhold over tid og trygge etablerte kunstnere og seniorkunstnere. De tiårige hjemlene bør derfor skjermes.

Forfatterforeningen mener at komiteen og søkerne er tjent med en fleksibel disponering innenfor henholdsvis 73 og 74. Det er fra år til år variasjoner i søkermassen, f.eks. antall søkere til henholdsvis stipend til etablerte kunstnere og stipend til seniorkunstnere. Den fleksibilitet komiteen har for å disponere stipendhjemler mellom disse to søkergruppene gagnar formålet. Et annet eksempel er den

fleksibilitet komiteene har til å disponere hjemler mellom arbeidsstipend til yngre kunstnere og vanlige arbeidsstipend.

2. Oppnevningssystemet og stipendkomiteene

Oppnevning

Forfatterforeningen har et oppnevningssystem som er godt kjent og forankret blant forfatterne. En valgkomité gjør i forkant av vårt årsmøte et grundig arbeid for å innstille til en bredest mulig sammensatt stipendkomité. Valgkomiteen tar da hensyn til alder, kjønn, målform, litteratursyn, kunstnerisk praksis og geografisk spredning. Stipendkomiteens medlemmer blir på årsmøtet valgt for to år av gangen og kan ikke gjenvelges mer enn to ganger. Dette sikrer en viss kontinuitet samtidig som jevnlig utskiftning gjør at enkelte litteratursyn ikke får mulighet til å feste seg som rådende i komiteen. Behovet for en viss kontinuitet kommer vi tilbake til under punkt 3. Også valgkomiteen velges på årsmøtet.

Skal stipendkomiteene oppnevnes av utvalget, slik et av forslagene i departementets brev sier, flyttes makt fra demokratiske prosesser i kunstnerorganisasjonene over til et utvalg på fem medlemmer utnevnt av departementet. Utvalget har kompetanse til å utføre de oppgavene det har i dag, men kan umulig være kompetent til å utnevne stipendkomiteer for alle kunstfelt. Vi mener en endring som foreslått vil være svært uheldig og vil føre til maktkonsentrasjon.

Årlige tildelingskriterier

Forfatterforeningen mener kriterier for tildeling som i dag ligger i forskriftene til de ulike stipendtypene, og kvotene til de ulike kunstfelt, er hensiktsmessige, jf. Del II. Fellesbestemmelser pkt.5:

«Ved tildeling av stipend skal det bare legges vekt på kunstnerisk aktivitet og kvalitet.

Det skal ikke tas hensyn til kjønn, medlemskap i kunstnerorganisasjoner, eller religiøs eller politisk oppfatning. Alder skal/kan tas hensyn til bare i de tilfeller der departementet har fastsatt at det er/kan være kriterium for tildeling.»

Ytterligere pålegg vil kunne svekke den kunstfaglige vurderingen som ligger til grunn for stipendtildeling. Kriterier knyttet til innhold/tematikk/uttrykksform i litteraturen vil gi mindre kunstnerisk frihet og en mer styrt utvikling av retninger og formspråk i litteraturen. Forfatterforeningen fraråder dette. Det er også viktig at komiteen ikke har føringer som gjør at systemet ikke fanger opp nye retninger og uttrykksformer innenfor litteraturen. Årlige endringer i tildelingskriterier vil lett kunne ses som uttrykk for politisk styring.

Vi støtter for øvrig Kunstnernettverkets forslag om at utvalget i større grad enn i dag gis rett til innsyn i komitéarbeidet. Vi vil også påpeke at det nye elektroniske søknadssystemet har gitt Statens kunstnerstipend mulighet til å etterprøve stipendkomiteenes arbeid i større grad enn tidligere.

3. Stipendkomitéstruktur

Det litterære Råd

Forfatterforeningens litterære råd er stipendkomité både for Statens kunstnerstipend og stipend fra vårt eget vederlagsfond. Rådet leser og holder seg orientert om det aller meste av det som gis ut av norsk skjønnlitteratur for voksne. Det betyr at de ni medlemmene, sett over noen år, får en unik

kompetanse innenfor sitt felt. Det betyr at de under vurdering av stipendsøknader ikke bare har med seg lesning av søkerens bøker, men også kunnskap om hele det litterære feltet som søkeren er en del av. For forfatterskap som utvikles over mange år, med flere år mellom utgivelsene, er det nødvendig å holde seg godt orientert ved lesning langt utover selve søknadsårets utgivelser. Dette har en stor verdi inn i den kunstfaglige skjønnsvurderingen. Dette er også en grunn for at vi ser behov for en viss kontinuitet i Rådet, balansert mot behovet for sirkulering. Det bygges over år opp kompetanse om kunstfeltet og stipendøkernes kunstneriske aktivitet.

Rådet vurderer ikke søknadene som prosjektsøknader, altså kun ut fra hva søker skriver i søknaden, men gjør en kunstfaglig vurdering av søkerens forfatterskap. Det betyr ikke at det som står i søknaden ikke blir vektlagt, men det er den kunstfaglige vurderingen som det legges størst vekt på. Ved at vi har en så bredt sammensatt komité med hele ni medlemmer, sørger dagens system for at det er nødvendig kompetanse i Rådet på alle felt innenfor skjønnlitteraturen.

Representativitet

Forfatterforeningen regnes i mange sammenhenger som representativ for gruppen forfattere av skjønnlitteratur for voksne. Dette gjelder bl.a. som forvalter av vederlag fra Kopinor, Norwaco og bibliotekvederlaget.

Antall stipendkomiteer

For litteraturfeltet ser vi ingen utvikling som tilsier en reduksjon i antall stipendkomiteer. Som eksempel er det et stort antall skjønnlitterære bøker for voksne som gis ut, det samme for barn og ungdom. En og samme komité kan vanskelig holde oversikt over utgivelsene både for voksne og barn. Lesing av alle søkeres forfatterskap ville også bli for omfattende for én komité. Hvis f.eks. disse to komiteene skulle slås sammen, ville det bety en betydelig svekkelse av den kunstfaglige vurderingen av hver enkelt søknad. Det gir et mindre sikkert system både for søkere og bevilgende myndigheter.

Samsvar med dagens kunstnerpraksis

Det er blitt stilt spørsmål ved om dagens komiteer samsvarer med dagens kunstnerpraksis. Vi mener dagens komitéstruktur på litteraturfeltet i det store og hele fanger opp forfattere av nye litterære uttrykk. Forfatterforeningen tar opp i seg forfattere av dagens litteratur og er på den måten ikke en statisk størrelse som har vært den samme siden det ble bestemt at foreningen skulle oppnevne stipendkomité.

Forfattere av tekst til musikk

Det finnes statlige kunstnerstipender til populærkomponister, men ikke til forfattere av sangtekster. Tekstforfatterne har lenge hatt mulighet til å søke stipend og støtte fra NOPAs egne støtteordninger. På grunn av nedgangen i CD-salget og overgangen til digitale salgskanaler for musikk, har både komponister, musikere og tekstforfattere opplevd stor nedgang i inntekt. Dette sammen med at også NOPAS vederlagsinntekter har gått ned, betyr at det er et større behov for støtteordninger til tekstforfattere enn det har vært tidligere. Forfatterforeningen støtter NOPA i at det bør opprettes egne stipendhemler for tekstforfattere gjennom friske midler til Statens kunstnerstipend.

4. Annet

Kvotefordeling

Ett av punktene som ble nevnt på møtet i Kulturrådet i januar, var spørsmålet om kvotefordelingen har vært og er for statisk. Forfatterforeningen er mot en mer fleksibel kvotefordeling hvis dette innebærer å ta fra kvoter i ett kunstfelt for å styrke et annet. Alle kunstfelt skulle gjerne hatt flere stipender. Er det et ønske fra Utvalget eller myndighetene om å styrke ett eller flere kunstfelt, må dette skje ved bevilgning av friske midler. Det å overføre midler fra et kunstfelt til et annet, gir automatisk svekkelse av kunstnerinntektene på det feltet som mister midler. Det finnes ikke et eneste kunstfelt hvor kunstnerens inntekter kan sammenliknes med gjennomsnittsinntekt blant resten av befolkningen. Det vil være urimelig å ta fra en svak gruppe og gi til en annen svak gruppe.

Samordningsgevinst

Vi viser til Kunstnernetverkets innspill pkt. 3.2 om samordningsgevinst ved behandling av vederlagsstipend og statlige stipend under ett. Dette gjelder også Forfatterforeningens stipendkomité. Det litterære Råd er, i tillegg til å være innstillingskomité for de statlige stipendene, også stipendkomité for Forfatterforeningens eget vederlagsfond. Der fordeles midler fra Kopnior, Norwaco, Bokhylla og Bibliotekvederlaget som stipender til samme gruppe forfattere som søker de statlige stipendene. Ved at det er samme komité for statens stipender og vederlagsstipendene, kan komiteen se søkermassen under ett. Dette er viktig med tanke på at de da kan spre tildelinger mellom forfattere i ulike sjangere, aldersgrupper m.v. Det hindrer også effektivt at samme søker kan motta f.eks. arbeidsstipend både fra vederlagsfond og Statens kunstnerstipend. Vi understreker igjen komiteens grundige arbeid med lesing av søkerens bøker. Det årlige tilskuddet fra Statens kunstnerstipend dekker på langt nær dette arbeidet. Forfatterforeningen investerer i dag betydelige mengder av både tid og penger i dette arbeidet, noe som er med på å kvalitetssikre den kunstfaglige vurderingen av både innstillingsarbeidet til statens stipend og tildelingen av våre egne vederlagsstipend. Skal stipendkomiteene for Statens kunstnerstipend oppnevnes, driftes og administreres på annen måte enn i dag, må det påregnes betydelige kostnadsøkninger.

Vi viser ellers til innspill fra Kunstnernetverket når det gjelder punkter som ikke nevnes her.

Vennlig hilsen

Sigmund Løvåsen

leder i Den norske Forfatterforening

Norske Scenografer
Filmens Hus
Dronningens gate 16
0152 OSLO
nsc@scenograf.no

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere
Kulturrådet
Postboks 8192
0034 OSLO
post@kulturradet.no

04.02.16

INNSPILL TIL ORGANISERINGEN AV STATENS KUNSTNERSTIPEND OG MULIGE ENDRINGER

Norske Scenografer er en faglig sammenslutning av scenografer, kostymedesignere, designere for figurteater og lysdesignere, og har per i dag ca. 140 medlemmer. Arbeidsmarkedet for våre faggrupper strekker seg over hele scenekunstheltet, film og tv-produksjon, museer, sjangeroverskrivende kunstprosjekter med mer. Med få unntak arbeider våre medlemmer som frilansere med en kombinasjon av lønnsinntekt og inntekt som selvstendig næringsdrivende. Det er store variasjoner på lønnsnivå og arbeidsforhold. Norske Scenografer er medlem i Norwaco og representerer der scenografer og kostymedesignere. Organisasjonen oppnevner også stipendkomiteen for disse faggruppene.

Vi setter stor pris på muligheten for å komme med både muntlig og skriftlig innspill i forbindelse med at Utvalget for statens stipend og garantiinntekt for kunstnere skal gjennomgå organiseringen av Statens kunstnerstipend. Vi håper dette er et tegn på at det faglige miljøet vil bli hørt og tatt hensyn til i eventuelle forslag. Som det ble klart uttalt av flere på innspillmøtet 15.01.16 fungerer organiseringen av Statens kunstnerstipend i hovedsak svært godt, og vi vil på det sterkeste fraråde å gjøre endringer i dette kun for endringenes skyld.

Norske Scenografer er en del av Kunstnernetverket og viser i hovedsak til nettverkets innspill datert 01.02.16. Her vil vi kun gå nærmere inn på ting som gjelder vårt fagfelt og organisasjon spesielt.

1) Oppnevning av stipendkomiteen

Stipendkomiteen for scenografer og kostymedesignere oppnevnes på Norske Scenografers årsmøte etter innstillinger fra en valgkomite. Alle kan foreslå kandidater til valgkomiteen. Medlemmer i komiteen sitter for 2 år, og med rullerende opptak slik at det alltid er en viss overlapping. Stipendkomiteen jobber ellers helt uavhengig av Norske Scenografer, og styret blir kun informert om antall søkere og hvem som får tildelt stipend når dette blir offentliggjort på vanlig måte. Det søkes å oppnå at stipendkomiteen representerer ulike deler av scenekunstheltet på en god måte.

I hvilken grad søkere er medlem av Norske Scenografer, i en annen organisasjon eller ikke er ikke noe stipendkomiteen har kunnskap om, og beviselig heller ikke tillegger noen vekt. Tildeling av stipender i 2015 viser en fordeling av stipend til kunstnere som var medlemmer/ikke medlemmer ved søknadstidspunkt som viser dette klart: 1 av 2 arbeidsstipender ikke medlem, 1 av 2 arbeidsstipender for yngre kunstnere ikke medlem, 2 av 5 diversestipend ikke medlemmer, og 1 stipend til nyutdannede kunstnere som ikke var medlem. I en så liten gruppe vil det selvsagt være variasjoner i dette fra år til år og avhengig av søkermassen. Fordelingen, der 50% av stipendene går til kunstnere som ikke er medlemmer av Norske Scenografer, viser likevel klart at tildeling av stipender ikke blir påvirket av organisasjonstilknytning. Vi vil anta at organisasjonsgrad i feltet er en god del høyere enn 50%.

Mange i våre fagområder arbeider med, og får større eller mindre deler av sin inntekt, fra prosjekter støttet av Kulturrådet. At stipendkomiteene oppnevnes gjennom et annet system er svært viktig for å få ulike kunstsyn og stemmer representert, maktspredning i praksis. Som Kunstnernettverkets innspill også viser til er det ulike hensikter med støtteordningene som Kulturrådet representerer og de ulike kunstnerstipendene. Vi vil understreke verdien og viktigheten av det å kunne utvikle eget kunstnerskap over lengre tid, spesielt i en kollektiv kunststart som scenekunst der arbeidet ellers i stor grad er prosjektbasert.

2) Antall stipendkomiteer

Norske Scenografer vil på det sterkeste anbefale å beholde inndelingen i antall stipendkomiteer som i dag. Et av de viktigste prinsippene ved tildeling av kunstnerstipender er fagfelle vurdering, et prinsipp som også er gjeldende og godt fundamentert i tilsvarende vurderinger, for eksempel innen forskning og academia. For at en fagfelle vurdering skal fungere er det nødvendig med en god og detaljert fagkunnskap, som også representer variasjoner og ulike felt innenfor den enkelte kunststart. Stipendkomiteen for scenografer og kostymedesignere representer allerede flere ulike fagområder, som hver enkelt igjen dekker et bredt og variert kunstfelt. Skal komiteene slås sammen vil man miste den grundige fagkunnskapen, og det vil bli umulig å samtidig kunne representere ulike retninger innen det enkelte fag. Også det å holde arbeidsmengden på et ikke overveldende nivå er et viktig argument for å sikre bred rekruttering til stipendkomiteene.

Det kan argumenteres for at stipendkomiteer som representer mindre felt bør beskyttes spesielt. For det første finnes det mange områder som i en større sammenheng helt klart vil møte på manglende kunnskap og til og med slite med annerkjennelse som kunstfag. Norske Scenografer har for eksempel arbeidsgrupper som arbeider med opplysning om enkelte av våre fagområder, da dette er et problem vi møter på i andre sammenhenger. For det andre er det svært viktig at stipendkomiteene beholder nærheten til kunstnere og de aktuelle fagområdene, også for å ha en kunnskap om utviklingen av faget. Se også punktet om nye kunstnerpraksiser for mer om dette.

Dersom det blir nødvendig å slå noen komiteer sammen viser vi til Kunstnernettverkets forslag om at det i så fall kun bør gjelde kunstnergrupper som ikke har egne hjemler til arbeidsstipend. Vi kan i så fall foreslå at Diversestipend for teatermedarbeidere går inn til behandling hos Stipendkomiteen for scenografer og kostymedesignere. Våre

kunstnere arbeider i situasjoner hvor de samarbeider med og møter de aller fleste faggrupper som kommer inn under denne komiteen, fra produsenter til artister av alle slag, og ikke minst en god kontakt med alle håndverkere i ulike produksjonsledd. Av tildelingene for diverse stipend for teatermedarbeidere i 2014 og 2015 er 3 av 5 tildelinger faggrupper som faller inn under våre områder; en kostymedesigner, en dukkedesigner og en lysdesigner. Vi ser imidlertid også at argumentene for en spesifikk fagkunnskap og representasjon fra ulike deler av feltet også kan tale for at denne komiteen beholdes slik den er i dag.

3) Sjangeroverskridende/ nye kunstnerpraksiser

Man er i mandatet for utredningen opptatt av at endringer og nye praksiser innenfor kunstfeltet skal fanges opp og ivaretas. Nettopp ved å beholde bredden i stipendkomiteer sikrer man nærhet til kunstfeltet og mulighet for å fange opp slike endringer. Hvem er vel bedre egnet til å se at fagfeltene endrer seg og utvikler seg enn kunstnerne selv?

Norske Scenografer har også i sitt høringssvar til kvotefordelingen av Statens kunstnerstipend for 2016 sendt inn 02.02.16 foreslått en klargjøring av et utvidet kunstfelt som bør høre inn under stipendkomiteen for scenografer og kostymedesignere. Det scenografiske feltet er i endring og inkluderer i dag lysdesignere og videodesignere i tillegg til scenografer og kostymedesignere.

Vi vil også understreke at kunstnerorganisasjonene utvikler seg sammen med kunstfeltet. For eksempel vedtok Norske Scenografer med bakgrunn i dette på generalforsamling i 2014 å inkludere lysdesignere i vår medlemsmasse. Våre medlemmer står også i stor grad for en utvikling av feltet og mange arbeider med sjangeroverskridende prosjekter.

Norske Scenografer ber derfor om at det med bakgrunn i utviklingen på feltet gjøres klart at alle visuelle scenekunstnere, inkludert for eksempel lysdesignere og videodesignere for scene, kan søke stipend hos komiteen for scenografer og kostymedesignere. Dette inkluderer selvsagt også scenografer og kostymedesignere som arbeider innenfor film og tv, slik det også gjør i dag. En slik klargjøring vil være en viktig annerkjennelse av disse kunstområdene, og det vil samle opp kunstnere som i dag ikke nødvendigvis hører naturlig til innenfor andre stipendkomiteer.

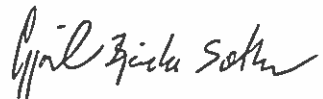
Det finnes allerede en del søkere til stipendkomiteen innenfor denne utvidete definisjonen av scenografi. Det er ingen tvil om at en slik tydelig klargjøring raskt vil føre til en enda større søkermasse. Det er da et helt nødvendig behov for flere stipender til fordeling, slik at ikke de fagområdene som tradisjonelt har blitt omfattet av komiteen kommer dårligere ut. Ved å være lydhøre for disse konsekvensene, og organisasjonenes innspill om utvikling innen kunstfeltet, kan Utvalget sørge for at nye kunstpraksiser også blir ivaretatt.

Det har også vært en tendens hos Stipendkomiteen for scenografer og kostymedesignere at mange søknader til arbeidsstipend handler om å skrive om faget. Dette er også en klar konsekvens av at scenografi og scenekunstfeltet er i stor endring. Det er en stor økning av kunnskapsnivået, blant annet er bare det siste året flere utdanninger på masternivå etablert. Men teoretisk materiale er svært begrenset, og det har til nå blitt skrevet lite

om faget. Spesifikke stipender eller kvoter for slike studier av fag i utvikling vil også kunne gi viktige bidrag til å sette lyset på fremvekst av nye kunstformer og endringer og utvikling innen kunstnerpraksiser.

Norske Scenografer bidrar gjerne med ytterlige opplysninger eller samtaler om det skulle være ønskelig.

Med vennlig hilsen
Norske Scenografer

v/ Gjøril Bjercke Sæther
nestleder NSc

Kulturrådet
v/ Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere
post@kulturradet.no

2. februar 2016

INNSPILL TIL ORGANISERINGEN AV STATENS KUNSTNERSTIPEND OG MULIGE ENDRINGER

FFF stiller seg med dette bak det omfattende og dyptgripende horingssvaret fra Kunstnernettverket i denne saken. I tillegg ønsker vi å komme med noen presiseringer for vårt felt spesielt knyttet til de 4 punktene KUD har bedt Utvalget se nærmere på.

FFF er glade for å kunne komme med innspill til denne viktige gjennomgangen av organiseringen av Statens kunstnerstipend og vi ønsker å understreke at vi setter pris på at det er utvalget selv som har fått mandat til å gjennomføre gjennomgangen. Etter gjentatte gjennomganger og tilsvar rundt denne ordningen, er vi overasket over at Lokenutvalgets (2008) beskrivelse av stipendordningen og organisasjonenes rolle fortsatt er den rådende på området. Vi har flere ganger spilt inn direktevalgs prinsippet som råder i organisasjonens stipendkomiteeutvalgelse, men likevel opplever vi at dette blir mistenkeliggjort, og at svaret er sammenslåing og fjerning av fagpersoner for å oppnå profesjonalisering. Vi er åpne for forandringer i ordningen, men ikke på bekostning av fagfelleevaluering og færre stipendkomiteer.

Organisering av fotografenes komité

FFFs stipendkomité (tre representanter og 2 vara) velges for to-2-år av gangen av FFFs generalforsamling. Stipendkomitéens oppgave er å innstille for tildeling av stipender i henhold til forskrift 16. september 1998 om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere.

Stipendkomiteen møtes til juryering i begynnelsen av januar, og FFFs prosjektkoordinator fungerer som komiteens sekretær.

FFF mottok for 2016 totalt 359 søknader fra totalt 170 sokere.
Total kvote for fotografene er pr 2016 17 AS, 4 ASY, 5 SEK/SSK og 4 GI.
547.000 til Diversestipend og 595.400 til DIVU.
FFF mottok kun ett nytt AS på et-1-år for 2016.

FFF mottar årlig 127.000.- fra SKS til arbeidet med stipendbehandlingen. Dette skal dekke komiteens honorarer, reisekostnader samt kost og losji, i tillegg til administrasjonens lønnskostnader (sekretærfunksjon) og alt det innebærer av administrative kostnader for FFF.

FORBUNDET FRIE
FOTOGRAFER

1. Som kunstnernetverket understreker er fagfelleprinsippet viktig i kunstfeltet slik det er i andre profesjoner. Vi tror at kunstnerne selv best kan forstå hva som rører seg i feltet, også endringer av praksiser og nytenkning rundt uttrykk. Vi tror ikke at sammenslåing og forenkling er svaret på å gjøre prosesser mer demokratiske og transparente. At kunstnerpopulasjonen selv er så fornøyde med ordningen, burde være et overbevisende nok argument for å beholde fagfellevurdering som bærende prinsipp i stipendfordelingen.
2. I dag blir stipendkomiteene foreslått av valgkomiteer i de respektive organisasjoner, for så å stemmes over, i FFFs tilfelle, i årlige generalforsamlinger. Alle har i prinsippet mulighet for å stille benkeforslag eller stemme mot valgkomiteens innstilling. Stipendkomiteen sitter i to år, men det er ikke jevn utskiftning, fordi man vil opprettholde kontinuitet og erfaring innad i komiteen. Og som Kunstnernetverket skriver så er det ifølge Telemarksforsknings rapport fra 2006 stor organisasjonsgrad i kunstfeltet. Dette sikrer maktspredning og stor mulighet for demokratiske prosesser hos generalforsamlingen. Av søkerne som blir innstilt til stipend av vår komité i år, er kun omlag 40% medlemmer av FFF. Dette viser bl.a. at komiteen jobber fritt og uavhengig, og at det kunstfaglige skjønn er det viktigste i tildelingen. Vi mener at dette er reel maktspredning, og kan vanskelig se at dette kan ivaretas bedre om SKS selv skal oppnevne stipendkomiteer
3. Som nevnt tror vi den stipendkomiteestrukturen som foreligger i dag nettopp ivaretar dagens kunstnerpraksis, det gir kunstnere mulighet til å søke flere steder ut ifra hva de arbeider med i perioden/prosjektet som stipendet dekker. Vi vet at flere og flere kunstnere har varierende praksiser i et og samme kunstnerskap, i motsetning til tidligere der en kunstner i større grad kun arbeidet med et type uttrykk. Derfor er det viktig at det er kunstnere selv som kan og forstår kunstfeltet som tildeler stipender ut ifra den innsidekunnskapen som de innehar. Vi mener at en fortsatt samordning av statlige og vederlagsbaserte stipender best gjøres i organisasjonene, det gjør at komiteene har den fulle og hele oversikten over hvem som søker og på hvilket grunnlag. Hva som er randsone i kunsten vil alltid variere, FFF mener at man her selvsagt bør ta grep, men også være nennsomme fordi det kan være normale svingninger som skal være der. Vi ønsker ikke en trendbasert stipendtildeling utover hva som oppleves som aktuelt for kunstfeltet for komiteene i den perioden de sitter. For øvrig støtter vi forslaget om lik honorering av stipendkomiteene, for å sikre lik praksis.
4. Vi er glad for den forenklingen en digital søknadsportal har gitt ordningen, og ønsker en videre utvikling av denne. Det er viktig for oss at det skal være rimelig og enkelt for kunstnere å søke stipend, men vi tror at kunstnerne selv forstår at to eller flere komiteer å søke til, både gir en større pluralisme og en åpnere prosess for kunstnerne selv. Den etterlyste samordningen av stipendene skjer allerede i dag (NBK samkjører sine lister med FFF og NK for endelig innstilling sendes inn), og vi håper at dette får fortsette i fremtiden. Når det gjelder kunstnerpopulasjonen over 67 er dette et interessant emne, som vi dessverre vet for lite om. Styreleder i FFF representere de visuelle organisasjonene i Trygd og Pensjons gruppen i Kunstnernetverket som ser på ulike løsninger og vil komme tilbake med konkrete forslag om dette i nær fremtid.

mvh

Katinka Maraz
Styreleder, Forbundet Frie Fotografer

Til Utvalget for Statens Kunstnerstipend
Norsk Kulturråd
post@kulturrad.no

Oslo, 1. februar 2016

INNSPILL TIL MULIGE ENDRINGER I ORGANISERINGEN AV STATENS KUNSTNERSTIPEND

Norske Kunsthåndverkere (NK) er en nasjonal kompetanseorganisasjon for profesjonelle kunsthåndverkere. NK arbeider for å styrke kunsthåndverkeres virke og synliggjøre kunsthåndverk av høy kvalitet nasjonalt og internasjonalt. Organisasjonen er inndelt i syv regioner med 830 medlemmer, med hovedkontor i Oslo. NK mottar statlig driftstilskudd og forvalter statlige stipend- og vederlagsordninger. NK produserer også utstillinger, seminarer og workshops og utgir tidsskriftet Kunsthåndverk.

I. BAKGRUNN

Norske Kunsthåndverkere viser til motet i Kulturrådet 15. januar med Utvalget for Statens kunstnerstipend vedrørende organiseringen av Statens kunstnerstipend. Vi viser også til innholdet Kulturdepartementets brev til av 28.10.15, med redegjøring for hvilke områder en søker å utrede, samt formålet med dette.

På motet 15.1.16 hadde NK et muntlig framlegg om saken. Vi vedlegger dette, i tillegg til en ytterligere utdyping her.

For øvrig stiller NK seg fullt bak innspillet til Kunstnernetverket og viser til dette.

II. NORSKE KUNSTHÅNDEVERKERES VURDERING AV NÅVÆRENDE ORDNING

Å ta til orde for å utvikle ordningen er positivt. Hvorfor utviklingen skal finne sted, kommer også tydelig fram i de fire punktene som departementet lister opp i brev til Utvalget nevnt som formål under punktene.

- 1. Utvalgets mandat og ansvar.** Formål: Avbyråkratisere og forenkle forvaltning og tildelingsprosessen, samt sikre prinsippet om armlengdes avstand
- 2. Oppnevningsprosedyrer – stipendkomiteene.** Formål: Profesjonalisere arbeidet med søknadsbehandling
- 3. Stipendkomitestruktur.** Formål: Tilpasse struktur i lys av dagens kunstnerpraksis og forenkle søknadsprosess.
- 4. Stipendstrukturen.** Formål: Treffe kunstnergruppens behov og forenkle søknads- og tildelingsprosesser

Formålene er gode, og spørsmålet vi i Norske Kunsthåndverkere stiller oss er om hvor mange av formålene som allerede er innfridd innenfor dagens ordning. Vi mener det er mange.

Som det framkom i vårt innlegg 15. januar, er organisasjonen vår i store trekk godt fornøyd med nåværende ordning. Rutinene for stipendsøkerbehandlingen i NK er opparbeidet gjennom mange år. Stipendsøkervurderingen foregår i et avlukket rom, både bokstavelig og i overført betydning, i forhold til NKs daglige virke.

Vi vil i det følgende gjøre rede for hvilken prosedyre som følges i NKs stipendbehandlingsarbeid, og vi vil også peke på små forbedringspunkter i gjeldende praksis. Samtidig stiller vi oss selvfølgelig til disposisjon for å bidra i evaluering og utvikling av ordningen.

Vi ønsker det beste for kunstnerne også i framtidig behandling av stipendsøknader. Det fremste punktet for oss er at vurderingen av søkeren gjøres på et best mulig faglig nivå. De som besitter faglighet, må besitte posisjonene for faglig vurdering av søkere.

For å illustrere dette kan vi vise til at NK hvert år organiserer en *stipendsøkervisning*. Denne visningen er åpen for komiteen når som helst i løpet av de seks dagene komitearbeidet pågår, og komite-medlemmene veksler flittig mellom søknadsbehandling og besøk i visningen for å kunne bygge et sterkt grunnlag for sine innstillinger.

III. ORGANISERING – OM ARBEIDET I INNSTILLINGSKOMITEEN FOR STIPENDTILDELING I NORSKE KUNSTHÅNDVERKERE

A) Innstillingskomiteens oppgaver og forankring

Innstillingskomiteen velges av landsmøtet i NK, som finner sted annet hvert år. Landsmøtet består av delegater som representerer alle NKs syv regioner.

Alle NKs medlemmer og regionstyrer kan melde inn kandidater til alle verv, deriblant innstillingskomiteen, til valgkomiteen. Disse forslagene gir valgkomiteen et rikt tilfang av aktuelle kandidater fra hele landet og alle faggrupper.

Ansvarsområde, valg, krav til kompetanse, geografisk spredning og kontinuitet fremgår av NKs vedtekter § 10 Innstillingskomiteen:

«Innstillingskomiteen er ansvarlig for å innstille til statlige stipend, stipend fra Kunsthåndverkernes fond og Bildende Kunstneres Hjelpesfond. Stipendene tildeles etter gjeldende kriterier. Komiteen arbeider etter en egen instruks som er vedtatt av styret i NK.

Innstillingskomiteen velges av landsmøtet. Komiteen består av seks representanter og fire varaer med følgende sammensetning:

- én representant fra keramikk med vara
- én representant fra tekstil med vara
- én representant fra metall med vara
- én representant fra glass med vara
- to representanter på fritt grunnlag med to vara

Ved sammensetningen av komiteen skal geografisk spredning tilstrebes. Én representant fra foregående års komité innstilles til en ny periode for å sikre god kontinuitet. Medlemmene av innstillingskomiteen skal ha vært yrkesaktive i minst fem år.

Innstillingskomiteen velger leder på det konstituerende møtet.»

Denne valgprosessen er godt forankret og kjent i miljøet, siden innstillingsprosessen foregår i NKs valgkomité som åpent inviterer til kandidatforslag og valgene foregår på landsmøtene.

Sammensetningen av komiteen har også endret seg over tid, basert på behov og endringer i kunstnerpraksisene. Disse endringene har skjedd gjennom diskusjoner og vedtak på landsmøtet.

B) Stipendkomiteens arbeid

Komiteen konstituerer seg for jul året for stipendbehandlingen, og melder inn eventuelle habilitetssaker. I januar møtes komiteen til seks dagers felles stipendbehandling. Ved første møte behandles habilitetssaker etter habilitetsloven. Man gjennomgår forskrift for statens kunstnerstipend og relevante bestemmelser i forvaltningsloven og planlegger det videre arbeidet i tråd med NKs instruks for innstillingskomiteen (se vedlegg 2). Instruksene inneholder bl.a. følgende krav til behandlingen:

«Komiteen kan arbeide faggruppevis i den innledende fasen av stipendbehandlingen. De søknadene som gruppen vurderer som aktuelle for bevilgning, skal presenteres for den samlede komiteen og vurderes i plenum for felles innstilling finner sted. Det anbefales at alle søknader som ikke lar seg plassere i en enkelt faggruppe vurderes i fellesskap.»

Kunsthåndverkfeltet består av undergrupper basert på materiale, og for å kunne vurdere de enkelte kunstnerskapene i dybden er det nødvendig å ha kompetanse innenfor den aktuelle materialgruppen. Ordlyden over sørger for at komiteen kombinerer slik dybdekompetanse med breddekompetansen i en samlet komité. Årets komité (2016) understreket hvor viktig det var for dem at den fagspesifikke vurderingen ble belyst og diskutert fra flere perspektiv i plenumsvurderingen. Slik kunne man sammenlikne kandidater på tvers av faggruppene samtidig som små og sjangeroverskridende grupper ble ivare tatt i «forhandlingene».

Behandlingsmetoden veksler mellom vurdering av innsendt tekst og bilder og originalarbeider som søkerne ettersender til stipendøkervisningen. Denne visningen er åpen for komiteen hele stipendbehandlingsuken, og komiteen veksler flittig mellom søknadsbehandling og besøk av visningen for å kunne bygge et sterkt grunnlag for innstillingene i plenumsvurderingen. Siden kunsthåndverket er en materialbasert kunstform, er teknisk utførelse og sanselig uttrykk av vesentlig betydning. Derfor er visningen slik et vesentlig arbeidsredskap for den faglige skjønnsvurderingen.

Statistikk for antall søknader og søkere til statlige stipend som komiteen har behandlet:

- 2015: 657 søknader fra 317 søkere
- 2014: 658 søknader fra 323 søkere
- 2013: 678 søknader fra 312 søkere

IV. ANDRE RELEVANTE ASPEKTER

Samordnet behandling

Kunsthåndverkernes innstillingskomité foretar en samordnet behandling av de statlige stipendene og stipend finansiert av ulike vederlags- og avgiftsordninger. Konkret behandler komiteen innstillinger til arbeidsstipend og fordypningsstipend finansiert av Visningsvederlaget, samt arbeidsstipend finansiert av kunstavgiften gjennom Bildende Kunstneres Hjelpfond. Visnings-vederlaget har en klar kunstnerpolitisk begrunnelse, er hjemlet i lov og er finansiert over statsbudsjettet. Kunstavgiften har også en klar kunstnerpolitisk begrunnelse og er hjemlet i lov.

Samordningen betyr at innstillingsarbeidet for disse stipendene får en like grundig og god faglig behandling som de statlige stipendene, noe som ikke hadde vært mulig om fagorganisasjonen NK skulle finansiert denne stipendbehandlingen alene. Resultatet hadde da vært at mer av fondsmidlene måtte brukes til forvaltning og færre stipendmidler til kunstnerne. Kunstnerne ville også fått en større byrde med søknadsarbeid.

Tildeling til ikke-medlemmer

NK foretok i 2014 en kartlegging av stipendtildelingene. I årene 2012-14 innstilte komiteen for kunsthåndverkerne 22,6% av de statlige stipendene til kunstnere som ikke var medlem av NK. Her må imidlertid bemerkes at mange av disse trolig allikevel er organiserte i andre forbund (normalt i Norske Billedkunstnere). Innstillingskomiteen har ikke tilgang til NKs medlemslister.

Organisasjonsgrad:

Det er umulig å angi organisasjonsgraden med eksakte tall, men vi oppfatter organisasjonsgraden i det visuelle kunstfeltet som svært høy. Det er få som ikke er medlem av enten NBK, NK eller FFF og det er også relativt utbredt å være medlem av flere kunstnerorganisasjoner.

NK er godkjent som representativ for rettighetshavergruppen kunsthåndverkere i Kopinor, jf. åndsverkloven § 38a. Det finnes ingen andre aktuelle forbund i Norge som gjør krav på denne posisjonen.

Ekstraordinære kostnader til stipendbehandling grunnet innføring av digital søknadsportal:

NK hadde i 2014 og 2015 vesentlig økte kostnader til stipendbehandling, grunnet store tekniske problemer i innføringen av den digitale søknadsportalen. Disse kostnadene var primært knyttet til økt tidsbruk: komiteen brukte i 2014 samlet hele 587 timer mot 314 timer året før. Det var også knyttet merkostnader til diett-/opphold for komiteen og møteromleie. Merkostnaden var størst i 2014 (kr 150 000 over normal kostnad), men også vesentlig i 2015 (kr 86 000). Norsk kulturråd kompenserte NK med kr 15 000 i 2014, altså kun 10 % av merkostnaden.

V. KONKLUSJON

Norske Kunsthåndverkere lever godt med nåværende ordning for stipendbehandlingen og opplever at kunstnerne også gjør det samme. Dog er vi fremdeles ikke tilfredse med brukervennligheten i den digitale søknadsportalen og de merkostnadene dette har medført.

Vi har vurdert å avvikle stipendsøkervisningen fordi den krever mye ressurser. Tilbakemeldingen fra stipendkomiteene viser imidlertid at redskapet er uvurderlig i den faglige behandlingen av søknadene, noe som i høyeste grad kommer kunstnerne til gode. Inneværende år er stipendvisningen noe forenklet, i betydningen mindre visningslokale og begrensning på størrelse for innleverte arbeider. Slike og liknende endringer bidrar til rasjonalisering uten at det går utover det faglige. Det gjelder også for innføringen av digital søknadsprosedyre. Som vi har gitt tilbakemeldinger på tidligere, representerer portalen, om enn med omfattende tekniske startvansker, et potensiale for en positiv forenkling av arbeidet som gjør det enkelte komiteemedlem bedre rustet for oppgaven.

Endringer som ikke reduserer fagligheten er alltid nyttige. NK ønsker ytterligere rasjonaliseringer av dette slaget velkommen.

Til sist vil vi gjenta budskapet fra vårt muntlig innspill 15. januar: Det er avgjørende for kunsthåndverkerne som faggruppe og kunsthåndverk som fagfelt at kunsthåndverk videreføres med egne kvoter og en separat behandling av innstillinger. Dette har vært avgjørende for utviklingen av feltet og vil være like viktig i fremtiden.

Lykke til med utredningsarbeidet. Bare ta kontakt om dere ønsker ytterligere informasjon.

Med vennlig hilsen

Elisabeth Sørheim
Fung. direktør

2 vedlegg

VEDLEGG 1

Norske Kunsthåndverkeres innlegg i Utvalget for statens kunstnerstipends innspillskonferanse i Kulturrådet 15. januar 2016.

ARGUMENTER TIL HØRING

Vi støtter oss helhjertet til Kunstnernetverkets argumenter om:

Maktspredning – Fordeling av stipendbehandling på ulike eksterne komiteer, oppnevnt gjennom andre kanaler enn Norsk kulturråd, slik det fungerer i dag.

Transparens – Oppnevning av komitemedlemmer gjennom synlige demokratiske prosesser, som er godt kjent og har høy legitimitet i kunsthåndverkmiljøet.

Rasjonalitet og effektivitet vha. samkjort behandling av statens og organisasjonenes egne stipend. En separasjon vil ha store kostnader, gi vesentlig mer byråkrati og gjøre søkingen vanskeligere for kunstnerne.

Vi vil utdype betydningen av:

1) **Fagfellevurderingen** – Kunsthåndverkernes stipendkomite består av aktive kunstnere med dybdekompetanse fra kunsthåndverkets ulike faggrupper (tekstil, keramikk, metall, glass og tre) og bred kjennskap til nasjonalt og internasjonalt fagmiljø og diskurs. Kunsthåndverket er et felt i stadig utvikling, og med sin direkte forbindelse til feltet er den samlede komiteen i stand til å vurdere søknader i tråd med denne utviklingen. Stipendkomitesammensetningen følger også utviklingen i kunstfeltet og endres ved behov.

2) **Fysiske vedlegg** - Kunsthåndverket er et kunstfelt der materialitet og teknikk danner utgangspunkt for det kunstneriske resultatet. Når kunsthåndverkernes stipendkomite behandler søknader, vurderer de derfor også innsendte originalarbeider fra søkerne som viser prosessen med materiale og teknikk på en måte som bilder og ord ikke kan gjøre. Med sine trente hender og øyne har fagfellene en særskilt forutsetning for å vurdere den kunstneriske kvaliteten i dette innsendte materialet. Dette mener vi det er viktig å videreføre for behandlingen av både statlige stipend og vederlagsbaserte stipend.

3) **Mangfold gjennom ivaretagelse av kunstnergrupper** – For kunsthåndverk som kunstfelt er det avgjørende å ha egne stipendkvoter og en egen stipendbehandling. Stipendene har vært og er enormt viktig for utviklingen av feltet og den posisjon det har i dag, nasjonalt og internasjonalt. Anerkjennelsen av kunsthåndverk som et eget kunstfelt og dermed innlemmelsen i den statlige kunstnerpolitikken var revolusjonerende på 70-tallet og er like viktig i dag og utgjør en betydelig del av den norske visuelle kunstarenaen.

Siden kunsthåndverkernes komite representerer ulike materialgrupper, sørger komitesammensetningen for ivaretagelse av små men viktige disipliner som ellers risikerer å bli oversett. Dersom man skulle slå sammen komiteer slik at man får en felles komite for det visuelle kunstfeltet, er sjansen stor for at enkelte disipliner faller gjennom. I så tilfelle svekkes det kunstneriske mangfoldet som de statlige stipendene har til hensikt å ivareta.

VEDLEGG 2

INSTRUKS INNSTILLINGSKOMITÉ

AVKLARING AV HABILITET

Administrasjonen sender ut forvaltningslovens regler om ugildhet i god tid før innstillingsarbeidet skal begynne. Komitemedlemmene plikter å gjøre seg kjent med denne loven, og plikter å si fra om forhold som gjør eller kan gjøre ham ugild innen angitt tidsfrist. Avgjørelse om habilitet behandles i samsvar med loven.

Medlemmer av innstillingskomiteen kan ikke søke stipend, i så tilfelle må varamedlem møte.

KONSTITUERENDE MØTE

Innstillingskomiteen skal konstituere seg selv før selve innstillingen starter, og velger sin leder. Leder bør være en person som satt i fjorårets komité.

Administrasjonen har ansvaret for at alle relevante instruks, retningslinjer, kvotefordelinger o.a. samt søknader foreligger til konstituerende møte, jf. detaljert oversikt side 3. Administrasjonen har ansvaret for at denne oversikten holdes oppdatert.

VURDERING OG INNSTILLING AV SØKNADER

Innstillingene til statlige stipend skal følge gjeldende regler som er gitt i Forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Arbeidsstipend fra Kunsthåndverkernes fond innstilles etter de samme regler.

Fordypningsstipend fra Kunsthåndverkernes fond og stipend fra Bildende kunstneres hjelpefond har egne retningslinjer som skal følges.

Komiteen kan arbeide faggruppevis i den innledende fasen av stipendbehandlingen. De søknadene som gruppen vurderer som aktuelle for bevilgning, skal presenteres for den samlede komiteen og vurderes i plenum før felles innstilling finner sted.

Det anbefales at alle søknader som ikke lar seg plassere i en enkelt faggruppe vurderes i fellesskap.

For å ivareta alle faggruppene, kan komiteen be om en anslått fordeling av kvoter per faggruppe. Denne inndelingen skal imidlertid ikke være avgjørende for den endelige fordelingen av kvoter.

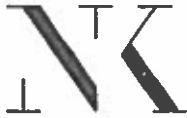
AD GARANTIINNTÉKT (GI)

Søkere som innehar garantiinntekt skal komme med i betraktning ved tildeling av stipender, med mindre det eksplisitt fremgår av retningslinjer at GI-mottakere ikke kan søke et stipend.

I yrkesvurderingen av garantiinntektsmottakere skal retningslinjer fra NK og informasjonsskriv fra Statens kunstnerstipend følges.

RAPPORT

Innstillingskomiteen plikter å gjøre en oppsummering av sitt arbeid og hvordan instruks og retningslinjer har fungert. Denne rapporten protokollføres samt fremlegges for styret.

FOR- OG ETTERARBEID

Komiteemedlemmene skal gjøre seg kjent med søknadsmaterialet før komiteen samles. Anbefalt tidsbruk er 10-15 timer.

Dersom det gjenstår arbeid med begrunnelser eller annet i etterkant av stipendbehandlingen, anslås inntil 10 timer til slikt etterarbeid.

INSTRUKS TIL KOMITELEDEREN

Komiteens leder oppnevnes av komiteemedlemmene i forkant av stipendbehandlingen, og har et overordnet ansvar for at komiteen utfører sitt mandat i løpet av stipendbehandlingsmøtene.

Komiteleder vil bli tilbudt innføring i komiteens mandat og retningslinjene for Statens kunstnerstipend.

Komiteleder gis fullmakt av de øvrige komiteemedlemmene til å uttale seg og ta mindre avgjørelser på komiteens vegne i forbindelse med spørsmål som oppstår i etterkant av stipendbehandlingen.

Komiteleder er, i samarbeid med komitesekretær, hovedansvarlig for at komiteen utarbeider rapport fra stipendbehandlingen.

Komiteleder ser over og kontrollerer innstillingsprotokollene før de avleveres til Utvalget for Statens Kunstnerstipend og Fondsstyret.

HONORAR

Komiteemedlemmene mottar et enkeltbeløp fastsatt av NKs styre. Beløpet oppjusteres i takt med timesatsen for juryarbeid i NK.

Vedtatt i NKs styre
11.12.2015

INNHALDSFORTEGNELSE STIPENDMAPPE

1. Forslag til tidsplan for gjennomføring av stipendbehandlingen
Telefonliste til alle involverte
Støtteskjema til bruk under prosessen

2. Kvotefordeling fra Statens kunstnerstipend
Instruks innstillingskomité
Forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere
Oversikt over medlemmene i Utvalget for statens kunstnerstipend
Veiledning for stipendkomiteene fra Utvalget for statens kunstnerstipend
Kulturdepartementets utlysning av Statens stipend
NKs retningslinjer for tildeling av Visningsvederlagets fordypningsstipend
Retningslinjer for tildeling av BKH-stipend
Kvote fra BKH

3. Alfabetiske lister faggruppevis og hvilke stipend som søkes

4. Alfabetisk liste over DIVU-søkere
Veiledning om DIVU
Søknadsskjema til DIVU

5. Alfabetisk liste over 3- og 5 årskontroll av yrkesaktivitet for GI-innehavere
Informasjonsbrev om yrkesvurdering av garantiinntektsmottakere fra Statens kunstnerstipend
NKs retningslinjer for yrkesvurdering av garantiinntektsmottakere

6. Orientering sendt til alle søkere

7. Stipendtildelinger fra tidligere år

8. Forvaltningslovens regler om ugildhet § 6- §10 (LOV-1967-02-10)

9. Timelister

Til Utvalget for Statens kunstnerstipend
post@kulturradet.no

Oslo, 01.02.2016

INNSPILL ANG. EVT. ENDRINGER I STATENS KUNSTNERSTIPEND

Norsk Skuespillerforbund (NSF) takker for igjen å få muligheten til å komme med innspill når det gjelder Statens kunstnerstipend. Vi er også glade for at det er utvalget selv som utreder behovet for eventuelle endringer: Slik det ble nevnt av flere i innspillmøtet 21. januar, mener vi det er viktig å ta utgangspunkt det faglige grunnlaget for dette.

Etter det vi kan se av departementets brev til Utvalget, er oppdraget bredt formulert. Vi vil her gi våre innspill på de fire punkter som nevnes spesifikt. Vi viser ellers Kunstnernetverkets innspill, og til våre egne tidligere høringssvar og innspill i forbindelse med bl.a. Løken-utredningen, Skarstein-utredningen og *Gjennomgang av Norsk kulturråd*.

Stipendstrukturen

I store trekk opplever vi at stipendstrukturen som relevant. Spesielt for kunstnere som arbeider innenfor en kollektiv kunstart (og dermed er avhengige av lengre planleggingshorisont) kan det være vel knapt å få beskjed om tildeling av arbeidsstipend så sent som i mars, men dette kan løses ved å utvise fleksibilitet ved søknad om utsettelse – noe vi også oppfatter har vært praktisert.

NSF har tidligere støttet fleksibilitet i kvoteordningen, men da innen den enkelte gruppe. Når det kommer inn langt flere og sterkere søknader til en stipendtype enn en annen, bør det være mulig for komiteen å omfordele beløp til denne potten fra stipendtyper med samme formål og målgruppe.

Slik NSF ser det, er behovet for langvarige stipender stort og stadig økende. Det er ingen hemmelighet at antall skuespillere i Norge vokser. Fra å ha to skuespillerutdanninger på høgskolnivå i 1997 (Kunsthøgskolen i Oslo og Akademi for Scenekunst ved Høgskolen i Østfold), har Norge i dag tre offentlige og tre private høgscoleutdanninger for skuespillere. I samme periode har forbundets medlemstall vokst fra rundt 550 til 1350, mens antall faste stillinger ved landets institusjonsteatre gått ned til 164. Rundt 85 % prosent av forbundets aktive medlemmer er uten fast arbeid. Komiteen for gruppe 10 har de siste årene bedt om at noen av gruppens hjemler for arbeidsstipend kan omgjøres til stipend for seniorkunstnere/ stipend for etablerte, uten av dette har blitt tatt til følge.

Komitéstrukturen

Til den i møtet nevnte bekymringen om hvorvidt komitéstrukturen gjenspeiler kunstnerorganisasjonene mer enn de til enhver tid gjeldende kunstneriske uttrykk, vil vi påpeke at det grunnleggende formålet med Statens kunstnerstipend er at det skal være et *individuell* stipend – dette i motsetning til de andre, prosjektbaserte støtterordningene. Tildelingene kan altså ikke gjøres basert på objektive kriterier eller f.eks. søknadens språklige kvaliteter, men på *kunsthøgskolelig vurdering* av kunstnerskapet og hvorvidt formålet det søkes støtte til, vil kunne bidra til å styrke dette. En slik vurdering krever inngående kjennskap til faget, til kunstneren og kunstnerskapet. Dette mener vi er et sterkt argument for å beholde fagfelle-vurderingen, og også en komitéstruktur basert på yrkesfunksjon, slik det i stor grad er i dag.

Vi opplever videre at de eksisterende komiteer i stor grad evner å se endringer innen sitt fagfelt, og å oppdatere sine vurderinger i forhold til dette. Et delvis uløst spørsmål er imidlertid om søknader fra en kunstner med tydelig forankring innenfor et yrke (f.eks. skuespiller) som søker om å videreutvikle seg innen et annet yrke (for eksempel dramatiker) alltid skal behandles i komiteen der vedkommende har

sterkest faglig tilknytning gjennom sin tidligere praksis. Ut fra argumentasjonen om kjennskap til den enkeltes uttrykk og kunstnerskap, vil det sistnevnte være mest naturlig. Dersom komiteen ser behov for vurdering fra andre faggrupper, kunne en se for seg at denne typen søknader kunne behandles i et fellesmøte med lederne for de aktuelle komiteene.

Reglene for oppnevning av medlemmer

Norsk Skuespillerforbund er en fagforening og en interesseorganisasjon for profesjonelle skuespillere i Norge. Foreningen har ansvaret for å oppnevne en komité som skal behandle stipendsøknader fra skuespillere, dukkespillere - og etterhvert også fortellere.

Pr i dag foregår oppnevning av medlemmer til komiteen for skuespillere og dukkespillere via en valgkomité som mottar innspill fra privatpersoner og forbundets lokallag. Valgkomiteen leverer sin innstilling til forbundets generalforsamling, som oppnevner endelig komité.

Norge er et lite land, og for de fleste kunstnergrupper er det bare én aktuell organisasjon. Vi opplever altså ikke at det er noe konkurranseforhold mellom de ulike organisasjonene. Det er en høy organisasjonsprosent blant de profesjonelle skuespillerne i Norge. Komiteed medlemmene følger habilitetsreglene til Norsk kulturråd og vektlegger aldri søkers evt. medlemskap i kunstnerorganisasjoner i sin innstilling.

Det er vår bestemte oppfatning at fagfelle vurdering ikke er i strid med armlengdesprinsippet, tvert i mot. Det er viktig at komitémedlemmene kjenner kunstnerskapet de skal vurdere. Derfor etterstrebes også størst mulig geografisk representasjon og faglig bredde i komiteen. Ut fra tilbakemeldinger opplever vi at fagfelle vurderingen og oppnevningsreglene gir legitimitet til ordningen. Dette bekreftes bl.a. i rapporten *Når kunstnere vurderer yringsfrihet i Norge, anno 2014*, skrevet av Tore Slaatta og Hanne Okstad.

Utvalgets mandat og ansvar

Våre innspill til dette elder primært fordeling av ansvars-/ arbeidsfordelingen mellom utvalgssekretariatet og komiteer. Prinsipielt mener vi at komiteens jobb bør være begrenset til kunstnerisk vurdering, og at administrativ vurdering og etterarbeid bør ligge til utvalgssekretariatet.

Vi er glade for at elektronisk søknadsbehandling er innført, men systemet er krevende, både når det gjelder brukerterskel og arbeidsmengde. Av hensyn til armlengdesprinsippet har NSF oppfordret til at komiteed medlemmene selv tar sekretærjobben, men de siste årene har dette vanskelig latt seg gjennomføre, og sekretærfunksjonen har blitt lagt til medlem av forbundssekretariatet (da uten stemmerett). E-vurdering har mange tilsynelatende unødvendige funksjoner og tilganger for det enkelte nivå. (Vi er f.eks. overrasket over at sekretærer har tilgang til alle søknader, også de utenfor «sin» komité.) Det kreves også et bemerkelsesverdige høyt antall operasjoner/klikk å ferdigstille en søknad, noe som blir svært tidkrevende når man skal gjennom det store antall søknader den enkelte komité skal behandle.

Vi mener det vil være mer hensiktsmessig både med tanke på effektivitet og brukerveiledning om e-vurdering ble forenklet, og om noen som jobber daglig i systemet (i det minste administrativt) gjorde jobben med ferdigstilling når komiteene har lagt inn sine vurderinger. I alle tilfelle er det viktig at det faktiske omfanget av innstillingsarbeidet registreres, og at det innføres en mest mulig lik honorering av komiteene, basert på faktisk arbeidsmengde

Med vennlig hilsen

Knut Alfsen
forbundsleder

Ida Willassen
informasjonsansvarlig

1. februar 2016

Til: Utvalget for statens stipend og garantiinntekt for kunstnere
Norsk Kulturråd
post@kulturradet.no

Innspill til organiseringen av Statens kunstnerstipend og mulige endringer

Norske Billedkunstnere (NBK) er billedkunstnernes interesseorganisasjon. NBK arbeider for å ivareta billedkunstnernes faglige, ideelle, økonomiske og sosiale rettigheter og interesser. NBK har ca. 2900 medlemmer som fordeler seg på 20 grunnorganisasjoner. NBK er arrangør av Høstutstillingen og fungerer som innstillingsorgan for statlige stipend- og støtteordninger, sammen med legat- og fondsmidler. Norske Billedkunstnere eier og utgir fagbladet Billedkunst (medlemsblad).

NBK setter pris på at Statens kunstnerstipend gir fagorganisasjonene for kunstnerne anledning til å uttale seg om og komme med innspill til organiseringen av Statens kunstnerstipend og de statlige stipendene. Vi viser til våre muntlige innspill i Kulturrådet 15. januar, med Utvalget for Statens Kunstnerstipend. NBK støtter og viser til Kunstnernettverkets samlede innspill i denne saken og vil her kun utdype de forhold som gjelder spesielt og er praksis for vår kunstnergruppe; billedkunstnere.

1. Utvalgets mandat og ansvar

1.1 Avbyråkratisering og forenkling av forvaltningen og tildelingsprosesser

Når det gjelder hovedoverskriften avbyråkratisering og forenkling av forvaltningen, er det i dag en stor samordningsgevinst, ved behandling av vederlagsstipend og statlige stipend under ett: Et viktig aspekt ved dagens system er at NBK og mange flere kunstnergrupper, uansett må foreta stipendbehandling for vederlagsbaserte stipend og ulike private legat.

Dette er den store samordnings- og effektiviseringsgevinsten innebygget i dagens ordning.

Splitter man denne vil det føre til økt byråkrati og merarbeid for kunstnerne som søker, dårligere oversikt for komitéene over tildelingene i finsilingen av kandidatene og kostnaden ved å doble antallet komitéer må finansieres, noe som vil gå ut over stipendpotten og føre til mindre å dele ut til kunstnerne.

Med dagens ordning sikrer man effektivt at ikke samme kunstner får to stipend og for kunstnere som søker spiller det liten rolle hvor stipendet kommer fra. Dagens samordning er smart når formålet er det samme, og søkerne er de samme.

1.2 Utvalget versus stipendkomitéene + årlige tildelingskriterier

NBK er uenig i premisset om at stipendkomitéer som oppnevnes og får oppdrag fra Utvalget vil føre til en profesjonalisering av arbeidet med søknadsbehandling. Årlige tildelingskriterier ønsker NBK ikke, fordi det da åpnes for at politikerne kan begynne å blande inn vikarierende hensyn. Et eksempel på det er forslaget om årlige tildelingskriterier, som legger en spire til å kunne gå bort fra å vurdere søknadene kun på kunstnerisk kvalitet. De ulike gruppene tas vare på i stipendstrukturen gjennom sammensetning av komitéen og gjennom antallet stipend til f.eks yngre i forhold til eldre eller andre særlige stipendkategorier man kan søke på. Tildelingene skal derfor kun skje på bakgrunn av den kunstneriske kvaliteten av verkene presentert i søknaden.

Dette ivaretar kunstnerorganisasjonene i dag ved å tilby oppnevningssystemer som er godt forankret og vel kjent i kunstnermiljøene, og som sikrer bred rekruttering av ulike kunstsyn, mangfold i kunstneriske praksiser, uttrykk og sjangre, hensyn til geografisk spredning etc. Fagfellene oppnevnes gjennom godt etablerte demokratiske strukturer, med innstilling av valgkomitéer og ved flertallsvalg blant samtlige medlemmer. Den demokratiske prosessen sikres i mye større grad enn hvis et utvalg på 5 personer skal oppnevne alle komitéene for alle de ulike fagfeltene.

1.3 Treffe kunstnergruppenes behov og forenkle søknads og tildelingsprosesser

Billedkunstnere søker med sitt billedmateriale og vurderes på bakgrunn av dette sammen med sin skriftlige søknad og cv. Søkeportalen er ikke dimensjonert for å motta så mye billedmateriale, noe som fører til store problemer for komitéen tidsmessig. Dette har vært et problem siden starten og NBK har mye bedre erfaring med egen søkeportal som var skreddersydd for digitale vedlegg i form av bilder og video/lyd.

Stipendordningene er samordnet i dag og justeres ved behov hvert årsmøte i NBK. Kunstnerne er de aller første til å oppdage uregelmessigheter eller feil ved systemet. Dette er allerede finslipet gjennom årevis med erfaring og i tråd med utviklingen i kunstfeltet.

1.4 Armlengdes avstand

NBK støtter fullt ut Kunstnernettverkets innspill:

Det har blitt hevdet at gjeldende praksis med fagfellevurdering og stipendkomitéer oppnevnt av kunstnerorganisasjonene, er i konflikt med prinsippet om armlengdes avstand. Vi mener dette er en feilslutning. Prinsippet om armlengdes avstand setter i essens opp en skanse mellom bevilgende myndigheter og utøvelsen av kunstfaglig skjønn. Slik systemet fungerer i dag, ivaretas dette prinsippet.

Prinsippet om armlengdes avstand handler om å sette opp en skanse mellom bevilgende myndigheter og utøvelsen av kunstfaglig skjønn. Om det er Kulturrådet eller kunstnerorganisasjonene som er sekretariat for stipendkomitéene, vil det representere den samme trygge armlengdes avstanden fra de bevilgende myndighetene, som her er Kulturdepartementet. Prinsippet om armlengdes avstand sikres like godt i begge tilfeller, så lenge oppnevningen av fagfeller til sakkyndigkomitéer skjer i åpne, transparente og tillitvekkende systemer, noe som overholdes strengt i dag og som NBK har gode rutiner for og mye erfaring med å håndtere. Dette er en absolutt forutsetning for stipendordningenes legitimitet.

2. Oppnevningprosedyre i billedkunstneres stipendkomité

2.1 Praksis: Flertallsvalg

NBKs stipendkomité blir valgt gjennom flertallsvalg blant alle organisasjonenes medlemmer annet hvert år. Måten komitéen blir valgt på og arbeider, er nedfelt i NBKs vedtekter.

2.2 Nominasjonsprosessen

NBKs administrasjon ber sine medlemmer i alle våre 14 distriktsorganisasjoner, 5 landsdekkende fagspesifikke grunnorganisasjoner samt Unge Kunstneres Samfund, om å nominere kandidater til stipendkomitéen hvert annet år. De nominerte vil da representere hele landet og alle de fagområder som billedkunstnere arbeider innenfor. Det er ikke krav til at kandidatene skal være medlem i NBK.

NBKs landsmøte som også avholdes hvert annet år, velger et nominasjonsutvalg med fem representanter og fem vara. To medlemmer representerer distriktsorganisasjonene, to medlemmer fra de fagbaserte organisasjonene og det siste representerer Unge Kunstneres Samfund (UKS). Vararepresentantene gjenspeiler også denne inndelingen. Nominasjonsutvalgets arbeid er regulert i NBKs vedtekt §9:

§ 9. NOMINASJONSUTVALG

§ 9-1. Nominasjonsutvalget skal under hensyn til forslag fra grunnorganisasjonene, nominere kandidater til valg til alle NBKs organer, samt til styret i Billedkunstneres Vederlagsfond. Samtlige kandidater skal være forespurt.

§ 9-2. Grunnorganisasjonene kan foreslå inntil tre kandidater til hvert av vervene som skal velges på Landsmøtet. Ved nominasjon av kandidater til sentralstyret fra nominasjonskomité og ved benkeforslag, skal kandidatens fagpolitiske ståsted og motivasjon gjøres tydelig for delegatene på landsmøtet før valg finner sted.

§ 9-3. For organer som velges ved flertallsvalg blant NBKs medlemmer, arbeider Nominasjonsutvalget ut i fra den til enhver gjeldende instruks, vedtatt på Landsmøtet.

§ 9-4. Nominasjonsutvalget skal i sitt arbeid, tilstrebe faglig, aldersmessig, kjønnsmessig, geografisk og kulturelt mangfold.

§ 9-5. Nominasjonsutvalget er beslutningsdyktig når 3 av utvalgets medlemmer eller varamedlemmer, er til stede. Alle vedtak treffes med alminnelig flertall.

Nominasjonsutvalget setter sammen et forslag på stipendkomité, der de så langt det er mulig, oppfyller sitt mandat i følge vedtektene. De fordeler også kandidatene i forskjellige sammenlignbare kompetansegrupper, slik at små fagdisipliner skal ha en reel mulighet til å bli valgt inn i komitéen. For eksempel vil stemmer til film- og lydkunstnere telles opp mot hverandre. Det er gjerne en stor overvekt av stemmer til malere og disse telles opp mot hverandre. Intensjonen er at flest mulig av de ti som for øyeblikket er aktuelle fagdisipliner innenfor billedkunstfeltet, skal bli representert ved hvert valg.

2.3 Valget

NBKs medlemmer blir gitt mulighet til å stemme på to kandidater i et flertallsvalg. De kan stemme på alle kandidater som er nominert, men også på kandidater foreslått av nominasjonsutvalget. Når valget skal stå, får medlemmer med e-postadresser valgmaterialer tilsendt på e-post, mens de uten, blir oppfordret gjennom magasinet Billedkunst til å ta kontakt for å motta valgmaterialer på papir. Valgprosenten totalt var på 25,5 %. Siste år med kun valg på papir var 2009, da var valgdeltagelsen nede på 18 %. Økningen fra 2009 til 2015 var på 7,5 %.

2.4 Antallet i stipendkomitéen

Stipendkomitéen er regulert i NBKs vedtekt § 13:

§ 13. STIPENDKOMITEEN

§ 13-1. Stipendkomiteen innstiller til stipend, vederlagsmidler og legater etter retningslinjer, forskrifter, eller instruksjer fastsatt av det bevilgende organ. Dersom Landsmøtet har fastsatt retningslinjer og instruksjer for Stipendkomiteens arbeid, er disse bindene for Stipendkomiteen.

§ 13-2. Stipendkomiteen består av 10 medlemmer med varamedlemmer, der flest mulig faggrupper innen billedkunstfeltet er representert. Komiteen innstiller tverrfaglig til stipend.

§ 13-3. Stipendkomiteen velges for to år ved flertallsvalg av grunnorganisasjonenes medlemmer. Valget foretas etter instruksjer vedtatt av Landsmøtet.

§ 13-4. Stipendkomiteen velger selv sin leder og et arbeidsutvalg bestående av leder og to medlemmer av komiteen. Utvalget arbeider i henhold til fullmakter fra stipendkomiteen.

§ 13-5. Stipendkomiteen er beslutningsdyktig når minst 6 av komiteens medlemmer eller varamedlemmer, herunder leder eller nestleder, er til stede. Alle vedtak treffes med alminnelig flertall. Ved stemmelikhet er leders eller, i dennes fravær, nestleders stemme avgjørende.

Forskriften for statens kunstnerstipend 8.2.1 sier at stipendkomiteene skal ha minst 3 medlemmer og skal oppnevnes i inntil 3 år av gangen. I NBKs vedtekt § 13 Stipendkomitéen, heter det at denne komitéen skal bestå av minst 10 medlemmer og oppnevnes for 2 år av gangen.

Dette er en betydelig innstramming av det forskriften krever og er innført for å sikre en større grad av fagkompetanse i komitéen og fortere utskiftning for å speile den store mangfoldet som finnes blant profesjonelle billedkunstnere.

2.5 Kontrollutvalg

NBKs kontrollutvalg er regulert av vedtektens §10. Den slår fast at utvalget skal påse at Sentralstyret i NBK ivaretar både fagpolitiske og fagtekniske oppgaver (deriblant flertallsvalg), slik de er definert i formålsparagraf og handlingsprogram. Rapport behandles av Landsmøtet. Denne vedtekten viser at det ikke er rom for politisk innblanding i valg eller andre av NBKs organer valgt på landsmøtet.

2.6 Habilitet

NBKs stipendkomité følger Forvaltningslovens kapittel 2 om habilitet. Det undersøkes nøye under hele valgprosessen frem til juryering starter, om noen av komitéens medlemmer har forhold som vil utløse inhabilitet mellom medlemmer og søkere. Noen ganger er det slik at medlemmer må reise hjem ved oppstart av ny komitéperiode p.g.a. uforutsette forhold til søkere.

2.7 Hvordan innstillingskomitéen arbeider (fra stipendkomiteens instruks):

<http://www.billedkunst.no/nbk/retningslinjer-for-tildeling/stipendkomiteensinstruksogmedlemmer>

Stipendkomitéen arbeider i en todelt arbeidsprosess: 10 dager før jul og 10 dager etter jul (20 arbeidsdager), samt Arbeidsutvalget for komitéen (3 representanter valgt fra Stipendkomitéen) arbeider 2-3 dager etter at de er ferdig med 2. møte i januar.

Før jul: Stipendkomitéen deles i to tverrfaglige grupper bestående av fem medlemmer i hver som representerer bredest mulig fagkunnskap. Begge gruppene ser gjennom alle søkere uten å ta hensyn til hva den andre halvdel bestemmer.

Dersom flertallet innad i gruppen ønsker at en søker skal gå videre, går søkeren videre til andre runde. Begge gruppenes markeringer registreres og danner grunnlaget for neste fase. Søkere som begge grupper tar ut, blir ikke tatt med i andre runde.

Etter jul: Komitéen deles i to nye grupper på fem og i denne fasen bestemmes størrelsen på stipend til søkerne. Begge gruppenes innstillinger blir deretter registrert og sammenlignet og danner en prioritert liste. Listen er utgangspunkt for diskusjoner i plenum der blant annet kandidater til de største stipendene diskuteres. Den er også utgangspunkt for arbeidsutvalgets oppgaver.

Komitéen vurderer også i løpet av denne tiden yrkesaktiviteten til innehaverne av garantiinntekt og avgjør klagesaker etc. Som utgangspunkt for innstillingen skal komitéen bruke innsendt billedmateriale og evt. annen kunstnerisk dokumentasjon om søkerens arbeider samt opplysninger i søknadsskjema som CV og begrunnelse for stipend.

Det er her snakk om en meget grundig gjennomgang av alle søknader i alle kunstneriske disipliner som billedkunstnerne benytter seg av.

Tidsperiodene der stipendkomitéen arbeider, inntreffer etter at NBKs styre har tatt sin juleferie og før de starter opp sitt arbeide. Det er styret og administrasjonens bestemmelse og oppgave å sørge for at politisk valgte eller stipendsøkere ikke trenger oppholde seg på samme sted som komitéen.

2.8 Hvordan sjangeroverskridende og nye kunstuttrykk får støtte

Komitéens sammensetning baserer seg på medlemmenes forskjellige kunstneriske kompetanse og disse vil alltid variere ut i fra valgresultatet og vil hver gang være en ny unik kombinasjon.

Det er også et poeng at dagens billedkunstnere arbeider mer og mer sjangeroverskridende og ofte har stor innsikt i og forståelse for andre felt, enn det som er den enkeltes grunnleggende spesialområde. Dette gjenspeiles i komitéen og dens beslutninger og kan leses i dens kunstneriske begrunnelser (ref.2.5).

I tillegg til å dekke de tradisjonelle billedkunstområdene, innehar komitéen også kompetanse innen andre spesialiserte kunstuttrykk, som for eksempel lyd, scenografi, film, tekst mm. Tendenser i kunstverdenen endres kontinuerlig og terrenget komitéen beveger seg i er både nytt, gammelt, ukjent, kjent, stort og lite. Det å kjenne sitt eget miljø og være aktiv i det selv, er komitéens stryke i møte med alle disse tendensene, og samlet dekker de hele terrenget på en tilfredsstillende og god måte. Fagfellevurdering er et uunnværlig verktøy i vurdering av kunst, for å kunne favne sjangeroverskridende uttrykk og gjenkjenne kvalitet i nye kunstuttrykk.

Ettersom komitéen kontinuerlig skiftes ut annet hvert år, vil det alltid variere hvilke områder som dekkes og får oppmerksomhet, dette gjenspeiler de dynamiske og antonyme (vekslende) aspekter ved kunstens væren - og helt essensielt i behandlingen av et kunstuttrykk - som ikke bare kan baseres på noe statisk og formalt.

2.9 Medlemmer og ikke-medlemmer: Det er her viktig å trekke frem at alle kan søke siden det er fri rett til innsendelse for statens stipender, stipend fra Billedkunstnernes Vederlagsfond og Bildende

Kunstnerne Hjelpefond. Søkerne blir tildelt stipend uavhengig av utdanning, uttrykk eller medlemskap.

For stipendrunnen i 2014 ble det gjort en undersøkelse i etterkant av stipendbehandlingen. Billedkunstnerne stipendkomité instilte til 514 stipend. Av disse var 208 eller 38,4% av stipendmottagerne ikke-medlemmer på dette tidspunkt. Det må antas at noen av disse er yngre eller nyutdannede kunstnere, som har blitt innstilt til Arbeidsstipend for yngre/nyetablert kunstnere eller diverse stipend for nyutdannede. Noen av disse har enda ikke rukket å melde seg inn og noen kan tenkes å ville vente med medlemskap, til de har hatt en etablert praksis som billedkunstner i noen år. Andre ønsker av ulike årsaker ikke å være medlem i en kunstnerorganisasjon. Det viktige er at medlemskap er uten betydning for vurderingen av søknaden eller tildelingen av stipend.

2.10 Representasjon: Norske Billedkunstnere er hovedorganisasjonen for billedkunstnere i Norge. NBK har forhandlingsrett med Staten på vegne av norske billedkunstnere (medlemmer og ikke-medlemmer). NBK representerer feltet i Kopinor og Norwaco.

3. Stipend, tildelingsprosent og kvotefordeling

3.1 Stipendenes betydning for norske billedkunstnere

Når det gjelder endringer i dagens stipendstruktur, kan det nevnes at billedkunstnerne er i en særstilling når det kommer til antall søknader og for hvor mye stipendene har av betydning for kunstnerisk utvikling og aktivitet. Billedfeltet står for omlag halvparten av alle søknadene totalt, men har svært lav tildelingsprosent i forhold til de andre kunstfeltene. Vi ønsker å minne om noen funn fra kunstnerundersøkelsen i denne sammenhengen:

Sitat fra fra utredningen "Kunstens autonomi og kunstens økonomi" ledet av Vigdis Moe Skarstein:

"Fra kapittel 4.3 (tabell 4.7) framgår det at for visuelle kunstnere utgjør vederlag ca. 1,5 prosent av kunstnerisk inntekt, mens stipend utgjør hele 40 prosent av de kunstneriske inntektene til denne gruppen. Stipend utgjør 42 prosent av billedkunstneres kunstneriske inntekt. Billedkunstnere er den kunstnergruppen som er tildelt den største kvoten i Statens kunstnerstipend."

Stipend er en svært viktig del av vår kunstnergruppes kunstneriske inntekter, men utgjør også i prosent en stor andel fordi det er så små andre muligheter for å skaffe kunstneriske inntekter for visuelle kunstnere. Vår kunst kommer ikke i store opplag og kan være vanskelig å omsette. I gjennomsnitt lå kunstneriske inntekter for billedkunstnere i 2014 kr på 89 000,-. Visuelle kunstnere har i gjennomsnitt fradrag i næring tilsvarende 116 000 kroner – altså mer enn vi har i kunstneriske inntekter. Det er relativt mye, men samtidig er det spesielt innen det visuelle feltet at materialutgiftene er høye.

"Telemarksforskning fastslår at situasjonen ikke er særlig bedre for det visuelle feltet i 2013 enn den var i 2006, når man tar utgangspunkt i kunstnerisk inntekt. Her finner vi en gjennomsnittlig nedgang i kunstnerisk inntekt på 9,5 prosent. Telemarksforskning mener at svekkede markedsmuligheter kan ha ledet visuelle kunstnere fra kunstnerisk virksomhet og over

i kunstnerisk tilknyttet og ikke-kunstnerisk virksomhet. Visuelle kunstnere har lavere markedsinntekter og større andel av inntekter fra stipend og vederlag enn kunstnere generelt."

Under 4.3.4 Anbefalinger, side 38:

"Stipendordninger er spesielt viktige for visuelle kunstnere. Gjeldende stipendordninger fra Statens kunstnerstipend fungerer bra og bør forsterkes, med spesiell vekt på etableringsstipend. For billedkunstnere er også arbeidsstipend viktige."

3.2 Tildelingsprosent og kvotefordeling

I årsmeldingene for Norsk Kulturråd står følgende for stipendordningene:

Totalt for alle kunstnergrupper var antallet søknader i

2012: 4 038

2013: 4 126

2014: 4 284

Antall tildelinger totalt for alle kunstfelt

2012: 701

2013: 749

2014: 886

For billedområdet (Stipendkomiteene for billedkunstnere, fotografer og kunsthåndverkere)

var søkertallet:	Antall tildelinger:	Tildelingsprosent:
2012: 2 014	200	10%
2013: 2 050	228	11%
2014: 1 990	336	16,9%

Billedfeltet har mye lavere tildelingsprosent enn alle de andre kunstfeltene, som ligger på mellom 20 - 30%. Med tanke på funnene i kunstnerundersøkelsen hvor igjen billedfeltet ligger aller lavest i kunstneriske inntekter, bør Statens kunstnerstipend vurdere en fremtidig fordeling som utjevner denne skjevheten.

Vi har grunn til å tro at kunstnere fra andre kunstfelt, har større mulighet til å få innstilt stipend fra vår stipendkomité's kvote, fordi billedkunstfeltet i så stor grad adopterer inn andre kunstneriske uttrykk og i større grad enn andre felt er sjangeroverskridende utover billedfeltet tradisjonelt. Her ønsker og etterlyser vi mer kunnskaper, gjennom undersøkelser og forskning, for å kartlegge stipendordningenes rekkevidde, gå gjennom behov, kvotefordeling og tildelingsprosent for å spisse ordningene dit det trengs mest.

Vi er glade for å se en økende bevissthet og anerkjennelse i Kulturrådet generelt for at billedfeltet har vært underprioritert i mange år i forhold til andre kunstfelt. Det er viktig at Kulturrådet fremover fortsetter å rette opp, slik at billedkunsten kan nå sitt fulle potensiale og for å styrke denne kunstnergruppens autonomi og økonomi.

4. Diversestipend - et forslag til undersøkelse og vurdering

En ting som ofte har blitt diskutert i vår organisasjon er å gjøre noen endringer i tildelingen av Diversestipend. Vi våger oss derfor frem med et forslag til videre vurdering og grundig konsekvensanalyse, før noe endres permanent.

Forslaget er at behandlingen av diversestipendene skilles fra behandlingen av arbeidsstipendene, de langvarige stipendene og (for vår del) vederlagsstipendene i størrelsesorden kr 100 000 og oppover, samt at fristen forskyves til våren. Dette vil lette både søknadsmengden i behandlingen og trolig også søknadsportalens kapasitet i SKS.

Hovedgrunnen er den store mengden søknader hos billedkunstnerne, som er langt større enn hos noen av de andre kunstnergruppene. Den er i en egen klasse for seg størrelsesmessig, noe som fører til at det blir ekstra stort press på vår komité. Søknadsbehandlingen skal skje over en relativt kort periode og det er en begrensning for hvor mange søknader man kan gå igjennom og vurdere. NBK ser at søkertallene øker år for år. For å imøtekomme presset på komitéen og beholde den kvalitativt solide behandlingen søknadene får idag, er forslaget tilpasset for å lette søknadsbyrden.

Diversestipendene fra Staten foreslås behandlet samtidig med vurderingen av prosjektstøtten i NBK på våren istedenfor. Vi bruker allerede tre kunstnere fra den samme stipendkomitéen som for statlige stipend, til denne søknadsrunden i NBK.. Søknadene for prosjektstøtte og diversestipend likner også mer i formen på hverandre enn hva søknadene for diversestipend og arbeidstipend/langvarige stipend gjør. Diversestipend gir også støtte til etablering, konkrete materialer til et prosjekt, kurs, reise, utstyr, markedsføring og konsulentbistand – og ikke til å generelt videreutvikle kunstnerskapet eller til kunstnerisk fordypning over tid. For komitéen blir det mer sammenliknbart med vurderingen av prosjektstøtten.

Retningslinjene til både Diversestipend (DIV) og Diversestipend for nyutdannede (DIVU) avviker fra Arbeidsstipend, Arbeidsstipend for Yngre Nyetablerte Kunstnere, Stipend for Etablerte Kunstnere og Stipend for Seniorkunstnere – særlig med hensyn til at studenter (se forskrift) og innehavere av Garantiinntekt kan søke.

Dette er kanskje ikke en optimal løsning for alle kunstnergrupper, som ikke har like stor mengde stipend eller søkere og hvor Diversestipendene utgjør en stor del av stipendmassen. For disse gruppene er det kanskje en fordel at dette er en valgfri ordning, men det å kunne velge å spre behandlingen utover våren - ville lettet Billedkunstnernes innstillingsarbeid betydelig og imøtekommet presset med søknader i mengde.

Vi antar at andelen søkere på DIVU også vil øke i årene som kommer, og behandlingen av disse trenger mer tid grunnet form og mengde, ettersom de skiller seg ut fra de øvrige stipendordningene. Vi merker også økt søking fra studenter som har studert i utlandet og ved andre institusjoner, enn de som tradisjonelt har søkt eller fått utdanningsstipendet.

For Billedkunstnerne kan en løsning være å sette sammen et mindre utvalg av komitéen (3 stykker) som behandler søknadene separat, slik det allerede gjøres med Prosjektstøtte fra Vederlagsfondet. Ut i fra årets søkerantall på 968 (DIV) og 113 (DIVU) vil dette anslås til 1-2 ukers ekstra behandlingstid for billedkunstneres del på våren.

5. Annet

5.1 Aldersgrense på stipend

Videre vil Norske Billedkunstnere oppfordre til en gjennomgang av aldersgrensen for stipend for seniorkunstnere, med mulighet for forlengelse utover fylte 67 år. Til sammenligning har arbeidsstipend ingen aldersgrense. Kunstnere går ikke av med pensjon ved fylte 67, men er yrkesaktive så lenge de kan; gjerne resten av livet. Vi kjenner alle til kunstnere som har hatt sine mest produktive år, på sine eldre dager. Billedkunstnere har også svært lang etableringsfase etter en lang utdanning, som også påvirker resten av det yrkesaktive livet. Det kan nevnes at Bildende Kunstneres Hjelpfonds stipend for eldre kunstnere, har en nedre aldersgrense på 60 år. Der er 61,3 % av søkerne i 2016 over fylte 67 år. Den eldste søkeren i årets søkermasse er født i 1926.

5.2 Forenkling av søknadsprosess

NBK tilslutter seg helt og fullt Kunstnernettverkets kommentar og vil spesielt henstille Kulturrådet om å tilpasse søknadsskjema til de ulike kunstfeltene. Mange av spørsmålene er ikke aktuelle for alle kunstfelt og mange viktige funksjoner for å lette arbeidet mangler. Søkerne bruker mye tid på å fylle ut disse skjemaene, men ikke minst stipendkomitéene bruker enormt med tid på å i det hele tatt danne seg et overblikk over søknadsmaterialet og kunstnerskap for å ha mulighet til å foreta en kvalifisert avgjørelse om innstilling til stipend.

Norske Billedkunstnere ønsker Utvalget og den nedsatte arbeidsgruppen lykke til med den videre utredningen og ber dere gjerne ta kontakt, om det skulle være behov for det.

Mvh for NBK

Hilde Tørdal
Styreleder

Gidsken Braadlie
Fung. daglig leder

Maren Sofie Fjordholm
Stipendkomiteens sekretær

Oslo, 01.02.16

Om forvaltning og organisering av statens kunstnerstipend - Innspill fra Norske Dansekunstnere -

NoDa viser til brev fra Statens Kunstnerstipend til kunstnerorganisasjonene av 18.12.15, og takker for muligheten til å gi innspill både på informasjons- og innspillmøtet den 15.februar og gjennom dette skriftlige innspill. NoDa ser frem til Utvalgets utredningsarbeid.

Innledningsvis vil vi bemerke at NoDas forbundsleder er en av forfatterne bak Kunstnernetverkets innspill, og NoDa viser til dette og støtter dette. Siden det ikke er nødvendig å gjenta momentene fra Kunstnernetverkets innspill, konsentrerer vi oss om spesifikke momenter som vedrører stipendkomiteen for dansekunstnere og vår organisasjon. Vi viser også til vår høringsuttalelse til *Gjennomgang av Norsk Kulturråd* med våre kommentarer til dennes omtale av stipendsystemet.

Overordnet om mulige endringer

NoDa er generelt positiv til utredninger som øker kunnskapsgrunnlaget om våre bransjer. Dersom man skal foreta endringer i det vi oppfatter som et velfungerende system, er det maktpåliggende at det bygger på et grundige analyser tydelig forankret i et solid kunnskapsgrunnlag. Eventuelle endringer på tynt grunnlag foranlediget av endringsivrige politikere, byråkrater eller andre maktpersoner er ikke ønskelig. Utvalget/Statens Kunstnerstipend og Kulturrådet er sentrale faginstanser, og NoDa forventer at deres faglige vurderinger er dypt forankret i solid fagkunnskap. Politisk begrunnede endringer og retningsvalg skal politikerne selv stå for. Vi er derfor glade for at Utvalget og det fagmiljøet det representerer fikk oppdraget med å lage denne utredningen.

Om NoDa som aktør

NoDa er et landsomfattende og uavhengig kunstnerforbund, fagforbund og interesseorganisasjon. NoDa organiserer dansere, koreografer og dansepedagoger over hele landet. Kriteriet for medlemskap er at man har profesjonelt virke som dansekunstner, eventuelt utdanning på BA-nivå fra relevant utdanning. NoDa er demokratisk organisert og det er kunstnere/medlemmer som fyller alle tillitsverv i alle ledd og styrende organer, utvalg og komiteer. NoDa har i overkant av 800 medlemmer, og er det eneste forbundet som representerer dansekunstnerne.¹ Tradisjonelt har organisasjonsgraden vært meget høy, imidlertid eksisterer det ingen undersøkelse e.l. statistisk materiale vi kjenner til som dokumenterer organisasjonsgraden. Vår antagelse i dag er at det kan være noe lavere organisasjonsgrad enn tidligere i yngre årsgrupper. Utfra kjennskap til miljøet vil vi anslå dagens organisasjonsgrad til å ligge noe over 70%.

¹ Unntak: danserne i Nasjonalballetten er organisert i MFO (sammen med sangerne og musikerne).

Oppnevningsprosedyre

Medlemmene i stipendkomiteen for dansekunst velges av Generalforsamlingen i NoDa, organisasjonens høyeste organ. Den foregår hvert år i april-mai, og alle medlemmer har møte-, forslags- og stemmerett (altså ikke bare representanter eller delegater). Det er på forhånd utarbeidet en innstilling over kandidater til stipendkomiteen, og denne er kunngjort tre uker før generalforsamlingen. Innstillingen er utarbeidet av valgkomiteen i NoDa. Valgkomiteen utnevnes av styret i NoDa. Ethvert medlem har likevel rett til å foreslå andre kandidater, helt frem til generalforsamlingen er i gang. Hele denne ovennevnte saksgangen er forankret og sikret gjennom organisasjonens vedtekter.

Forholdet til armlengdes avstand-prinsippet

Den makt-/myndighetsrolle organisasjonene er gitt i dagens system, er kun makten til å oppnevne komiteen. Komiteen er uheldet i sitt arbeid på samme måte som fagutvalgene i Kulturrådet, underlagt de samme habilitetsregler som dem, samt gjeldende forskrifter og retningslinjer fra SKS. Komiteen rapporterer resultatet av sitt arbeide – som er en innstilling - direkte til det departementsoppnevnte Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Ingen i NoDas styre eller sekretariat har på noe som helst tidspunkt innsyn i arbeidet, påvirkning på arbeidet, eller informasjon om resultatet/innstillingen. Vi er like spente og uvitende som alle andre inntil stipendmottagerne kunngjøres offentlig. Med andre ord har ikke organisasjonen noen rolle i selve vurderingen og tildelingen av stipender. Armlengdes avstand-prinsippet er således vel ivaretatt og sikret.

Komiteens kompetanse

Valgkomiteens innstilling til kandidater er slik at stipendkomiteen til sammen har bred kompetanse innen kunststartens forskjellige sjangre/miljøer, at de har spredning i alder/generasjoner, nettverk og geografi og at de er aktive og ser så mange kunstneres arbeid som mulig. Å sette sammen en så god sakkyndig komite kan sannsynligvis bare gjøres av en tilsvarende god sakkyndig komite, - og det er NoDas valgkomite. Med all respekt; Utvalget er ikke en slik komite. Med sin meget begrensede innsikt i det mangfoldige dansemiljøet ville oppnevning fra Utvalget medført utvikling i negativ retning hva gjelder kompetanse, bredde, mangfold, treffsikkerhet og transparens, - og må derfor sies å representere det motsatte av et profesjonaliserende tiltak.

Å lykkes med miksen av kompetanse er avgjørende for å skaffe stipendkomiteen nødvendig integritet og legitimitet, slik at ikke enkeltkunstnere/grupper skal føle at de ikke ivaretas i komiteen, noe som raskt kan skape grobunn for misnøye og mistro til systemet. At stipendkomite-medlemmene selv er kunstnere gjør også at de har første- og annenhånds erfaring med hvilken virkning et stipend har/kan ha for en enkelt kunstners karriere, og tilsvarende hva uteblivelse av stipendmidler kan ha for enkelte kunstnerkarrierer. Denne bevisstheten om hvilket skjebnetungt ansvar som ligger på stipendkomiteen virker ytterligere skjerpene på behandlingen.

Komiteens arbeidsvolum

Stipendkomiteen gjør etter våre erfaringer en samvittighetsfull og god jobb med stipend-innstillingene. Antall søknader var for 2016 om lag 430. Selve lesingen av søknader med registrering av vurderinger bruker de omkring 75-130 timer på hver, her er det individuelle forskjeller. Dette inkluderer studering og vurdering av innsendte vedlegg, så som DVD'er, lenker til nettsteder, og lignende. De møtes til plenumsmøter 5-7 ganger, av ca 5 timers varighet pr dag. Plenumsmøtene skjer nesten alltid i helger, av nødvendighet fordi det ellers vil gjøre for stor skade på yrkeskarrierene til komiteens ulike medlemmer. I tillegg kommer konstituerende møte, informasjonsmøte i SKS, ekstraordinære møter i forbindelse med klagesaker, m.m.

NORSKE

DANSEKUNSTNERE

Forbundet for dansere, koreografer og pedagoger

E-mail: noda@norskedansekunstnere.no

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo
Tlf: 21 02 71 80 Fax: 21 02 71 81
Internett: www.norskedansekunstnere.no

Komiteemedlemmene oppfordres til å se mange forestillinger, noe som også naturligvis krever tid. Eksempelvis 20 danseforestillinger vil typisk representere ca 25 timer effektiv forestillingstid, og det dobbelte dersom man inkluderer reisetid. Det er heller ikke uvanlig at noen fra komiteen utfører en eller flere reiser innenlands for å delta ved ulike festivaler og se forestillinger – eksempelvis til Oktoberdans, Dansefestival Barents, e.l.

Vi vil bemerke spesielt at overgangen fra stipend for gjennomført kunstutdanning, som var automatisk, til diversestipend for nyutdannede, som er søkbart, medførte en dramatisk økning i arbeidsmengde for stipendkomiteen for dansekunstnere. Antall søknader ble straks mye høyere, og disse søknadene inneholder i tillegg et budsjett som skal studeres og vurderes.

Konklusjonen er at stipendkomiteen nedlegger et arbeid av betydelig omfang, som ikke på langt nær samsvarer med den kompensasjonen som ytes. Denne ekstraservicen/frivilligheten kan ledes tilbake til at komiteemedlem etter dagens system er et tillitsverv man er valgt til – av sine «egne», altså av andre dansekunstnere. Det er betimelig med en justering av kompensasjonen slik at den bedre samsvarer med den faktiske ressursbruken, og skal man tale om "profesjonalisering av arbeidet med søknadsbehandling" er det åpenbart at dette må utbedres. Dersom man eventuelt skulle ville endre struktur for komiteeoppnevning vil man bli nødt til å ta høyde for betydelig økte kostnader til honorar/lønn til komiteemedlemmer.

Komiteens økonomiske kostnader

Honoreringen av komiteens medlemmer er som beskrevet i avsnittet over ikke i samsvar med tidsbruken. Styret i NoDa har gjentatte ganger fått tydelige og berettigede tilbakemeldinger fra komiteen om for stor avstand mellom tidsbruk og kompensasjon, noe som er en ubehagelig posisjon å være i for et fagforbund. Per nå honoreres medlemmene med kr 16800 per år, og lederen med kr 31800 per år. Praksis i stipendkomiteen for dansekunst har vært at lederen også utfører sekretær oppgavene, så det forhøyete honoraret er en kombinasjon av disse to ansvarsrollene og oppgavene. Vår oppfatning hittil er at det er slik vi utnytter de begrensede ressursene mest effektivt. Alternativet med en sekretær "utenfra", for eksempel én fra NoDas sekretariat, ville beslaglagt så mye av potten til regulære lønnsmidler at det ville blitt urimelig lite til fordeling blant komiteens medlemmer.

Beløpet NoDa mottar fra KUD for arbeidet med statens kunstnerstipend var i 2015 kr 129.500.

1. Avlønningen av komiteen beløp seg i fjor til kr 113.000, inkl AGA. Komiteemedlemmene er tilknyttet som ikke-ansatte lønsmottakere, følgelig betaler vi AGA, men ikke feriepengene.
2. NoDa dekker reiseutgifter, enten for å se forestillinger på en annen kant av landet, eller for at et komiteemedlem skal komme til Oslo for plenumsmøte(r). Dagens komite har et medlem fra Nord-Norge og vedkommende koster om lag 10.000 kr i reise og opphold for hver tur til Oslo.
3. NoDa dekker billettutgifter for å stimulere komiteen til å se kunstnerne/søkernes arbeider. Vi setter normalt et budsjett på kr 10.000 til dette formålet.
4. NoDa dekker også enkel bevertning på de lange plenumsmøtene, i 2015 beløp dette seg til kr 4.000.
5. Andre tjenester og realverdier NoDa bidrar med til stipendkomiteens arbeide innbefatter å holde møtelokaler, være vertskap, holde og tilrettelegge teknisk utstyr, servicetjenester, koordinasjon ved møtearrangering, support, regnskapsføring, lønnskjøring, formidling av informasjon fra SKS sekretariat, og annen generell administrasjon. For øvrig medgår det også ressursbruk knyttet til selve oppnevningen, arbeidet valgkomiteen gjør med å søke, vurdere, rekruttere og innstille kandidater, samt videre behandling i organisasjonen.

NORSKE

DANSEKUNSTNERE

Forbundet for dansere, koreografer og pedagoger

E-mail: noda@norskedansekunstnere.no

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo
Tlf: 21 02 71 80 Fax: 21 02 71 81
Internett: www.norskedansekunstnere.no

Verdien av alt arbeidet i pkt 5 summerer seg minimum til et par titusen kroner. Dette, sammen med underskuddet av direkteutgiftene nevnt i pkt 1-4, betales i dag av NoDa. Det er medlemmenes kontingent som finansierer forbundet, altså er det medlemmene i NoDa som belastes for arbeidet med statens kunstnerstipend. Dette er etter vår mening en uholdbar praksis fra staten sin side, og vi forventer at denne utredningsrunden konkluderer med forslag til tiltak som vil bedre dette misforholdet.

Forholdet til uorganiserte

NoDa registrerer at det i enkelte utredninger sås tvil om i hvilken grad uorganiserte har tilgang til stipendmidler, eller eventuelt skulle ha en diskfavør i så måte. Vi vil hevde at slike udokumenterte påstander avslører kunnskapsløshet hos dem som er satt til å utrede. Stipendkomiteen har ingen mulighet til å vite hvem av søkerne som er medlemmer eller ikke-medlemmer, verken av NoDa eller av ev. andre organisasjoner. Våre medlemslister er ikke offentlige, og stipendkomiteen får dem ikke. Uansett ville ev. medlemskapsforhold vært irrelevant og uvedkommende for den kunstfaglige vurderingen som praktiseres i stipendkomiteen.

For dette innspills skyld foretok vi noe vi aldri før har gjort, nemlig en kryssjekk av alle stipendmottagerne i 2015 opp mot våre medlemslister. Det viste at av stipendmottagerne totalt var 42% ikke-medlemmer av NoDa. Brutt ned på stipendtyper var andelen 50% i diversestipend for nyutdannede, den var 41% i vanlige diversestipend, og den var 23% for arbeidsstipendene (inkl de langvarige). Vi vil hevde at dette beviser at mistanker knyttet til medlemskap er grunnløse.

Forholdet til vederlagsmidler

Dansekunstnere har svært liten tilgang på vederlagsmidler, det finnes ingen fonds, avsetninger, bevilgninger e.l. som enkelte andre kunstnergrupper har. Likevel eksisterer det noen midler opptjent gjennom visse typer bruk av audiovisuelle produksjoner, disse innkreves og forvaltes gjennom Norwaco. Disse midlene nyttes kollektivt til å finansiere noen kurs o.a, men også til 4 årlige stipender a kr 30000. Forvaltningen av disse 4 stipendene har NoDa av praktiske og pragmatiske hensyn lagt til stipendkomiteen. Både i beløp og antall er disse fire «vederlagsstipendene» så vidt beskjedne at NoDa ikke har funnet det formålstjenlig å bygge opp alternativt utvalg med tilsvarende kompetanse. Det er for øvrig en adskilt saksgang og tidsløp som knytter seg til disse fire stipendene.

Komiteens fagområde

Stipendkomiteen for dansekunst har i dag et tallrikt og vidtfavnende kunstfelt å forholde seg til. Denne ene stipendkomiteen for dansekunst skal ta ansvar for både skapende kunstnere som koreografene, og utøvende kunstnere som danserne. Dansebransjen består av flere hovedsjangre og undersjangre, med ulike tilhørende grupper av kunstnere, med helt ulike perspektiver og forståelser av seg og sitt virke. Denne ene komiteen for dansekunst skal også strekke seg over alle målgrupper, enten man er involvert i kunst for barn, for ungdom, for voksne, for bygda, for Berlin-scenen, for DKS, for galleriet, i naturen, i byen eller hvilken kontekst som helst. Vi oppfatter at stipendkomiteen for dansekunst har et mangfoldig og vidt område i dag, og vi vil advare sterkt mot å øke områdene komiteen skal forvalte, gjennom eksempelvis sammenslåing av flere komiteer.

Noe kan alltid forbedres

Til sist vil vi gjerne formidle at ting kan alltid forbedres, så også organisasjonenes rolle i stipendforvaltningen. Vi tror at det kan ligge muligheter til forbedringer gjennom mer åpen kunnskapsdeling komiteene imellom, av metoder og praksiser. Det kan tenkes at det finnes forbedringer og effektiviseringer å hente ut ved å lære av hverandre. Innføring av en observatør-rolle i komiteen(e) fra SKS sentralt (sekretariatet/Utvalget) kan også muligens være

NORSKE

DANSEKUNSTNERE

Forbundet for dansere, koreografer og pedagoger

E-mail: noda@norskedansekunstnere.no

Welhavensgt. 1, 0166 Oslo
Tlf: 21 02 71 80 Fax: 21 02 71 81
Internett: www.norskedansekunstnere.no

en kilde til formidling av forslag til forbedringer til de enkelte komiteene. For NoDas del kunne gjerne selve sekretær-funksjonen ivaretas av en person fra SKS' sekretariat, det ville sikre en trygg, profesjonell ivaretagelse og kontinuitet i denne viktige funksjonen. Samtidig vil det avlaste arbeidsvolumet og dermed kostnadene ute i organisasjonene. Inndekning av organisasjonenes kostnader og en viss standardisering av honorering er forhold som absolutt bør forbedres i dagens system. Det kan også hende at eventuelle endringer/tiltak ikke passer like godt for alle stipendkomiteer, men likevel kan/bør gjennomføres for noen.

Avslutning

Vi vil gjerne bli bedre, og evalueringer og utredninger er derfor velkomment. Vi håper at vi med denne innspillsrunden har bidratt med tilfang av fakta slik at dagens system blir best mulig belyst, og derigjennom at vurderinger av endringer blir gjort på et omfattende og felles kunnskapsgrunnlag.

Avslutningsvis vil vi igjen vise til Kunstnernettverkets innspill. Vi ønsker Utvalget lykke til med arbeidet. Vi er selvsagt alltid tilgjengelige for spørsmål, oppklaringer eller utdypringer.

Vennlig hilsen
Norske Dansekunstnere,
forbundet for dansere, koreografer og pedagoger

Peder Horgen
forbundsleder

 NORSKE DANSEKUNSTNERE

NORSKE

DANSEKUNSTNERE

Forbundet for dansere, koreografer og pedagoger

E-mail: noda@norskedansekunstnere.no

Welhavens gt. 1, 0166 Oslo
Tlf: 21 02 71 80 Fax: 21 02 71 81
Internett: www.norskedansekunstnere.no

Oslo, 1. februar 2016

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere
post@kulturradet.no

Innspill til forvaltning av statens stipend og garantiinntekter for kunstnere

Norsk Oversetterforening (NO) viser til Kunstnernetverkets felles innspill som vi stiller oss bak. Vi ser ingen grunn til å gå i detalj på punkter som allerede er utførlig redegjort for av Kunstnernetverket, og vil her i hovedsak ta opp punkter som vedrører oversetterne spesielt. Vi ble på møtet 15. januar særlig oppfordret til å redegjøre konkret for hvordan stipendkomiteen velges og for kunstnergruppens organisasjonsgrad. Her følger en kort redegjørelse.

Norsk Oversetterforening og oversetternes organisasjonsgrad

NO er, anerkjent av kulturdepartement som mottaker av bibliotekvederlag, medlem av Kopinor og Norwaco og ansett å "representere en vesentlig del av opphavsmennene" på feltet. Foreningen har, som alle kunstnerorganisasjoner, opptakskrav: To oppførte eller utgitte oversettelser, som leses opp mot originalen av Faglig råd, som vurderer om oversettelsen holder tilstrekkelig kvalitet. Dette innebærer at foreningen ikke kan eller vil organisere *alle* oversettere. Likevel kan vi anslå at vi organiserer opp mot 75-80 % av oversetterne av stipendmeritterende litteratur. Om man medregner alle skjønnlitterære bokoversettere, også på massemarkedet, er tallet noe lavere.

NO gjennomgår årlig alle de sentrale forlagskatalogene for å få en oversikt over nye/uorganiserte oversettere. Alle nye oversettere tilsendes informasjon om foreningen.

En indikasjon på organisasjonsgraden er innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur: En rask oversikt (ikke komplett) over 235 innkjøpte bøker i perioden 2013-14 viser at ca. 80 % var oversatt av NO-medlemmer og ca. 20 % av ikke-medlemmer. Av disse siste var en betydelig andel enten universitetsansatt eller hadde annen skribentvirksomhet som hovedvirke. Flere av de innkjøpte hadde også medlemskapssøknad til behandling i NO da de ble innkjøpt.

I et lengre perspektiv er det etter det NO erfarer uhyre få oversettere av meritterende litteratur, og som ikke har en annen skribentvirksomhet som hovedvirke, som ikke er eller før eller siden blir medlem av foreningen.

Oppnevning av komité

NOs stipendkomité er foreningens faglige råd som også behandler medlemskapssøknader, noe som gir dem en bred kjennskap til medlemmenes virke og kompetanse. Rådet behandler søknader om både foreningens egne vederlagsstipender og Statens kunstnerstipend. Faglig råd består av seks valgte medlemmer pluss en styrets representant samt rådets sekretær (foreningens daglige leder).

Medlemmene i Faglig råd/stipendkomiteen velges på årsmøtet etter innstilling fra en årsmøtevalgt valgkomité. Det er direkte valg på rådets leder og nestleder. Alle velges for to år om gangen. Maksimal funksjonstid er seks år. I sammensetningen av komiteen skal valgkomiteen å ta hensyn til språk- og litteraturkompetanse. Alle foreningens medlemmer har rett til å foreslå kandidater til Faglig råd. Anslagsvis deltar i underkant av 30 % av foreningens ca. 330 medlemmer på årsmøtet. Medlemmer som ikke stiller på årsmøtet har anledning til å sende inn forhåndsstemme.

Etter vårt syn er dette en demokratisk og transparent måte å oppnevne stipendkomiteen på.

Stipendarbeidet

Stipendutlysning skjer gjennom foreningens rundskriv, på hjemmesiden og via sosiale medier. I tillegg tilskrives alle uorganiserte oversettere vi kjenner navnet på, og vi henvender oss til redaktører for oversatt litteratur i alle større forlag og ber dem videreformidle stipendutlysningen til eventuelle uorganiserte oversettere.

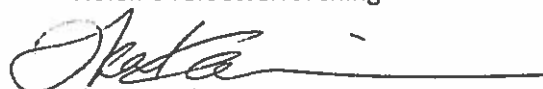
I stipendbehandlingen likebehandles medlemmer og ikke-medlemmer. NOs stipendkomité/Faglig råd behandler de statlige stipendene og foreningens egne vederlagsstipender under ett. Dette gir en åpenbar effektivitetsgevinst, og man unngår dobbelttildelinger, og ikke minst får man sørget for at kvalifiserte søkere ikke faller utenfor.

Medlemmer av Faglig råd som selv søker foreningens arbeidsstipend eller Statens kunstnerstipend, deltar ikke i stipendarbeidet overhodet. (Dette gjelder imidlertid ikke foreningens vederlagsfinansierte diversestipender.)

NOs administrasjon mottar årlig mange henvendelser vedrørende statens stipender og bruker mye tid på informasjon og søknadsveiledning.

Vi takker for muligheten til å komme med innspill, og bidrar gjerne med mer informasjon om ønskelig.

Med vennlig hilsen
Norsk Oversetterforening

Ika Kaminka
foreningsleder

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere

post@kulturradet.no

Oslo 01.02.16

Innspill til organiseringen av Statens kunstnerstipend og mulige endringer

Vi takker for at vi blir gitt anledning til å komme med innspill.

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere viser til og slutter seg til det felles innspillet Kunstnernetverket har kommet med. Vi vil her utfylle dette med følgende momenter:

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere er en organisasjon som organiserer skjønnlitterære forfattere av bøker skrevet for barn og ungdom. Vi har i overkant av 330 medlemmer og ble stiftet i 1947. Vårt litterære råd, som består av seks medlemmer, tildeler ulike stipender etter søknad, så som arbeidsstipend og diversestipend. I tillegg til dette innstiller det samme rådet også søkere til statens stipender, som tildeles av Statens Kunstnerstipend.

NBUs litterære råd velges av foreningens årsmøte. Et rådsmedlem velges først for tre år, deretter for et år av gangen inntil seks år. Halvparten av rådets medlemmer bruker nynorsk som litterært språk.

Ved sammensetting av det litterære rådet legges det vekt på kjønn, aldersspredning, bosted, litterær språkform og kompetanse på ulike felter innen barne- og ungdomsbokfeltet, som ungdomsbøker eller bildebøker. I tillegg ser vi på erfaring og eget forfatterskap, ved at både svært erfarne og ganske nye forfattere sitter i rådet. Rådet forholder seg til et sett habilitetsregler. Vi opplever derfor vår stipendkomité som representativ for fagfeltet og at den, ved den jevne rulleringen av medlemmer, hele tiden får nye stemmer og synspunkter inn. Komitéen har ingen bindinger og tar ikke hensyn til markedsmessige eller formidlingsmessige forhold. Alt arbeid i rådet er konfidensielt.

Det finnes ingen objektive kriterier å vise til når det skal tildeles stipender for barne- og ungdomsbøker. Det er ingen kvalifiserende utdanning og det er ikke noen

Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere
Postboks 261 Sentrum, 0103 OSLO
Tlf: 22 47 85 70, Faks: 22 42 53 58
sekretariat@nbuforfattere.no
<http://www.nbuforfattere.no>

konkurranseresultater å bedømme søkerne etter. Forfattere av barne- og ungdomsbøker har ulik utdannelse, ulik erfaring og det utgis svært ulike bøker. Det er ikke mulig å avgjøre et litterært verk ut fra en prosjektbeskrivelse. Den eneste måten man kan bedømme et forfatterskap på, er gjennom de bøkene forfatteren har skrevet. Det er også det kriteriet vårt råd benytter. De leser alle nyere bøker av stipendsøkerne.

Men bøkene må også plasseres inn i en større sammenheng. En stipendkomité må også ha kjennskap til de andre bøkene, bøkene til dem som ikke søker stipend det aktuelle året. Det er ikke bare den enkelte boka som skal vurderes, det er hele forfatterskapet og den utviklingen dette har, som rådet skal ta stilling til når det vurderes om en kandidat bør få stipend. For å kunne klare dette, leser det litterære rådet absolutt alt som kommer ut av ny, norsk skjønnlitteratur for barn og ungdom. Dette igjen betyr at det må leses flere hundre bøker i året. Rådsmedlemmenes arbeid pågår derfor gjennom hele året. Vi tør påstå at medlemmene av vårt litterære råd er de som til en hver tid har mest kjennskap til ny, norsk skjønnlitteratur for barn og ungdom.

Også hensiktsmessighet må trekkes fram. Det at rådet, som tildeler NBUs egne stipender, også innstiller til de statlige, sikrer for det første at ingen blir tildelt større stipender fra to hold samtidig. Det sikrer også at stipendene blir spredt bedre utover, siden vurderingsarbeidet pågår parallelt for de to stipendtildelelene. Vi vil også peke på det økonomiske i dette. Det er svært kostbart å ha en kvalifisert stipendkomité som skal lese all barne- og ungdomslitteratur. Det er vår forening som dekker den aller største delen av denne utgiften. Hvert rådsmedlem får i år 115.000 kr i lesepenger. Rådets leder mottar et noe større beløp. I tillegg påløper utgifter til reiser og opphold. Det påløper også en god del sekretariatskostnader i forbindelse med stipendbehandlingen.

Vi vil derfor peke på følgende momenter for at dagens ordning, hvor NBUs stipendkomité også innstiller til Statens kunstnerstipends stipender, bør fortsette:

En "forenklet" komitéstruktur, hvor én komité skal vurdere stipender for ulike litteraturformer, vil ikke kunne klare å sette seg inn i alle typer litteratur og å lese alt relevant, både bøkene til alle søkerne og sammenlignbar litteratur av ikkesøkere.

Det vil koste mye mer å fordele vurderingsarbeidet på flere komiteer. NBU dekker i dag den største delen av utgiftene med arbeidet.

Vennlig hilsen

for Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere

Bjørn Ingvaldsen, leder

KRITIKERLAGET
NORWEGIAN CRITICS' ASSOCIATION

Oslo, 1.2.2015

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere
post@kulturradet.no

Innspill til organiseringen av Statens kunstnerstipend og mulige endringer

Norsk kritikerlag støtter de synspunktene som kommer frem av Kunstnernetverkets innspill.

Med vennlig hilsen
for Norsk kritikerlag

Anne Merethe K. Prinos
generalsekretær

Statens kunstnerstipend

post@kulturrad.no

Fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening

Deres ref: 15/4786 - dato 06.01.2016

Statens kunstnerstipend – skriftlig innspill til Utvalgets evalueringsoppdrag

Vi viser til brev fra Kulturdepartementet av 18.12 2015 der vi blir bedt om å komme med skriftlige innspill til Utvalgets evalueringsprosess, som i følge oppdragsbrev fra departementet skal se nærmere på "... stipendstrukturen, stipendkomitéstrukturen, reglene for oppnevning av stipendkomiteene og Utvalgets ansvar og myndighet". Vi har fulgt punktene i brevet fra Departementet, datert 28.10.2015, og oversender herved våre innspill. Vi står gjerne til rådighet for videre samtaler. Vi viser forøvrig til Kunstnernettverkets innspill som vi stiller oss bak.

1. Utvalgets mandat og ansvar

Formål: Sikre prinsippet om armlengdes avstand.

NFF ønsker under dette punktet spesielt å kommentere den tilsynelatende utbredte forestillingen om at Statens kunstnerstipend representerer et organisasjonsmessig problem for kulturpolitikken sine ideale fordring om armlengdes avstand. Forestillingen synes å ha forankring i analyser av Per Mangset og hans gjentatte argumentasjon om "korporatisme" i norsk kulturpolitikk. Statens kunstnerstipend (SKS) trekkes her frem som et spesielt eksempel på "samrøre" og "sterk korporatisme". Mangsets fargerike ordbruk om SKS understøttes imidlertid ikke av forskningsdata og han oppfordrer til mer inngående studier av komitearbeidet i kunstnerorganisasjonene. Denne oppfordringen er fulgt opp i deler av forskningsprosjektet Kunst! Makt!, som

undertegnede var leder av. Nyere forskning bekrefter at Mangset overser at det er et stort mangfold av organisasjoner og ordninger det er snakk om, og at de rutine, reglementene og faktiske interessene som kunstnerorganisasjonenes stipendkomiteer arbeider etter, heller styrker, enn svekker armlengdeprinsippet.

Vi vil kunne utdype vår argumentasjon på dette området. Kort gjengitt er vi enige med Mangset i at prinsippet om armlengde først og fremst gjelder avstand og relasjoner til staten og det parlamentariske systemet, men at også relasjoner til det sivile samfunnet generelt, og kunstnerorganisasjonene spesielt, må analyseres. Men Mangsets analyser av Statens kunstnerstipend, slik de for eksempel kommer til uttrykk i TF-rapport nr. 314, punkt 5.5, og i hans nyere sammenligninger mellom svensk og norsk kulturpolitikk (se Nordisk kulturpolitisk tidsskrift 1/2015), har en tendens til å skifte fra diskusjon av *indikatorer* på avstand (oppnevningrutiner, representasjonslogikker i komiteesammensetninger, organisering av komitéarbeid, vektlegging av andre enn kvalitetsmessige kriterier for tildeling), til å målbære en generell mistenkeliggjøring av kunstnerorganisasjonenes *organisasjonsmessige egenart*. I stedet for å fastholde kriteriene for å måle mer eller mindre armlengde, betegnes organisasjonenes rolle som pr. definisjon "korporativ", fordi de anses som "fagforeninger" som "...nærmest per definisjon har en annen agenda". (Mangset 2015, s. 60). Dette er ikke tilstrekkelig bevis for at stipendkomiteenes i dagens ordning svekker SKS armlengde, og Mangsets analyser mister her troverdighet og relevans som situasjonsbeskrivelse for en oppdatert kunstpolitikk.

Vi er helt uenige i at Statens kunstnerstipend er å anse som "et korporativt organ", slik det påstås i Mangsets artikkel. Analyser av kunstnerorganisasjonenes relasjoner til SKS bør analyseres og forstås kulturpolitisk etter de samme kriteriene for armlengdes avstand som Mangset benytter andre steder. Det viktigste og avgjørende kriteriet er knyttet til spørsmålet om komiteene kan anses som uavhengige og autonome i sine vurderinger av kunstnerisk kvalitet. Nyere undersøkelser viser at medlemmer i kunstneriske bedømmingsutvalg gjerne holder det for utenkelig at de kompromisser med sin egen faglige dømmekraft, at de sier "ja" til å stille til valg ut fra en forståelse av at man stiller opp for et større fellesskap, og i de muntlige komiteeforhandlingene virker kunstfaglige kjepphester ofte mot sin hensikt. Komiteemedlemmer både forstår og ivaretar armlengdeproblematikk og er generelt skeptiske til at administrative rutiner eller interesser virker inn på de faglige beslutningene.

Dermed ikke sagt at dagens komiteer kan forbedres. Men kriterier for armlengde som ellers gjelder, kan brukes på alt fra innstillingsrutiner, på organisasjonenes bruk av årsmøter i valgprosessen, på reglement og rutiner for komitéarbeidet, og på administrativ tilrettelegging. Vi mener Utvalget for SKS kan innta en mer aktiv rolle i å kontrollere og overse komiteene etter disse kriteriene og dermed også mer tydelig innta rollen som kulturpolitisk garantist for ordningenes armlengde. I denne forbindelse kan man f.eks formalisere et punkt om at organisasjonene ikke kan nekte observatører (f.eks uavhengige forskere) innsyn i prosessene.

Vår argumentasjon indikerer at forskningsgrunnlaget som i dag benyttes i kritikken av SKS ikke er i samsvar med virkeligheten, og at det kan føre til feilaktige, kulturpolitiske vurderinger om den til stadighet gjentas.

Formål: Avbyråkratisering og forenkling:

NFF støtter departementets ambisjoner på dette punkt, og vil mene at det går an å se dagens ordning, der kunstnerorganisasjonene ivaretar armlengdes-hensynet gjennom sine komitéssystemer, under oppsyn av og i dialog med Kulturrådets administrasjon og Utvalget, som et system som forenkler og effektiviserer forvaltningen og tildelingsprosessen. Det gjelder særlig de organisasjonene som fordeler relativt store vederlagsmidler med utgangspunkt i en og samme komité.

2. Oppnevningsprosedyrer - stipendkomiteene

Formål: Profesjonalisering.

Kunstnerorganisasjonenes rolle bør ses som en form for delegering med særlig ansvar for armlengde og opprettholdelse av rent faglige kvalitetskriterier i fordelinger av midler. Utvalget og Kulturrådet bør i tråd med dette kunne stille betingelser for å overvåke etterlevelsen av kriteriene for armlengde og støtte og tilrå forbedringer og endringer i komitearbeidet. Utvalget har i tidligere kommunikasjon etterspurt og fått ettersendt rapporter om habilitetsvurderinger.

For NFFs del er det ingen vanskeligheter forbundet med å etterleve prinsippene for armlengdes avstand. I oppnevning og administrasjon av komiteen for faglitterære forfattere og oversettere legger NFF vekt på å sikre høy faglig kompetanse, noe som innebærer at medlemmene av komiteen bør ha stor egenerfaring som faglitterær forfatter og oversetter, og bred oversikt over feltet. NFF har en egen, uavhengig komitee for SKS, og blander overhodet ikke inn denne komiteens arbeid i det øvrige komiteearbeidet i Fondsstyret i NFF. På administrasjonssiden søker vi å ha stabilitet i staben og høy profesjonalitet i alle ledd. Transparens og fleksibilitet opprettholdes ved at komiteens arbeid rapporteres som eget punkt i foreningens årsmelding og at komiteemedlemmer hvert år står på valg på årsmøtet.

3. Stipendkomiteestruktur

Formål: Tilpasse kunstnerpraskis og søknadsprosess

Vi tror ikke det vil være veldig lett å redusere antall komiteer og samtidig forenkle søknadsprosesser, men mener at for eksempel NFFs komitee for faglitterære forfattere og oversettere kan opprettholdes som komitee for begge typer skribenter, som idag. Dette bør imidlertid ikke være til hinder for at *faglitterære oversettere* får egne hjemler. Men dette må uansett utredes og gjennomtenkes nærmere dersom det blir aktuelt. For komiteer med sammenslåtte søknadsprosesser, mange hjemler og et stort antall søkere, vil forenkling i form av sammenslåing antakelig være vanskelig å få til.

Som en organisasjon som lenge representerte en skribentgruppe i utkanten, har vi stor forståelse for grupper måtte befinne seg i randsonen, der vi nok fortsatt også er. Vi opplever det som at vår andel av hjemler er for lav, og at vi fortsatt må kjempe for vår anerkjennelse og vår posisjon blant skribentgruppene. For faglitterære oversettere finnes det ingen dedikerte stipender i dagens ordning.

Faglitterære forfattere inntar i dag en stadig viktigere mellomposisjon mellom kunnskapssektoren og kultursektoren, mellom den spesialiserte fagformidlingen og den rene kunsten. De faglitterære forfatternes kunst er den, å skrive god norsk litteratur som samtidig setter faktaforhold og kunnskap i omløp i samfunnet. Grensene mellom skjønnlitteratur og sakprosa brytes stadig mere ned, og i de siste årene er utgivelser kommet, som kan sies å tilhøre både skjønnlitteraturen og sakprosaen. Et nytt fenomen synes å være at bøker som tradisjonelt ville bli utgitt som sakprosaforfattere, gis ut som romaner. Parallelt kan vi observere skjønnlitterære forfattere som innenfor rammene av en roman eller essayistisk sjanger, åpenbart befinner seg innenfor sakprosaens domener. Dette er vel og bra, litterært sett, men det kan ikke helt utelukkes at de kulturpolitiske forskjellene i stipendtildelinger og innkjøpsordninger mellom sakprosa og skjønnlitteratur, dermed også virker inn på vurderinger mht hva slags kunstnerisk kategori man tilhører. Med den rådende skjevfordelingen i både innkjøpsordning og stipendordning mellom skjønnlitteratur og faglitteratur, vil litterære eksperimenter og dynamiske utvekslinger i skjæringsfeltet mellom fiksjon og ei-fiksjon, fortsatt bli utgitt som skjønnlitteratur.

Hverken for skjønnlitterære eller faglitterære forfattere og oversettere flest er det nok likevel riktig å si at disse grensetilfellene ikke representerer noe stort problem, og at skillene mellom skjønnlitteratur og sakprosa/faglitteratur fortsatt er av grunnleggende art. Vi vil derfor ikke anbefale at etablerte skiller mellom faglitteratur og skjønnlitteratur bygges ned, men heller anbefale at grensetilfeller og overganger ses som en naturlig del av det litterære feltets utvikling, og som noe som skal kunne opptre i blant alle skribentgruppenes stipendsøkere.

4. Stipendstruktur

Vi har gått igjennom kunstnerundersøkelsen 2013 grundig. Generelt viser rapporten at det er liten grunn til å forskjellsbehandle faglitterære forfattere og oversettere i forhold til andre skribentgrupper.

En måte å nærme seg kvotefordelingen går gjennom antall søkere på antall hjemler, slik punkt 3 i Utvalgets brev om kvotefordelingen i 2016 påpeker som viktig: Om vi ser på NFFs store medlemsmasse (5574 per 31.12.2015), og forsøker å anslå antall aktive faglitterære forfattere og oversettere som ikke er medlem i foreningen, ser vi at skjevfordelingen blant skribentorganisasjonene er stor. Kunstnerundersøkelsen fra Telemarkforskning (TF-rapport 350) gjorde et anslag på aktive faglitterære forfattere og oversettere og fant 579 "unike" og 333 "aktive" i utvalget fra NFF. Sett opp mot de skjønnlitteræres 384/361, dramatikernes 206/191, oversetterforeningens 268/209 og NBUs 261/241 (tabell 3-2, s. 37) forstår man at de faglitterære frilanserne nettopp er *mange søkere på få stipender*. Forskjellen på unike og aktive er riktignok stor for NFFs medlemmer, men gruppen av aktive frilansskribenter med faglitterær orientering er likevel fortsatt den nest største blant kunstnerskribentene. Altså nesten like stor som de skjønnlitterære. Forholdstallet i søkergrunnlaget er følgende:

antall kunstnere i utvalget	unike	aktive
skjønnlitterære	384	361
dramatikere	206	191
barne og ungdomsforfattere	261	241
oversettere	268	209
faglitterære forfattere og oversettere	579	333
kunstkritikere	312	193
totalt:	2010	1528

antall kvoter, foreslått 2016

skjønnlitterære	43
dramatikere	8
barne og ungdomsforfattere	10
oversettere	4
faglitterære forfattere og oversettere	5
kunstkritikere	13
totalt:	83

Vi ønsker ikke å ta ett arbeidsstipend fra andre grupper, men det er naturlig å peke på at NFF, med sine 579 unike og 333 aktive frilansere utgjør rundt regnet 25% (29%/22%) av skribentene, altså 1/4-del. Men vi har bare 5 av de 83 hjemlene som skribentene til sammen disponerer, altså 6%. I den kulturpolitiske fortolkningen av disse tallene er det viktig også å ha in mente medlemstallet i NFF totalt, og at utvalget av frilansere som man startet ut med på 716, utgjør under 15% av våre medlemmer. Selv om NFF mottar relativt store vederlag og fordeler mange stipender til mange forfattere og oversettere, er altså konkurransen om vederlagsmidlene sterk.

Antallet av forfattere til side: Forskjellene i inntektsprofiler mellom skribentgruppene er heller ikke slik at det legitimerer den store forskjeller i antall hjemler. Alle skribentgrupper har høyere kunstneriske inntekter enn de visuelle, omtrent slik situasjonen var i 2006, over 100.000 mer i gjennomsnittlig kunstnerisk inntekt (2013). Dramatikerne har imidlertid fått mye mer, kunstkritikerne mindre. Heian et al finner "ingen åpenbare forklaringer", hvilket her vil si at det ligger utenfor undersøkelsen. Man kan imidlertid anta at bortfall av oppdrag som følge av nyhetsmedienes nedprioritering av honorerte kritikker og færre jobber på flere kritikere, er noe av årsaken. Dette rammer også frilans forfattere og oversettere. Bortsett fra dramatikerne har alle de fire skribentgruppene en nokså sterk realøkning i inntekter fra ikke-kunstnerisk virksoomet, og (med unntak for oversetterne) en oppgang i tid brukt på ikke-

kunstnerisk virksomhet. For alle skribenter har andelen av inntekten som hentes fra kunstnerisk arbeid, sunket.

Med den eksisterende skjevheten innebygget i Statens kunstnerstipend vil staten bidra mest til å rekruttere og utvikle *skjønnlitterære forfattere*. Isolert sett er dette vel og bra, men for den kvalitetssøkende faglitterære forfatteren, som med sin litterære produksjon retter seg mot det lesende allmenntilbudet i konkurranse med skjønnlitteraturen, vil stipendmidler som skal representere "utviklingsmidler" (ref punkt 2.) fortsatt mangle. Den økte etterspørselen etter sakprosa og den voksende offentlige interesse skulle derfor tilsi at de faglitterære forfatterne ble tilgodesett med flere stipend. Vi viser igjen til vår egen utredning om frilansernes vilkår som ble oversendt Kulturdepartementet i 2014. Utredningen dokumenterer et stort behov for å styrke produksjonsvilkårene for denne forfattergruppen.

Sjansen for å få stipend, sett i lys av antall søkere og antall eksisterende hjemler, tilsier at kvotene økes betydelig for faglitterære forfattere og oversettere, noe også utredningen om kunstnerøkonomi argumenterte for. Vi forstår at Utvalget er pålagt å vurdere endringer innenfor dagens bevilgete ramme. Vårt råd er likevel at Utvalget ikke unnlater å synliggjøre de kunstpolitiske mulighetene som bevilgende myndigheter har i å satse betydelig mer på stipender til faglitterære forfattere og oversettere i fremtiden.

Med vennlig hilsen

Tore Slaatta

Generalsekretær

Utvalget for Statens kunstnerstipend
Postboks 8052 Dep

0031 Oslo
NORGE

Deres ref.:

Vår ref.:
16-00004 AH

Arkiv nr.:
563

Dato:
28. januar 2016

Innspill til organiseringen av Statens kunstnerstipend og mulige endringer

Musikerne fellesorganisasjon takker for muligheten til å komme med innspill til organiseringen av Statens kunstnerstipend. MFO organiserer over 8000 kunstnere og pedagoger - hovedsakelig innenfor musikkfeltet. Vi er også medlem av Kunstnernettverket og slutter oss fullt ut til det innspillet som er gitt fra nettverket.

Vi vil derfor i det følgende ikke gjenta argumentasjonen fra Kunstnernettverket, men komme med noen opplysninger som underbygger poenger i innspillet og samtidig fortelle litt om hvordan arbeidet med stipendene foregår i vår organisasjon.

Som den største kunstnerorganisasjonen i Norge er det vårt inntrykk at vi i svært stor grad organiserer og representerer musikere innenfor det institusjonsbaserte og etablerte musikklivet. Innenfor artistfeltet organiserer vi sammen med Gramart størsteparten av de etablerte artistene i Norge. Vi representerer både organiserte og uorganiserte musikere i både Gramo og Norwaco.

Stipendkomitémedlemmene oppnevnes av MFOs forbundsstyre som er organisasjonens høyeste organ mellom Landsmøtene. Administrasjonen lager som en del av saksforberedelsen et forslag til kandidater som danner grunnlag for diskusjonen i styret. Det blir lagt vekt på høy fagkompetanse og geografisk spredning. For tiden er 5 av komitémedlemmene tilhørende Oslo, mens 9 medlemmer er fra resten av landet. MFO har god kjennskap til feltet, ikke bare blant egne medlemmer. Vi mener hensynet til representativitet er godt ivaretatt gjennom oppnevningen.

Komiteen er delt inn i en til to personer som har ansvar for hver sin instrumentgruppe, hvor de får tilgang til søknadene i deres gruppe. I forkant av komitemøtet regner komiteleder ut hvor mange kandidater hver instrumentgruppe kan fremme ut fra hvor mange bevilgninger vi har og hvor mange søknader det er på hver instrumentgruppe. I komitemøtet arbeider man seg så gjennom stipendordningene ved å fremme kandidater til stipendet, deretter holdes det skriftlig avstemming og kandidatene blir rangert. I 2015 hadde vi for eksempel tre arbeidsstipend for yngre (ASY) å dele ut, og det ble fremmet 11

kandidater. De ble rangert fra avstemming, og de første tre ble innstilt mens reservelisten er rangert etter antall stemmer.

Ved innstilling av diverse stipend regner komiteleder ut et beløp hver instrumentgruppe har til disposisjon, og hver instrumentgruppe får et antall reservekandidater de fremmer. Deretter blir det gjennomført en avstemming for å lage reserveliste

Stipendkomiteen får i svært liten grad søknader som kan betegnes som sjangeroverskridende. Så godt som alle søknadene er fra kunstnere som ønsker frigjort tid til å fordype seg i utøving på eget instrument. I ett tilfelle er en søknad blitt overført til «andre kunstnergrupper».

Stipendene fordeles etter en faglig vurdering uten hensyn til om kunstneren er organisert eller ikke. I 2015 var nesten 1/3 av stipendmottakerne ikke organisert i MFO, noe vi mener speiler organisasjonsgraden for musikere på en god måte.

MFO mottok i 2015 kr. 258 500 for arbeidet i stipendkomiteene. Disse midlene går i hovedsak til honorering og andre utgifter knyttet til komiteemedlemmene. En av våre ansatte utfører ca. to måneders arbeide som sekretær for komiteen. Vi har regnet ut at MFOs eget bidrag til administrasjon av SKS (2015) beløper seg til om lag 200 000 kr. årlig.

MFO mener i likhet med Kunstnernettverket at det er rom for forbedringer i organiseringen av Statens kunstnerstipend slik som fleksibel disponering av midler innenfor hver komité og rett til å sende en observatør for Utvalget til de ulike stipendkomiteene. Vi mener også det er behov for å utrede stipend for kunstnere over 67 år og pensjonssituasjonen for kunstnere.

Vi er kritiske til å grunnleggende endre den eksisterende organiseringen av SKS. Denne har vist seg å fungere meget godt og har dessuten høy tillit blant flestparten av landets kunstnere.

Med vennlig hilsen
Musikernes fellesorganisasjon
Forbundet for utøvende kunstnere og pedagoger

Anders Hovind
nestleder

DRAMATIKERFORBUNDET

Statens kunstnerstipend
Pr. e-post: post@kulturradet.no

Oslo, 25. januar 2016

VEDRØRENDE ORGANISERINGEN AV STATENS KUNSTNERSTIPEND

Vi viser til informasjons- og innspillsmøte 15. januar 2016 om organiseringen av Statens kunstnerstipend, hvor vi ble oppfordret til å oversende våre innspill skriftlig. Vi viser også til Kulturdepartementets brev til Utvalget av 28. oktober 2015, hvor utvalget blir gitt i oppdrag å se nærmere på forvaltningen av statens stipend og garantiinntekter.

Vi henviser i denne anledning til vår høringsuttalelse av 28. august 2014 vedrørende gjennomgangen av Norsk kulturråd, hvor også stipendarbeidet ble behandlet. Vi vektlegger her det uheldige å skulle endre en ordning som fungerer godt, har tillit og legitimitet og er billig slik at fremstår som et spleiselag mellom staten og kunstnerorganisasjonene.

Vi er usikre på hva som i departementets brev til Utvalget menes med en avbyråkratisering og forenkling av forvaltningen og tildelingsprosessene, samtidig som at prinsippet om armlengdes avstand skal sikres. Til dels er dette motstridende formål, i hvert fall om en ønsker å forvalte disse midlene på en forsvarlig og demokratisk måte.

Avbyråkratisering/forenkling

En forsvarlig forvaltning av fellesskapets midler, gjennom de statlige stipendene, forutsetter et visst byråkrati, kjøreregler, kontrollmekanismer og utøvelse av et kompetent, faglig forsvarlig skjønn. Både de som ordningene henvender seg mot, og de som finansierer disse, må ha tillit til at dette gjøres på en ryddig, forsvarlig og forutsigbar måte.

Armlengdes avstand - oppnevning

Det er fortsatt ikke slik at vi som kunstnerorganisasjon innstiller til statens stipender og tildeler egne vederlagsstipender. Det er ikke Dramatikerforbundet innstilling! Men vi organiserer denne kunstnergruppen, og administrerer da både valg av kunstnerne til komitearbeidet og foretar de administrative gjøremålene som må til. Dette gjør vi for

egen regning, da det er svært viktig for vår kunstnergruppe at disse prosessene har tillit og legitimitet. Vi sikrer en forsvarlig behandling blant annet gjennom hyppige utskiftninger av komiteemedlemmene, hvor ingen i forbundet, bortsett fra komiteesekretær og de årsmøtevalgte komiteemedlemmene kjenner til hvem som har søkt stipender, på hvilket grunnlag det søkes, samt hvilke vurderinger som er gjort av den enkelte søker/søknad. Medlemmene velges for to år, og skiftes alltid ut etter sin periode. Slik unngås det at det danner seg mønstre i skjønnsutøvelsen og det blir lite rom for egne preferanser.

Vi er gjennom våre drøyt 350 medlemmer representative for denne kunstnergruppen, og er i en rekke sammenhenger avhengig av å være nettopp det. Dette medfører at vi må utvikle oss til takt med hvordan kunstnerfeltene vi dekker utvikler seg. Vi har derfor et kontinuerlig fokus på treffbarheten av våre medlemskriterier. Disse diskuteres praktisk talt på hvert eneste av våre godt besøkte årsmøter, og justeres stadig. For tiden har vi et større utredningsarbeid for å se om vi kan treffe enda bedre, ikke minst i forhold til de utviklingstrekk som ser ut til å forsterke seg i fremtiden.

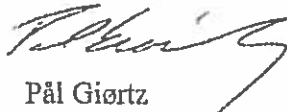
Komitestruktur

Dramatikerkomiteen dekker hovedsjangrene film, teater og TV, med ulike undersjangre. Vi har søkt å dekke denne store bredden ved, for egen regning, å utvide komiteen utover den minimumsstørrelsen vi er pålagt. Vi ser våre stipender for å dekke enhver bruk av tekst, med eller uten tilsatt musikk, i en scenisk eller audiovisuell sammenheng i en dramakontekst. Dette gjør det krevende å sette sammen en komite med tilstrekkelig faglig bredde for å kunne utøve et kompetent faglig, kunstnerisk skjønn.

Vi innstiller til syv statlige stipender og fordeler selv ti egne vederlagsstipender. Det er nødvendig at dette arbeidet koordineres, både for at de samme kriterier skal ligge til grunn, og for å unngå dobbelttildelinger, da en god søknad er en god søknad.

Vi tror derfor at vi treffer gruppen dramatikere ganske godt, men er selvfølgelig åpne for å diskutere grenseområder eller felter som måtte falle utenfor dagens struktur, om dette er et behov som oppleves fra annet hold.

Med vennlig hilsen
Norske Dramatikeres Forbund

Pål Giørtz
Generalsekretær